SKOMANTAS

VILKĖ

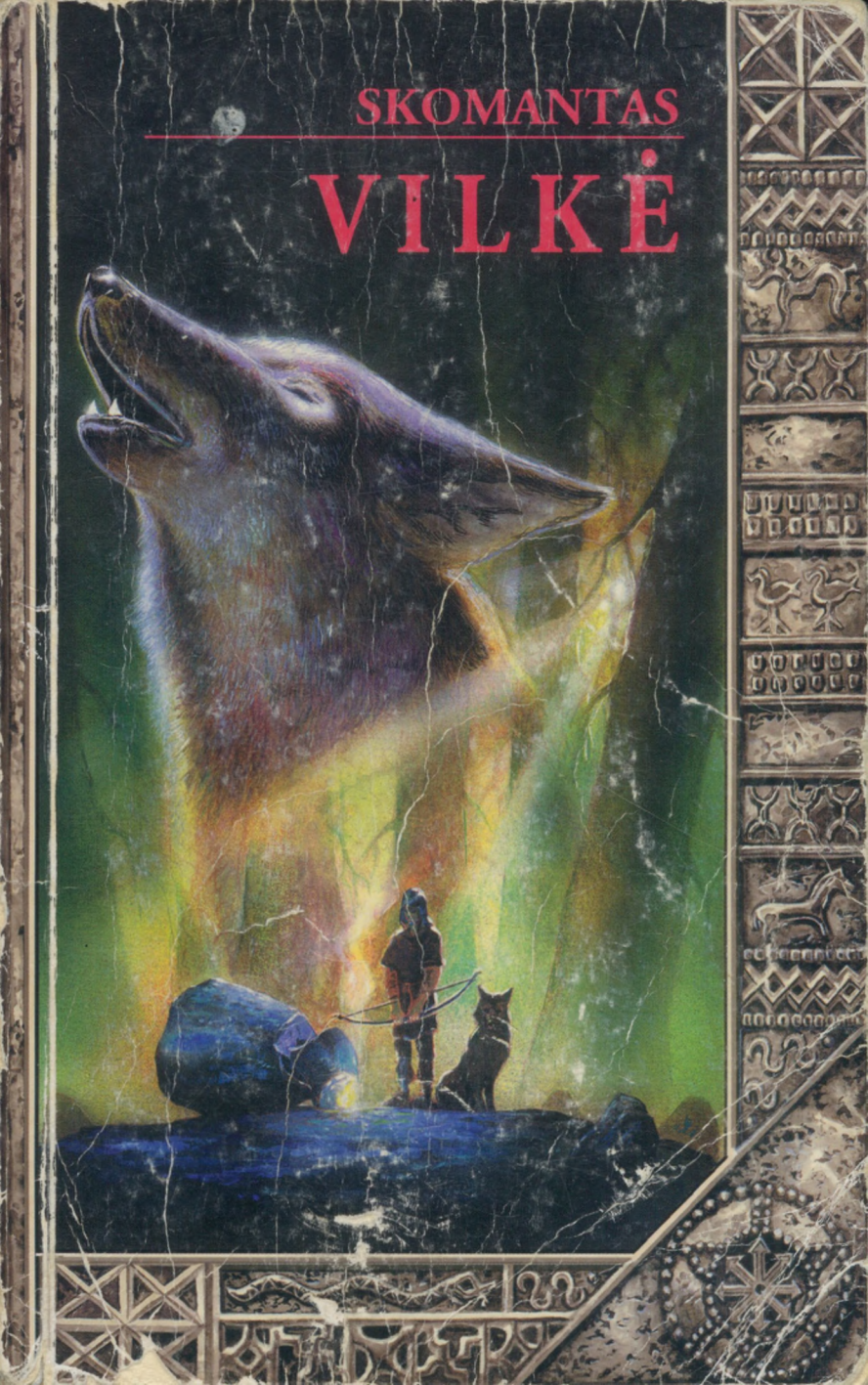

"...griaustinis, saulė, žvaigždės ir mėnulis
paukščiai, žvėrys ir rupūžės –
tai jų dievai rinktiniai buvo.
Taip pat ir laukus, vandenis ir miškus
Jie laikė šventais,
Žvejot juose nedrįsdavo,
Nei miško kirst neleisdavo."

Iš Jerošino kronikos (1290)

"Tuomet, kada bažnyčioje buvo skaitoma Evangelija, lietuviai atjojo su savo greitais žirgais ir užpuolė bažnyčią, ir dvasininko namus iš kurių išsivedė arklius ir galvijus, paėmė drabužius maistą, viską, ką rado ir sukrovė į roges (...) Lietuviai, nusiaubę visą aplinkinę žemę, nakvoti susirinko Anno kaime ir anksti rytą, išvyko namo, pasiėmę daug moterų ir vaikų ir didelį grobį."

Iš Henriko Latvio "Livonijos kronikos" (1227)

SKOMANTAS

VILKĖ

Apysaka

TVERMĖ

UDK 2-3
SK-42

Antras, pataisytas leidimas.
Pirmas leidimas - 1993 m.

ISBN 9986-476-38-0

© Skomantas, 2003
© Tvermė, 2003

1

VIENUOLYNAS

ais metais žiema neįprastai užsitęsė. Pūpsojo didžiulės ledo pluta apšalusios pusnys, kurios nepradėjo tirpti net kovo pabaigoje. Keliauti ir palankesniu metų laiku buvo sunku, o dabar – beveik neįmanoma. Šalčiai nė nesiruošė trauktis. Šykštus saulės spindulys tik retsykiais blausiai nuauksindavo vėjų gairinamą kraštovaizdį. Baltas purus sniegas papilkėjo, sukietėjo, suskeldėjo ir einant traškėdamas lūžinėjo po kojomis.

Brolis Henrikas, Livonijos vyskupijos metraštininkas, savo analuose įrašė datą: 1224 metai nuo Mūsų Viešpaties gimimo ir dvidešimt šeštieji Alberto Bremeniečio vyskupavimo Rygoje metai. Nuo to meto, kai vyskupas Albertas pakėlė savo šventintose rankose kryžių ir atvyko į pagonių kraštą, įvyko didelių pasikeitimų ir nuostabūs buvo Visagalio Viešpaties palaiminti jo darbai. Buvo surengta daug karo žygių ir iš pagonių atimta daugybė šios tolimos Baltijos pakrantės žemių. Kai kurie pagonys nulenkė savo nepaklusnias galvas ir leidosi pakrikštijami. Tiesa, vėliau dalis jų atkrito, grįžo prie savo barbariško gyvenimo būdo, ir vėl liejosi krikščionių kraujas.

Upeliais liejosi ir pagonių kraujas, šitai retai mini brolis Henrikas. Nes būtent taip Livonijos žemėje skleidžiamas Kristaus mokslas – kardu. Kardu, kurį kėlė kryžeiviai, plaukiantys čion daugiausia iš šiaurės Vokietijos miestų ir žemių, vyskupo kariuomenė, o svarbiausieji visgi buvo "Fratres Militiae Christi", kitų dažniausiai "Kalavijuočiais" va-

dinamo ordino broliai. Tai buvo vienuoliai – kariai, susibūrę pagal tamplierių ordino pavyzdį ir pasišventę paklusnumui, skaistumui bei užkariavimams. Net ant jų apsiaustų buvo pavaizduotas tamsiai raudonas kardas, kuris iš tolo priminė ilgą, siaurą kryžių – tikslų šių šiaurės kraštų krikščionybės simbolį.

– Viešpats siuntė šaltą žiemą, – rašė tais metais brolis Henrikas, rūpestingai padėjęs ranką ant baltos veršio odos pergamento. – Tokią šaltą, kad per visą tą laiką Livonijos žemėse buvo ramu.

Kryžeivių kariuomenės antpuolius rengę pagonys lietuviai bei žemaičiai, net Kalavijuočių ordino broliai – visi tūnojo savo žemėse ir laukė pavasario, kuris taip spyriojosi ateiti.

Tačiau gatvės artistų trupelei, pabėgusiai iš Rygos, neliko nieko kito, kaip stumtis į priekį. Po to, kai Kroicvaldas buvo nutvertas benaršantis storosios Gertrūdos piniginėje, kitos išeities nebuvo. Net geriausiu atveju jiems vis tiek būtų buvę striuka. Ta mitrioji ranka, kuria senasis Kroicvaldas taip teisėtai didžiavosi, būtų buvusi nukirsta Rygos turgaus aikštėje ir prikalta prie šv. Jurgio vartų pagąsdinti visiems kišenvagiams, kurie kėsinasi į sunkiai uždirbtus sąžiningų Rygos miestelėnų pinigus. O galgi, turint galvoje didelę storosios Gertrūdos įtaką, jis net būtų nuteistas myriop ir, kranklių bei varnų džiaugsmui, pakartas ant Budelio kalvos, už Mėsininko vartų. Išskyrus keturiolikmetį pagonį Uvį, visi trupės nariai – trys Kroicvaldo dukterys ir būsimasis žentas Bardo – buvo vienaip ar kitaip susiję su seniu. Jie net negalėjo slapta jo iš miesto išvežti, o patys pasilikti, nes būtų buvę paimti įkaitais. Tad jie spruko iš Rygos ir buvo priversti keliauti iš vienos gyvenvietės į kitą, tikėdamiesi rasti kuklią užuovėją, kur galėtų ilgiau apsistoti.

Deja, dažniausiai tekdavo nusivilti. Daugelis miestelių buvo nedidučiai, be to, šiuo metų laiku žmonėms ne pramo-

gos rūpėjo. Net turgaus dienomis žiūrovų susirinkdavo vos kelios dešimtys, o ir tie paprastai būdavo vietiniai valstiečiai arba apdriskę gatvės vaikigaliai. Trupė nėrėsi iš kailio, bet dažnai vienintelis atlygis tebūdavo grubus kvatojimas. Taigi juos lydėjo alkis ir šaltis. Žvelgiant badui į akis tekdavo pasikliauti kitų malone. Laimė, pakelės ūkininkai vis dar laikėsi senų pagoniškų papročių, pagal kuriuos užklydėliams derėjo suteikti pastogę. Jie priglausdavo keliauninkus savo kukliose lūšnelėse, pavalgydindavo sušalėlius, parūpindavo pašaro jų arkliui ir asiliukui. Neužmiršdavo ir dviejų žalsvųjų beždžionėlių, kurios keliavo didžiaračiame vežime, apmuturiuotos suplyšusiomis vilnonėmis antklodėmis.

Mažuose miesteliuose būdavo kur kas sunkiau. Daugiausia čia gyveno vokiečiai naujakuriai, o jų tradicijos buvo kitokios. Pinigai jiems buvo viskas, todėl reikėdavo mokėti ir už žiurkėm knibždantį kampą karčemos gale, ir už kiekvieną miežinių kruopų sriubos kaušą ar priplėkusių šiaudų kuokštą. Kartais likdavo vienintelė išeitis – vaikščioti nuo durų prie durų ir prašyti išmaldos.

Tai sunkiausiai išgyveno senasis Kroicvaldas. Savo gyvenime jam teko atlikti įvairiausius vaidmenis: buvo ir artistas, ir vagišius, tekdavo ir pasukčiauti. Bet išmaldos dar niekada neprašė. O dabar turėjo žiūrėti, kaip jo dukterys vaikšto ištiesusios ranką. Todėl jie stengėsi apsistoti kaimuose, o kad neįgrįstų šeimininkams, beveik kasdien turėjo dairytis kito prieglobsčio. Kartais, radę apleistą daržinę ar kokią kitą pastogę, pagyvendavo kiek ilgiau. Tokiu sunkiu metu nemaža paspirtis buvo Uvio vaikystėje įgyti įgūdžiai, kuriuos jis dabar turėjo progą prisiminti ir pritaikyti.

Gimtojoje Žemaitijoje jau nuo pat vaikystės turėjo pramuštą galvą medžioklei. Taip įkyrėdavo suaugusiems savo nuolatiniais prašymais pasiimti su jais kartu į mišką, kad dar jam visai vaikui esant pradėjo nusileisti. Nusileido kartą, o po to jau buvo lengviau, nes pasirodė, jog jis išties turi

ne tik atkaklumo, bet ir sugebėjimų. Nesibodėjo būti ir varovu ar ginklanešiu – bet kuo, kad tik galėtų kartu su kitais medžiotojais vykti į mišką. Daug tada pramoko, ir tai dabar labai pravertė – Uviui sekėsi net itin nepalankiomis sąlygomis. Nes dabar jam teko medžioti vienam, be menkiausio šunėko, kuris padėtų sekioti laimikį, ir vis naujuose, tad nepažįstamuose miškuose. Pasirodė – to, ko išmoko vaikystėje, nebuvo užmiršęs. Iš tiesų jam dabar sekėsi geriau, nes buvo kur kas stipresnis ir lanką sugebėjo ištempti taip, kad strėlė skrietų toliau, buvo patvaresnis ir nepasiduodavo, kai tekdavo sekti sužeistą žvėrį. Nors spaudė šaltis, teko klampoti per gilias pusnis ir grėsė pavojus, medžioti jam patiko. Čia, miškuose, jis nebebuvo beteisis belaisvis ir jautėsi savo vietoje. Jausdavo nemenką pasitenkinimą, kai pasisekdavo prisėlinti prie drebulių šakeles kramsnojančių zuikių ar atšlaitėse susigūžusių kurapkų. Žinoma, ne visada klojosi sėkmingai. Juk negali tikėtis, kad medžioklės deivė Medeina bus palanki kasdien. Būdavo atvejų, kai tekdavo pasitenkinti ne kurapkom, o vien keliom varnom.

Kartą miškuose netoli Kuoknesės pilies jam iškilo tikras pavojus. Medžioti vokiečių valdovams priklausančiuose miškuose buvo griežtai draudžiama, ir grėsė žiaurios bausmės. Tądien jam pavyko prislinkti prie jauno stirnino. Nušovė jį taikliai, bet tas šūvis vos nesibaigė nelaime. Kol berniukas svarstė, kaip geriau parsinešti laimikį, miško glūdumoje pasigirdo medžioklinių skalikų lojimas. Uvis paskubom apkasė stirniną sniegu, pasistengė nulaužtom eglių šakom nušluoti pėdsakus, o pats susigūžė užšalusio ežerėlio švendrynuose. Kalendamas dantimis karštai paprašė Medeinos pagalbos: prašė, kad suklaidintų skalikus, nuvestų juos į kitą pusę. Ir Medeina jo išklausė. Taip baugiai artėjęs šunų lojimas pradėjo slopti ir iš pro nuogus medžius toli sklindančio skalijimo atrodė, jog jie pasuko į rytus, taip ir neužtikę nei jo, nei stirnino pėdsakų. Uvis sumurmėjo

nuoširdžią padėką Medeinai, o kai partempė brangųjį laimikį į kuklią laikiną stovyklą, jau buvo visiškai tamsu. Tą naktį jie iškėlė puotą. Bardo patapšnojo Uviui per petį, Kristina nuoširdžiai pakštelėjo jam į skruostą, vėl džiugiai žybtelėjo apsiblaususios senojo Kroicvaldo akys.

❖

Kovo pabaigoje, aplenkdami net ir žiemą neperžengiamas pelkes Turaidos pietuose, jie pasiekė Kristfeldo vienuolyno sritį. Apie šį garsų vienuolyną sklandė įvairios kalbos. Jau vien jų prieštaringumas leido spėti, kad šis vienuolynas kažkuo ypatingas. Vieni pasakojo, jog Kristfeldo vienuolės neklauso vyskupo pamokymų, kad jos gyvena nuodėmingai ir net garbina pagoniškus dievus. Piktaliežuviai šnabždėjo, jog jos bendrauja ne tik su vietiniais stabmeldžiais ir raganiais, bet net su miškų žvėrim. Kiti, atsargesni ir apdairesni, tvirtino, esą vyskupas jų nemėgsta, nes vienuolės seka garsiojo abato Pranciškaus iš Asyžiaus pavyzdžiu ir uoliai laikosi neturto taisyklių. Tuo visiškai neabejojo tie, kuriems teko lankytis vienuolyne. Su didele nuostaba jie pasakojo, kad šventosios Kristfeldo vienuolės gyvena labai paprastai ir kukliai, bendrauja su vietiniais žmonėmis, padeda našlaičiams bei ligoniams ir net priima i savo tarpą merginas iš neseniai apkrikštytų pagonių šeimų. Dar labiau visus stebino pasakojimai, kad šios moterys pačios dirba žemę ir nereikalauja iš vienuolyno plotuose gyvenančių kaimiečių didelių duoklių, o kai ateina sunkmetis, dalijasi tuo, ką turi, su stokojančiais. Tokios kalbos skambėjo padrąsinančiai, ir sunkių aplinkybių prislėgtai Kroicvaldo trupei jos sužadino viltį, kad gal čia bus galima prisiglausti kiek ilgesniam laikui.

Vos išnirus iš miško ir pirmąsyk išvydus vienuolyną, jiems pasirodė, jog teisūs greičiausiai bus tie, kurie kalbėjo

apie Kristfeldo vienuolių neturtą ir paprastumą. Jei nebūtų anksčiau girdėję apie Kristfeldą, nei Uvis, nei kiti trupės nariai šio kuklaus ansamblio tikrai nebūtų palaikę vienuolynu. Visi pastatai buvo mediniai ir, vietoj kitus vienuolynus juosiančių aukštų gynybinių mūrų, šio vienuolyno kiemas tebuvo aptvertas storų statmenai į žemę įkastų rąstų siena. Iš tiesų tik du kryžiai – vienas ant medinės vartų arkos, o kitas, aukštesnysis, ant netašytų rąstų koplyčios bokšto – liudijo, jog šis neišvaizdus pastatų sambūris kažkuo ypatingas.

Kuklumo ir paprastumo įspūdis dar sustiprėjo jiems nedrąsiai įvažiavus pro vartus. Niekas jų nestabdė ir neklausė, ko reikia. Pasitiko tik nedidelio šunėko amsėjimas, o jam rimstant tarpduryje pagaliau pasirodė baltu, beveik žemę siekiančiu rūbu dėvinti novicija. Ji maloniai nusišypsojo šiam keistam pavargusių keliauninkų pulkeliui, tarsi jie būtų buvę labiausiai laukiami svečiai. Paskui, linktelėjusi kiekvienam, o ypač Bardo, kaip trupės vadovui, ji pakvietė pastarąjį pas vyriausiąją. Novicija kalbėjo su stipriu akcentu – vokiečių kalba jai aiškiai nebuvo gimtoji. Bardo oriai linktelėjo, patrynė sušalusias rankas ir nusekė paskui noviciją į pagrindinį pastatą. Abatė, kaip ir reikėjo tikėtis, buvo vokietė, tačiau be to šalto išdidumo, kuris paprastai būdingas tokias garbingas pareigas einančiai asmenybei. Ji buvo neaukšta moteris apvaliu, dabar jau amžiaus ženkliai pažymėtu veidu. Ji mandagiai linktelėjo Bardo pusėn, parodė vietą prisėsti ir laukdama įdėmiai į jį žiūrėjo. Kai jis pradėjo jau daug kartų išbandytą kalbą apie kelionės sunkumus, nepraeinamus kelius, šaltį, pavargusias moteris ir būtinumą pailsėti bent porą dienų, abatė supratingai skėstelėjo rankomis.

– Na, žinoma! Tokie orai! Kaip jūs keliausite... Pats Viešpats Dievas jus čia atvedė. Vietos atsiras.

– Mes taip dėkingi Viešpačiui ir jums... – sumurmėjo Bardo, nespėjęs išpasakoti dar nė pusės savo vargų.

– Galime pasidalyti tik tuo, ką turime pačios, – tęsė abatė. – Sesuo Teodorika sakė, kad kartu vedatės ir gyvūnų. Ką gi, mes laikome tik du arklius, o vietos arklidėse turime kur kas daugiau. Užuovėja ten gera ir tvarkinga. Ar tiks jums?

Arklides, kaip ir visą nedidelį vienuolyno ūkį, Bardo jau buvo įvertinęs prieš eidamas pas abatę ir dabar skubėjo ją užtikrinti, jog jos puikiausiai tiks. Tai buvo didelis, iš storų rąstų suręstas, sandariu švendrių stogu dengtas pastatas, kurio viename gale matėsi čiukuras.

– Yra ten ir šildomų patalpų, – tarsi skaitydama jo mintis tęsė abatė. – Jo Ekscelencija vyskupas net priekaištauja, kad neleidžiame arklidėse apsistoti kariams. Jis tvirtina, kad mums ne pro šalį būtų apsauga, bet mes labiau linkusios pasikliauti Dievo užtarimu.

Klausantis abatės, Bardo viltys vis augo. Ji ne tik nepaminėjo, kada jie turėtų iš čia išsikraustyti, bet ir iškėlė itin lengvai įvykdomas sąlygas. Kol čia gyvens, jie turėsią prižiūrėti du vienuolynui likusius arklius ir taupiai naudoti pašarą saviesiems. Malkomis teks pasirūpinti patiems, tačiau tai nesukels ypatingų sunkumų, nes už galinio kiemo prasideda miškas. O svarbiausia sąlyga – netrikdyti vienuolyno rimties.

Žemai besilankstydamas, Bardo skubėjo pritarti viskam, ką kalbėjo gerbiama vyresnioji. Kadangi atrodė, kad pagaliau jiems nusišypsojo laimė, jis net išdrįso lygiai taip pat nusižeminęs prasitarti, jog dabar tokie sunkūs laikai, kad jie nežino, iš kur gaus kitą duonos kąsnį ar skystos žirnienės dubenį. Per visą pokalbį švelniai šypsojusi, abatė surimtėjo. Atrodė, kad jos apvalūs skruostai subliūško.

– Vadinasi, mes turime nemažai bendra, gerbiamasis Bartoldai. Ar teisingai ištariau jūsų vardą?

– Taip... Bet... Turime bendra?

– Būtent. Ir jūs, ir mes palaiminti neturtu. Taip sako

abatas iš Asyžiaus. Turėtume džiaugtis, kad mums netenka kęsti turto naštos ir jo keliamų pagundų.

Abatė dirstelėjo į jį, tarsi tikėdamasi pritarimo, ir Bardo sutrikęs linktelėjo, nors turto keliamos pagundos jam niekada neatrodė našta.

– Deja, metas dabar nelengvas, – liūdnai kalbėjo ji. – Užsitęsusi žiema pridarė daug rūpesčių apylinkės gyventojams. O mes... Ką gi, mes palaimintos kartu su jais. Nevalia prarasti vilties. Dievas rūpinasi savo kaimene... Nepražūsime ir mes. Sulauksime pavasario. Štai ir jums Jis teikėsi suteikti pastogę.

– Mes jums labai dėkingi už tai, – linksėdamas užtikrino Bardo.

– Dėkoti turėtumėte ne mums. Mes tik dalijamės tuo, kas mums duota. Tikiuosi, tuo ir esame panašūs. Juk dalijatės ir jūs.

Bardo pakėlė galvą ir atidžiau pažvelgė į abatę, norėdamas suvokti, kurlink krypsta kalba.

– Man Teodorika štai pranešė, kad turite ne tik arklį bei asilą, bet ir kitų gyvūnėlių. Tokių, kurių ji net nepažįsta. Tikiuosi, jog dalijatės su jais tuo, ką turite?

– Taip, – paskubėjo atsakyti Bardo. – Mes vežamės dvi beždžionėles. Vargšelės vos gyvos. Nors mums patiems striuka su maistu, stengiamės jas papenėti.

Abatė pritardama nusišypsojo, ir Bardo išėjo iš jos kambario visiškai įsitikinęs, jog kalbos apie šio vienuolyno savitumą tikrai netuščios.

❖

Patalpos, kuriomis jiems leido naudotis arklidėse, pasirodė esančios erdvios ir patogios. Statant vienuolyną, arklidės buvo skirtos kokiai dvidešimčiai arklių, o šalia turėjo gyventi ginkluota įgula. Buvo tikėtasi, kad ne tik tą

paskirtį turintys Kalavijuočiai, bet ir kiti religiniai ordinai padės ginti šias naujai užkariautas žemes. Tačiau būtent šioje srityje abato iš Asyžiaus mokymas susikirto su vyskupo Alberto lūkesčiais. Šiuo metu arklidėse tebuvo tik du darbiniai arkliai, o ginkluotų kariūnų – nė vieno, tad jų širmai kumelei ir asiliokui vietos tikrai užteko. Gyvuliams pašaro netrūko, bet jie veikiai suvokė, jog patiems teks gerokai pasninkauti. Vienuolės maitinosi labai kukliai ir jų maisto daviniai buvo labai apibrėžti, tad, nors jos griežtai laikėsi savo įsitikinimų ir dalijosi tuo, ką pačios turėjo, alkį tai tik apmalšino. Bet, reikalui prispyrus, jos buvo pasiruošusios padaryti išimčių. Sužinojusi apie besilaukiančią Kristiną, virėja atnešdavo ypatingąjį karšto viralo dubenį, kurį paprastai gaudavo tik silpnos ir pasiligojusios vienuolės. O pamačiusi pro virbus liūdnai besidairančias beždžioniukes, ji kaip mat atsiminė, kad rūsyje dar buvo užsilikę keletas pernykščių obuolių ir smėlyje įkastų morkų.

Pasirodė, jog kalbos, kad gerosios Kristfeldo seserys myli visus Dievo kūrinius, įskaitant ir gyvūnus, nebuvo tuščios. Žalsvosios beždžionėlės susilaukė ypatingo dėmesio ne tik iš virėjos: jau kitą rytą, tuoj po ankstyvųjų giedojimų, tvarto slenkstį nedrąsiai peržengė dvi jaunos novicijos. Viena buvo ta pati, kuri sutiko juos prie vartų, o antroji, už ją aukštesnė ir lieknesnė, buvo išblyškusi it popierius ir labai nedrąsi. Jos sustojo prie durų ir, sunėrusios rankas ant krūtinės, kukliai žvalgėsi. Neperžengė slenksčio, kol Margareta paėmė vieną už alkūnės ir pakvietė užeiti.

– Sesuo Justicija sakė, kad turite tokių keistų padarėlių... – akivaizdžiai susijaudinusi pradėjo pirmoji, kuri, kaip Bardo jau žinojo, vadinosi Teodorika. – Mudvi su Frančeska norėjome paklausti, ar galėtume... Na, pamatyti juos?

– Taip, žinoma. Žinoma! – užtikrino Margareta. – Prašom į vidų!

– Pasistengsime neužtrukti, – tęsė savo pastebimai

akcentuota vokiečių kalba Teodorika. – Rytais mes neturime daug laiko, bet su Frančeska nusprendėme, kad paskubėjusios suspėtumėm pažiūrėti.

Margareta nuvedė jas prie ėdžių, kur buvo pastatyti beždžionių narveliai. Pamačiusi gyvūnėlius, Teodorika iš nuostabos suplojo rankomis. Jos veidas švytėjo pasitenkinimu.

– Kaip puiku! Kaip nuostabu! Ar tu esi ką nors panašaus mačiusi, Frančeska?

Išblyškusi novicija žvelgė į beždžionėles. Šiltoje vietoje jos buvo jau šiek tiek atsigavusios. Nors kailiukai dar atrodė nušiurę, akys smalsiai blizgėjo.

– Mačiau, – tyliai atsakė ji. – Tai beždžionės.

Uvis sėdėjo atokiau ir susikaupęs stengėsi perpjauti žąsies plunksnos kotą taip, kad tiktų pritvirtinti prie strėlės. Kadangi viešniomis užsiėmė Margareta, jis tik trumpai žvilgtelėjo į jas ir grįžo prie savo darbo. Tačiau, išgirdus tą tylų novicijos atsakymą, jo nugara perbėgo šiurpas. Balsas pasirodė pažįstamas. Uvis pakėlė galvą ir atidžiai pažvelgė į Frančeska pavadintą liekną merginą. Jo atmintį sudirginęs balsas tarsi tiko, tarsi ne. Išvaizda taipogi truputį trikdė. Buvo panašiai išblyškusi, bet kitados toks baugštus veidas dabar atrodė švelnus ir ramus. Nors gal tai iš tiesų Beata Kercaitė?.. Ta baikščioji Beata, bandžiusi išmokyti jį melstis, kol jis dar buvo vergas Kercės namuose.

– Nuostabu, nuostabu, nuostabu! – kartojo susižavėjusi Teodorika. – Bet kad tu, Frančeska, jau viską žinai... Iš tiesų, beždžionėlės...

– Gal turėsime garbės parodyti jums, ką jos moka... – įsiterpė Bardo ir draugiškai linktelėjo viešnioms. – Jos gali atlikti visokiausių gudrybių. Labai mielai jums parodytume.

Abi novicijos atsigręžė į jį. Už Bardo nugaros stovėjo Uvis ir jo žvilgsnis susidūrė su blyškiosios merginos žvilgsniu. Ši sumirksėjo, tarsi būtų labai nustebusi ir vos girdimai

aiktelėjo. Bardo sunerimęs apsižvalgė. Jis nelabai nutuokė, kokių mandagumo taisyklių čia reikėjo laikytis, o dabar jį nusmelkė įtarimas, kad bus ką pasakęs ar padaręs ne taip.

– Na, mat, aš norėjau pasakyti... Aš tik norėjau pasakyti... – sumurmėjo jis ir dirstelėjo į Kristiną.

– Mes rengiame žmonėms vaidinimus, – suskubo padėti ši. – Toks mūsų užsiėmimas. Linksminam, juokinam juos. Tikimės, kad norėsite pamatyti?

– Mes labai norėtumėm. Labai! Ar ne, Frančeska? – džiaugsmingai užtikrino Teodorika. – Juk juokas – Viešpaties dovana. Tiesa, Frančeska?

– Aa... Taip, – tyliai atsakė antroji ir atrodė, kad ji gerokai sumišusi. – Bet dabar mums jau laikas. Eime.

– Mes dar nepažiūrėjome balandėlių! Na, gerai jau... – Teodorika nuliūdusi patraukė pečiais ir buvo besekanti paskui draugę, nes ši jau skubėjo durų link.

– Tikiuosi, jūs dar grįšite... – mandagiai nusilenkdama pavymui tarė Kristina.

– O, ačiū jums. Paprastai mes niekur neskubame, – pasiteisino Teodorika. – Taip, grįšime. Jei tik jūs nieko prieš...

– Ką jūs! Būtinai ateikite! – dar sykį pakvietė Kristina.

Jos tarsi plaukte išplaukė iš tvarto – taip pat tyliai, kaip ir atėjo. Bardo suglumęs žvelgė, kaip jų baltos suknelės nušlavė aukštą arklidžių slenkstį.

– Įpuola, paaikčioja ir išlekia... – suniurzgė jis. – Net parodyt tinkamai nesuspėjom. Tikros keistuolės.

– Paprasčiausiai jos labai drovios, – pataisė Kristina. – Tai mes keistuoliai.

– Tik nepradėk vėl. Nors, kas be ko, čia tikrai neįprasta vietelė, – tęsė Bardo. – Įsivaizduok tik, ta šnekioji tai žiemgalė! O plonoji – nelyg kokia nežemiška dvaselė atrodo.

– Ji ne dvasia, o burtininkė, – ramiai tarė Margareta. Pastebėjusi nustebusį Bardo žvilgsnį, ji išmintingai palingavo galvą. – Man taip sakė. Ji labai pamaldi ir net kalbasi su

žvėrimis...

– Kas tau sakė? Kokie čia niekai?

– Tokia vienuolė iš virtuvės. Kai sėmiau vandenį, pasikalbėjom. Sakė, kad viena novicija, vardu Frančeska, kalbasi su žvėrimis.

– Kalbasi su žvėrimis?

– Taip sakė... Esu tikra, kad tai šita.

– Tušti paistalai...

– Ji atrodė keistoka, – įsiterpė ir Kristina. – Tokia tarsi permatoma.

– Taip, taip. Pasakojo, kad ji pamokslus laukuose sako, o žvėrys ateina ir klausosi.

– Et jūs, moterys, prisigalvojat visokiausių niekų! – numojo ranka Bardo. – O vienuolės tai dar blogesnės. Vis iš neturėjimo ką veikti. Dar ko! Pradės pamokslus laukuose sakyti... Nebent varnoms. Geriau pagalvotum, ką reikės valgyti. Tikrą teisybę mums pasakojo, kad šios vienuolės – visiškos vargšės. Maitinsimės kaip jos, tai irgi nelyg dvasios atrodysim. Ką gi, bent jau miškų čia aplinkui daugybė.

Sulig paskutiniais žodžiais jis pažvelgė į Uvį.

2

NOVICIJA

asirodė, kad Margaretos kalbos nebuvo tušti plepalai. Šiaip ar taip, švelnusis mokytojas Pranciškus Asyžietis aiškino, kad mylėti ir gerbti reikia visą Dievo sukurtą pasaulį. Be jokių išimčių. Gerbtini ne tik vyskupo pareigūnai ar Rygos miestelėnai, bet ir naujieji krikščionys – žiemgaliai. Ir ne tik jie. Reikia mylėti ir schizmatikus rusinus ir net priešus pagonis. Net ir aršiuosius žemaičius, kurie, kaip atsitiko prieš kelerius metus, nusiaubė visą apylinkę. Visi Dievo kūriniai geri, ir nieko nebuvo sukurta be reikalo. Labai svarbią vietą Visagalio kūryboje užima keturkojai ir sparnuoti gyvūnai. Sklido pasakojimai, kad Pranciškus iš Asyžiaus sugebėjo kalbėti apie Dievo gerumą net gyvuliams ir kad jo klausėsi laukiniai paukščiai bei žvėrys. Tie, kurie juto gamtos darną, kurie taikiai sugyveno su visais Dievo kūriniais, noriai sekdavo jo pėdomis.

Naujausioji Kristfeldo novicija, rygiečio žvakių meistro duktė, buvo ypač palaiminta ramybe ir kupina gerumo visiems. Ne atsitiktinai po pirmųjų įžadų vyresnioji abato iš Asyžiaus garbei suteikė merginai Frančeskos vardą.

Toks vardas įpareigojo. Visų pirma, privalėjai būti kukli, o Frančeska, buvusi Beata, šios dorybės tikrai nestokojo. Iš prigimties ji buvo drovi ir jausdavosi labai nejaukiai, kai atsidurdavo dėmesio centre. Vienuolynas ją viliojo kaip tik todėl, kad čia vylėsi rasti ramybę ir užuovėją. Būtent tokį prieglobstį ji surado Kristfelde, kur veikiai buvo pripažinta kaip pati tyliausia, pati nuolankiausia ir klusniausia iš

visų novicijų. Merginos balsą tegalėjai išgirsti giedant litanijas arba kai jai tekdavo atsakyti į kieno nors klausimą. Atsakydavo trumpai, tyliu, ramiu balsu, ir visada tik tai, ko klausiama. Pati jokių kalbų nepradėdavo. Kitos novicijos ją gerbė, ypač už tai, kad Frančeska stropiai ir nuolankiai atlikdavo visus užduotus darbus. Vis dėlto, bendrauti su tokia tylene buvo nelengva, tad daugelis palikdavo ją vieną. Neatrodė, kad tai ją būtų slėgę. Pasivaikščioti vienuolyno kieme ir sode ji eidavo viena, o kai reikėdavo išeiti už sienų, dažniausiai lydėdavo žiemgalė Teodorika, viena iš neseniai priimtų novicijų. Būtent ji ir papasakojo, kad vaikštinėdama miške Frančeska kalbasi su paukščiais ir, dar keisčiau, atrodo, jog jie išties jos klausosi.

Vienuolyno abatė labai vertino šią ramią, paklusnią novicijį. Kristfeldo vienuolynas buvo išrankus ir neskubėjo priimti merginų, kurias siuntė į vienuolyną vien todėl, kad ne visoms dukroms šeimoje pakako kraičio. Dėl Francėskos pašaukimo, atrodė, nekilo jokių abejonių. Bet iš gilios gyvenimo patirties abatė žinojo, jog išdidumo nuodėmė pasireiškia įvairiai. Tad, kai gandas apie Francėskos bendravimą su žvėrimis pasiekė abatės ausis, ji kiek susirūpino ir pasikvietė merginą pokalbiui. Ją pačią labai jaudino Pranciškaus Asyžiečio mokymas, tačiau buvo viena girdėti apie kažkur toli vykstančius stebuklus ir visai kita – susidurti su tuo savo bendruomenėje. Be to, grėsė pavojus, kad gandai buvo skleidžiami nepagrįstai arba kad čia esama kažkokio smerktino mėgdžiojimo.

– Ar tikrai su jais kalbi, mano vaike? – švelniai paklausė abatė, kai Frančeska įžengė į jos kambarį.

Mergina pakėlė skaidrias, šviesiai mėlynas akis. Abatei net pasirodė, jog gali per jas kiaurai įžvelgti.

– Turiu galvoje žvėris. Ar kalbiesi su jais?

– Aš tiesiog meldžiuosi, – tyliai atsakė Frančeska. – Aš meldžiuosi, o jie klausosi.

– Malda visada yra palaiminimas. Bet iš kur žinai, kad jie klausosi?

– Aš atsiklaupiu. Pasimeldžiu. Ir paukščiai atlekia.

– Kur tai vyksta?

– Ten, prie miško. Tuoj už mūsų vienuolyno sienos.

– O kodėl, vaikeli, ten eini viena?

Frančeska kiek sutriko. Ji nudelbė žvilgsnį į savo sunertas rankas, paskui dirstelėjo į vyriausiąją ir vėl nuleido akis.

– Ten ramu, – pratarė ji.

Kurį laiką abi tylėjo.

– Ramu... – pakartojo abatė.

– Taip. Tik medžiai... šnibždasi. Tarsi irgi melstųsi...

– Aa, melstųsi... – abatė giliai atsiduso. Kadaise, kai gyvenimo našta dar taip sunkiai neslėgė jos pečių ir būdavo daugiau laiko įsiklausyti, ji pati girdėdavo medžių ošiamą maldą. – Ir paukščiai tau klūpant atlekia. Kaip gražu... Kokie tai paukščiai?

– Daugiausia žvirbliai. Ir varnėnai. Šie truputį akiplėšos. Kartais pasirodo ir putpelės. Jos labai nedrąsios.

– Net ir putpelės. Tikrai gražūs paukšteliai... Puiku! Frančeska, šito aš neturėčiau sakyti, nes puikybės nuodėmės nedera skatinti. Tačiau tau, manyčiau, tai negresia. Taigi pasakysiu – mes labai patenkintos tavimi. Būsi gera vienuolė, kai priimsi šventimus.

Kadangi tai nebuvo klausimas, atsakyti nereikėjo. Tad Frančeska nuolankiai žvelgė kažkur šiek tiek žemiau stalo briaunos. Jos išblyškę skruostai truputį paraudo.

– Tu tikrai verta pagyrimo, – po trumpos pertraukos tęsė vyresnioji. – Malda visur palaiminta, ir jei tau geriau pasimelsti vienai prie miško, ten ir melskis. Bet, mano vaike, turi prižadėti man vieną dalyką, gerai? Jei tau kils kokių klausimų, jei atsitiks kas neįprasta, prižadėk man pranešti.

– Mano pareiga pranešti? – vos girdimai sušnabždėjo Frančeska.

– Pareiga? Ne, aš negerai pasakiau. Ne pranešti, o papasakoti. Sutinki? Mat klausimų iškyla net meldžiantis tarp paukštelių. Jie gražūs padarėliai, bet nemanau, kad tau atsakytų. O klausimų atsiranda. Man tai tikrai, o tau?

Šį kartą Francėska pažvelgė jai tiesiai į akis. Jos siauras, išblyškęs veidas atrodė šiek tiek sunerimęs.

– Aš turiu vieną klausimą, – neryžtingai pradėjo ji. Abatė, kurį laiką patylėjusi, linktelėjo, kad mergina tęstų.

– Ar galima pamiršti poterius, jei vieną kartą išmokai?

– Pamiršti? Nemanau... Ar tu, vaikeli?..

– Ne, ne aš. Bet labai seniai aš mokiau maldų vieną berniuką. Dar Rygoje...

Abatė nusišypsojo.

– Jei tu mokei, vaikeli, tai veikiausiai jis atsimena. Vadinasi, sutarėm. Jei tau kas rūpės, ateik man pasipasakoti. Kad ir apie savo gyvuliukus. Gerai?

Francėska linktelėjo ir sušnibždėjo:

– Taip...

– Prižadi? Tai gali eiti. Viešpats su tavimi.

– Ir su jumis, – atsakė Francėska.

Ji atsistojo ir, prieš išeidama iš vyresniosios kambario, atsigręžė ir stabtelėjo, tarsi norėdama dar kažką pasakyti. Tačiau vyresnioji jau laikė rankose pergamentą ir buvo pradėjusi skaityti, tad Francėska tyliai užvėrė duris. Taip abatė šį kartą ir nesužinojo ne tik apie visų skriaudžiamą belaisvį berniuką, kurį mergina globojo Rygoje, bet ir apie ežiukų šeimyną, kuri išlįsdavo iš po rudenį nuvirtusio rąsto ir stebėdavo besimeldžiančią Francėską rudomis, it sagos blizgančiomis akutėmis. Dabar jie gal jau buvo sumigę žiemos miegu po tuo pačiu rąstu. Bet užtai dažnai prie eglaitės pastatęs ausis jos klausėsi kiškis. Tačiau labiausiai knietėjo abatei papasakoti, kad jau ne kartą prie beržų kamienų, per penkiasdešimtį žingsnių nuo jos klūpėjimo vietos, ją stebėjo vilkas. Kaip jis ten atsirasdavo, ji nei matė,

nei girdėjo. Staiga išniręs iš nežinia kur, jis tupėdavo ramiai, tarsi būtų neatskiriama miško dalis, juodu, lyg šerkšno paženklintu kailiu ir skvarbiomis, protingomis akimis. Ji neabejojo, kad žvėris jos klausosi. Aiškiai matė, kaip virpteli jo ausys, kai ji pabaigusi maldą persižegnoja.

❖

Vilko pėdsakus Uvis aptiko jau pirmą dieną, kai išėjo į medžioklę. Medžioti sekėsi sunkiai, todėl jis ir tyrinėjo visus, net ir senesnius pėdsakus. Viena vertus, vietos medžioklei aplink vienuolyną netrūko, beveik iš visų pusių jį supo miškai, o į pietvakarius driekėsi didelės, beveik neįžengiamos pelkės. Vis dėlto, vėlyva žiema nebuvo palankus metas medžioklei. Sniego buvo iškritę daug, todėl labai stigo maisto. Daugelis žvėrių buvo iškeliavę į pietus, kiti – giliai įmigę žiemos miegu, o treti – gudriai išsislapstę nuo atsitiktinių medžiotojų. Dienos buvo trumpos, sušalęs sniegas gurgždėjo po kojomis.

Keletą dienų atkakliai braidžiojęs po pusnynus, Uvis tepelnė du zuikius ir keletą varnų. Jų mėsos atsargos buvo visiškai išsekusios, tad pravertė ir šis menkas grobis. Arklidėse nebuvo ko veikti, o kadangi jie ketino pagyventi čia ilgiau, iki pavasario, Uvis turėjo apsčiai laiko pamedžioti. Ieškodamas kokios nors pasislėpusios putpelės ar zuikio, jis išbraidė visus aplinkinius miškus, iškošė kemsynus pietvakariuose ir veikiai pradėjo brautis gilyn į pelkę. Keliose vietose aptiko sniege įmintų vilko pėdsakų ir atidžiai juos ištyrinėjo. Tai buvo geras ženklas: jei čia lankosi vilkai, vadinasi, yra ką medžioti.

Jau po kelių dienų jis pastebėjo, kad pėdsakai dažniausiai veda į pelkės pakraštį, kur prieš kelis metus praūžusi audra išvartė visą eglyną. Buvo akivaizdu, jog per šią neperžengiamą pelkę prasiautusi audra buvo nepaprastai

įnirtinga – ant visos kalvos atšlaitės neliko nė vieno stataus medžio. Dunksojo vos pereinamas išvirtusių eglių sąvartynas: daugumą jų vėjas išrovė, nusviedė jas taip, kad sušipynė šakos ir su žemės luitais išplėštos šaknys, kai kurie kamienai buvo nulaužti, styrojo supleišėję jų stuobriai, vietomis eglės buvo perlaužtos ir sugriuvusios viena per kitą taip, jog prasibrauti buvo beveik neįmanoma. Apėjęs vieną tokį šabakštyną, Uvis įtarė, jog veikiausiai būtent čia vilkas bus įsitaisęs savo landynę. Kitur netrūko jo pėdsakų, tačiau į patį brūzgyną ir iš jo vedė tik vieni. Atidžiai patyrinėjus buvo galima pastebėti, kad kiekvieną kartą atbėgdamas ir išbėgdamas žvėris stengėsi įminti į tas pačias pėdas. Tikriausiai tai buvo vilkė, po išvirtusiais kamienais, pačioje tankmėje, įsitaisiusi landynę, kurioje, ko gero, jos laukė vilkiukai. Tai buvo įtikinamiausias paaiškinimas, nes paprastai vilkai vienoje vietoje ilgiau neužsibūna, ypač tamsiais žiemos mėnesiais.

Vieną vakarą, pavargęs ir sušalęs po ilgo tykojimo pelkės pakraščiuose, Uvis traukė namo ir pastebėjo dar vieną eilę vilko pėdsakų. Šie nesisukiojo pakrūmiais, kaip būdavo, kai vilkas medžiojo, o vedė tiesiai į vienuolyno pusę – ten, kur aukšta statmenų rąstų siena priartėjo prie pamiškės. Uvis stabtelėjo ir susimąstė. Jis buvo pavargęs ir nusivylęs, nes tą dieną visiškai nesisekė. Nuo pat ryto tykojo pelkės pakraštyje sušalusias bruknes lesančio tetervino. Po kojomis nuo menkiausio prisilietimo čežėjo sustingę vikšriai, o paukštis turėjo labai gerą klausą. Uvis sėlino sprindis po sprindžio, jau buvo pakankamai arti, kad ryžtųsi šauti, kai lūžo balos ledas ir jis iki kelių murktelėjo į sustingusį purvą. Tetervinas pasibaidė ir triukšmingai plakdamas sparnais nuskrido į pelkę, o Uviui neliko kitos išeities, kaip pelkės salelėje susikurti ugnį ir išsidžiovinti sušlapusias nagines. Ugnį sukurti pavyko, tačiau besidžiovindamas sugaišo gerą dalį dienos. Pasuko namo jis visai tuščiomis, tik keletą saujų

sušalusių bruknių priskynęs.

Nebuvo reikalo skubėti grįžti su tokiu menku laimikiu, o kadangi vilko pėdos taipogis vedė vienuolyno link, Uvis nusprendė jomis pasekti. Kai tarp retėjančių medžių pasirodė koplyčios bokšto kryžius, o po to ir aukštoji statmenų rąstų siena, šešėliai per sutryptą sniegą jau driekėsi beveik iki horizonto. Tarp sienos ir miško plytėjo supustyto sniego kopom nuklota pieva. Šešėliai išryškino sniego nelygumus, todėl aiškiai matėsi pievą pakartotinai kertančios, beveik lygiagrečiai viena kitos besidriekiančios vilko pėdsakų žymės. Uvio sustingę pirštai, po kojomis šaltai gurgždantis sniegas, tarsi savaime priminė, jog netoliese, už storų arklidės sienų, ugniakure rusena ugnis ir skleidžiasi maloni šiluma. Tačiau, kai jis pasirodys tuščiomis rankomis, ten jį pasitiks ir nusivylę žvilgsniai. "Palauks", – pagalvojo Uvis, pasitrynė žvarbstančias rankas ir nusprendė toliau pasekti pėdom. Taip jis išvydo reginį, kuris įsirėžė į jo sąmonę visam gyvenimui.

Vaizdą apgaubė ir tuo pat paryškino iki begalybės tįstantys vakaro šešėliai. Jie tolydžio plėtėsi ir tamsėjo, o jų tarpuose paskutinieji besileidžiančios žiemos saulės spinduliai pabrėžė kiekvieną smulkmeną. Nuostabiausia, kad tame šviesos ir prislopintos tamsos žaisme saulė kliudė klūpančios mergaitės galvą. Jos baltais rūbais apgaubtas kūnas jau skendėjo vienuolyno sienos metamuose šešėliuose. Pilkšvoje šešėlių semiamoje sniego aplinkoje jie tepriminė tirštesnės miglos lopinėlį. Užtat tuo ryškiau vakaro saulės spinduliai nuauksino jos palenktą galvą ir žaidė vėjelio kedenamuose šviesiuose plaukuose, kurie supo galvą lyg švytinti aureolė.

Uvis neteko žado ir sustingo. Nejudėdamas, užgniaužęs kvapą jis stebėjo, kaip iš lėto slenkantis sienos šešėlis grasina pasiglemžti tą skaistų švytėjimą. Visiškoje žiemos vakaro tyloje berniukas girdėjo ramų, pusiau šnabždantį balsą. Savo

nuostabai, jis įstengė suprasti žodžius ir net sakinius.

– Būk pašlovinta, Motina Saule, – kuždėjo mergina.

Uvis girdėjo žodžius taip aiškiai, tarsi ji būtų šnabždėjusi jam į ausį.

– Tu maloninga ir nuostabiai spindinti...

Saulės spinduliai, tarsi patvirtindami šiuos žodžius, glostė jos šviesius plaukus.

– Būk pagarbintas, mano Viešpatie, už brolį Vandenį... – toliau tęsė mergina. – Vandenį, tokį būtiną ir kartu tokį nuolankų bei tyrą. Būk pašlovintas, mano Viešpatie, už seserį Ugnį, kuri nušviečia naktį.

Šešėliai iš lėto slinko artyn, apgaubė visą merginos galvą ir ėmė kilti baltais beržų kamienais. Pakerėtas Uvis stebėjo, kaip jie driekiasi iki beržų gojaus.

Ir tada jų žvilgsniai susitiko.

Jo ir vilko.

Giraitės pakrašty tupėjo vilkas! Jie įsistebeilijo vienas į kitą pro merginos galvą, kurią dabar jau buvo apgobusi tamsa. Kairioji vilko ausis virptelėjo ir pasisuko, tarsi gaudydama paskutinius vos girdimus jos švelnaus balso garsus.

Mergina persižegnojo ir iš lėto atsistojo.

– Ten... Ten vilkas, Beata, – tarsi atsipeikėjęs išlemeno Uvis. Ji pakėlė akis, ramiai pažvelgė į jį ir neatrodė nė trupučio nustebusi.

– Tu prisimeni, – tarė ji.

– Žinoma, prisimenu, Beata...

– Bet aš jau ne Beata. Dabar aš Frančeska. O tu ar prisimeni maldas?

– Aš... Na... Bet ten vilkas!

– Tai vilkė, – jos blyškios lūpos nežymiai šypsojosi. – Ji nieko nedarys. Ji mano draugė.

Uvis pasuko galvą į beržynėlio pusę, tačiau vilkės ten jau nebebuvo. Pradingo ji negirdimai, kaip vienas iš tų tamsėjančių vakaro prieblandos šešėlių, kurie dabar užpildė

tuštumas tarp beržų.

– Ji nuėjo, – tarė Uvis ir lengviau atsiduso.

Beata, tai yra Francėska, laukdama atsakymo žvelgė į jį, ir reikėjo kažką atsakyti. Deja, daugelį jos mokytų maldų Uvis buvo užmiršęs.

– Aš stengiausi, bet...

Jos ramiame veide šmėkštelėjo liūdesio šešėlis. Uvis kažkodėl pasijuto kaltas. Jis mėgino prisiminti, tačiau atmintyje iškildavo tik padriki sakiniai, kurie niekaip nesilipdė į prasmingą maldą.

– Jeigu išmokytum mane tos maldos, kurią kalbėjai šiandien... Ją aš tikrai prisiminčiau, – viltingai tarė jis. – Kai ką jau dabar prisimenu: "Būk pašlovinta, Motina Saule..." Tik pažvelk! Ji jau palieka mus.

Francėska pasisuko į vakarus, kurlink rodė Uvis. Virš sutemose skendinčio miško švytėjo paskutinės žaros.

– Tai Pranciškaus Asyžiečio himnas, – tarė ji. – Jis šlovina visą Dievo kūriniją. Ar tikrai norėtum išmokti?

– Taip, – atsakė Uvis, ir ne tik dėl to, kad jo klausė Beata, tai yra Francėska. Jis tikrai norėjo išmokti. – Tą maldą aš suprantu.

– Turėtum suprasti, – aiškiai patenkinta Francėska rimtai pažvelgė į jį. – Mes ateisime tavęs pamokyti. Abi su Teodorika.

Ji lėtai apsisuko ir nė negrįžtelėjusi atgal nuėjo vienuolyno vartų link. Uvis palaukė, kol mergina užsuko už kampo, ir nusekė iš paskos. Keista, bet jam jau nebešalo rankos ir nebebuvo svarbu, kad Bardo ar Kristina pasitiks jį priekaištingais žvilgsniais.

❖

Kai jau daug vėliau Uvis prisimindavo jų antrąjį susitikimą, kuris turėjo tokias lemtingas pasėkas, pasvarstęs

kitas galimybes prieidavo išvadą, jog iš tiesų tų kitų galimybių nebuvo. Tokį jau likimą jam nuaudė Laimos.

Nes norint pakreipti įvykius kita linkme būtų tekę meluoti Beatai, kuri dabar tapo Frančeska. O jai meluoti buvo neįmanoma. Ji žvelgė į Uvį tokiomis patikliomis, bet kartu tokiomis skvarbiomis akimis, kad tuo metu net nekilo mintis pasielgti kitaip.

Mat pasirodė, kad novicija Teodorika ne tik buvo tikra žiemgalė, bet taipogi turėjo išskirtinai jautrią klausą. Kitą kartą atėjusi aplankyti Uvio, Frančeska atsivedė ir ją, nes novicijos privalėjo eiti į susitikimus po dvi. Teodorika su malonumu sutiko prisidėti, nes tai jai suteikė progą pabendrauti su tėvynainiu. Kreipėsi į Uvį žiemgališkai, o kai šis atsiliepė, atrodė šiek tiek nusivylusi, bet tučtuojau susitvardė ir padrąsinančiai jam šyptelėjo.

– Tu neblogai kalbi žiemgališkai, – vokiškai pagyrė ji, norėdama įtraukti į pokalbį ir Francėską. – Beveik kaip vietinis. Bet iš kur tu kilęs? Neatrodo, kad būtum sėlis...

– Jis ne žiemgalis?

– Ne, – tvirtai atsakė Teodorika. – Nors kalbą moka gerai. Vokiečiai retai ją taip išmoksta.

Frančeska atrodė nemenkai nustebusi. Ji pažvelgė Uviui tiesiai į akis ir paklausė:

– Tai iš kur tu atkeliavai?

– Iš Žemaitijos, – atsakė Uvis. Kai žodžiai buvo ištarti, jį nusmelkė nuovoka, jog per keturis nelaisvės metus to niekam nebuvo prisipažinęs.

Novicijos atrodė priblokštos. Žemaičiai buvo užkietėję pagonys ir nuožmiausi iš visų krikščionių priešų. Į nelaisvę patekdavo labai retai.

– Žemaitis! – sušuko Frančeska. – Tu tikrai iš Žemaitijos?

– Taip.

– Bet man visada sakė, kad tu... Kodėl gi man nesakei,

kad esi žemaitis?

– Tu neklausei, – sumurmėjo Uvis.

– Žemaitis... – dar vis sunkiai su tuo susigyvendama kartojo Frančeska. – Pagalvok tik. Reiškia, aš mokiau žemaitį maldų... Mokiau ir nepagalvojau...

Teodorika pažvelgė į savo draugę visiškai apstulbusi ir prispaudė prie krūtinės sugniaužtas rankas.

– Ką?! Tai tu jį jau mokei?!

– Taip. Tai buvo mūsų namuose. Jis buvo labai imlus mokinys. Bet mano mama...

– Tu jį jau pažįsti?

– O, jis buvo kitoks tada! Belaisvis mūsų namuose. Visi sakė, kad žiemgalis... – Frančeska stabtelėjo, tarsi jai reikėtų pailsėti nuo neįprasto žodžių srauto. – O mano mama man uždraudė. Ji buvo... Ne, aš privalau gerbti savo motiną. Vis dėlto, kažin ar buvau gera mokytoja. Jis sakė, kad pamiršo maldas.

Uvis drovėdamasis atsiduso.

– Kai kurias vietas prisimenu. Bet...

Frančeskos veide įsižiebė atlaidi šypsenėlė.

– Kai ką prisimeni! Puiku. Dabar mes galėsime išmokyti jas visas. Kaip tai nuostabu! Nuostabu, ar ne, Teodorika?

– O taip! Taip! – pilna įkarščio antrino draugė. – Žinok, jog Kristus – visų mūsų Dievas. Ne tik vokiečių. Jis visų Dievas. Įskaitant žiemgalius ir žemaičius!

Kad Uvis tinkamai suprastų, ji pakartojo tai žiemgalių kalba, rūpestingai tardama kiekvieną žodį.

Uvis jau nebesijautė taip nejaukiai, kai teko prisipažinti, iš kur kilęs. Tikrai neatrodė, kad šios merginos galėtų būti kaip nors pavojingos. Jis buvo gerokai aukštesnis ir nepalyginamai stipresnis už šias dvi priešais jį stovinčias skaistaveides novicijas. Be to, iš jų tryško vien entuziazmas ir geri norai.

– Ką gi, man patiko viena malda... Toji apie ugnį, –

pratarė jis. – Apie pašlovintą seserį ugnį...

– Būk pašlovintas, mano Viešpatie, už seserį Ugnį, – progiesmiais užtraukė Frančeska. Ji turėjo maloniai skambų balsą. – Ji apšviečia naktį. Ji graži, stipri ir aitri.

– Taip. O toliau?

– Tai bent!.. Jis žino gerojo Pranciškaus giesmę! – aiktelėjo Teodorika. – Taip, tai puiki giesmė. Yra daugybė giesmių Viešpačiui.

– Ne ugniai? – šiek tiek nusivylęs paklausė Uvis.

Jis labai geidė apčiuopti ką nors, kas juos sietų. Ugnis galėjo būti toks ryšys. Jis ir dabar jautė šventojo titnago svorį prie savo krūtinės. Saugus virvute pririštame odiniame kapšelyje šis glotnus akmuo siejo jį su šventąja namų ugnimi. Titnagu įskelta ugnis ir šiandien degė šventų ąžuolų giraitėje Ventės rage.

– Šios giesmės skirtos Dievo kūrinijai. O ugnis – jos dalis, – apdairiai paaiškino Frančeska. – Bet tu gali išmokti ir kitų maldų. O tada galėsi pasikrikštyti!

– Jis išmoks! Būtinai išmoks! – tvirtino Teodorika, kuri visada tikėjosi geriausios išeities. – Išmokti visai nesunku. Juk tu nori būti pakrikštytas, tiesa?

Užuot atsakęs, Uvis giliai įkvėpė ir atsiduso. Tyla užsitęsė. Abi merginos įdėmiai žvelgė į jį.

– Nežinau... – pagaliau sušnibždėjo jis.

Sulig šiais žodžiais apsiniaukė net nuolat besišypsantis Teodorikos veidas. Frančeska liūdnai stebėjo Uvį, ir jos žvilgsnis tapo ryžtingesnis.

– Aš meldžiausi už tavo sielą, – ramiai tarė ji. – Ir žinau, kad Viešpats atsakė į mano maldą. Tai Jis mus vėl suvedė. Taip toli nuo Rygos! Tikras stebuklas!

– Iš tikrųjų, – pritarė Teodorika. – Stebuklas! Ar nesutinki?

– Taip, – nedvejodamas atsakė Uvis. Jam prieš akis vėl šmėkštelėjo vakarinės saulės nuostabiai apšviesta besimel-

džiančios Frančeskos galva.

– Ir jos maldos tai pasiekė! – tvirtai užtikrino Teodorika. – Maldos viską gali. Tu ruošiesi krikštui. Gerai?

– Aš... – Uvis pajuto, kaip blėsta jo tikrumas. Atsispirti Frančeskos maldoms buvo sunku. Vargu ar prieš jas atsilaikytų net jo pagoniški dievai. – Galbūt... Aš pagalvosiu.

– Pagalvok, ir tikrai norėsi! Kai daugiau sužinosi apie Kristų, tikrai norėsi. Jis visus myli.

– Prisimenu, jau sakei. Tikrai visus?

– Taip. Absoliučiai visus!

– Ir pagonis?

– Taip. Ir pagonis! – tvirtai atsakė Teodorika. – Aš irgi buvau pagonė, o dabar pažvelk į mane!

– Ir vilkus?

– Kodėl vilkus? – aiškiai nustebusi paklausė ji.

– Viena vilkė ateina, kai aš meldžiuosi, – paaiškino Frančeska. – Taip, Kristus myli ir vilkus.

– Tave lanko vilkė?! – apstulbusi sušuko Teodorika. – Taip pat kaip paukščiai?

– Tiesiog stebi, kaip aš meldžiuosi.

– Taip, taip, – patvirtino Uvis. – Pats mačiau. Ji meldžiasi, o vilkė žiūri.

Teodorika beviltiškai numojo ranka, beveik idealiai pamėgdžiodama abatę.

– Frančeska, kartais aš tikrai tavęs nesuprantu... Ar tu nebijai?

– Nėra ko bijoti. Juk aš meldžiuosi.

Visiškai nustebusi, Teodorika palingavo galvą.

– Paukštukai... Paskui vilkai... O dabar žemaitis, kurį mokysime maldų. Su tavim nėra kada nuobodžiauti, Frančeska!

Jų pokalbį pertraukė duslūs varpo dūžiai. Abi novicijos bematant nulenkė galvas ir persižegnojo.

– Ką gi, metas mums pačioms melstis, – tarė Teodorika,

o Frančeska pareigingai linktelėjo.

– Eime. Bet rytoj mes grįšime ir papasakosim tau daug nuostabių dalykų. Tu vėl išmoksi maldų. Taip?

– Taip, – sutiko Uvis.

Merginos apsisuko ir nuėjo, plevėsuodamos baltais apsiaustais. Viena liekna, tokia balta, beveik permatoma oda, tarsi nepriklausytų šiam pasauliui. Kita, nors apsirengusi taip pat, šalia Frančeskos atrodė ir tamsesnė, ir labai žemiška. Tačiau ji akivaizdžiai turėjo gerą klausą ir gebėjo atskirti šnektų sąskambius.

❖

Vyresnioji buvo maloniai nustebinta. Nors ji nuoširdžiai ragino Frančeską išsipasakoti, tačiau nepuoselėjo didelių vilčių, kad drovi jaunoji novicija tai padarys. Bet štai tik keletą dienų po to, kai į vienuolyną atsibeldė ta sušalusių, akivaizdžiai neturinčių kur prisiglausti keliaujančių juokdarių trupė, po rytmetinių giedojimų Frančeska pati atėjo pas ją ir pasakė norinti pasikalbėti. Tik šįsyk ne apie paukštelius ar kitus miško gyventojus. Žinia buvo svarbi. Pasirodė, kad tas jaunas lieknas vaikinas tokiomis skvarbiomis akimis buvo nekrikštytas. Tokių tarp žiemgalių dar buvo ne vienas, tačiau šis buvo ne žiemgalis, bet žemaitis!

Tai jau tikrai buvo naujiena. Iš visų pagonių žemaičiai buvo patys nuožmiausi, patys atkakliausi. Vos prieš du metus jie skaudžiai nusiaubė šį kraštą. Net patekę į nelaisvę retas iš jų sutikdavo apsikrikštyti. Jei pavyktų apkrikštyti šitą, tokią naujieną būtų galima pranešti ir pačiam vyskupui. Tada pastarajam tektų pripažinti, kad jo nemėgstamas Kristfeldo vienuolynas sėkmingai skleidžia krikščionybę. Bet visų pirma reikia įsitikinti pačiai.

– O iš kur žinai, kad jis žemaitis?

– Jis pats sakė, – tvirtai tarė Frančeska.

– Tu kalbėjaisi su juo?

– Taip. Jis pirmas priėjo. Bet daug nekalbėjom, – Francėska nutilo ir pažvelgė į abatę, nes gerai žinojo, kad vienai novicijai su pašaliniais kalbėti neleistina. Tačiau vyresnioji padrąsinančiai linktelėjo. – O kitą kartą aš ėjau su Teodorika. Tai ji suprato, kad jis ne žiemgalis...

– Gerai, kad pasisakei, vaikeli. Vienai kalbėtis nepatartina. Tokios mūsų regulos taisyklės ir jos pagrįstos.

– Žinau. Bet jis atėjo, kai aš meldžiausi ten, prie miško, – Francėska nuleido akis, nes vyresnioji priekaištingai pažvelgė į ją. – Mes persimetėm tik keliais žodžiais. Kitą kartą, eidama pas jį, aš pasikviečiau Teodoriką. O Teodorika tuojau atpažino...

– Pažinojo jį iš anksčiau?

– Ne. Tai aš jį pažinojau. Jį parsivežė mano tėvas, ir mes manėm, kad jis žiemgalis. Bet tai buvo seniai.

– Ak, šitaip. Tai jį pagrobė dar vaiką, – vyresnioji palingavo galvą, ir jos veido išraiška sušvelnėjo.

– Taip. Jis tada dar nemokėjo vokiškai. Tik savaip. Aš bandžiau jį išmokyti melstis. Visą laiką maniau, kad jis žiemgalis. Bet Teodorika tuoj pažino, kad ne.

– Na, Teodorika turėtų pažinti, – pritarė abatė. Teodorika buvo jų pirmoji žiemgalė novicija ir viena iš priežasčių, kodėl vyskupas, ir ypač jo talkininkai kunigai, šnairavo į Kristfeldo vienuolyną.

– Taip. Jis pradėjo kalbėtis su ja žiemgališkai, ir Teodorika kaipmat pasakė, kad jis ne žiemgalis. Tada aš paklausiau, iš kur jis.

– Ir ką jis atsakė?

– Kad yra žemaitis.

Abatė su palengvėjimu atsiduso. Matyt, taip ir buvo. Kam jam meluoti? Juolab, kad meluoti Francėskai tikrai būtų nelengva.

– Tai tas pats, kurį mokei melstis?

– Tas...

– Ir jis atsimena maldas?

– Sakė, jog kai kurias atsimena. Norėtų išmokti visas.

– Taip ir maniau. Jis atrodo protingas jaunuolis. Ką gi, leidžiu tau ir netgi raginu jį pamokyti. Žinoma, būtų geriau, kad to imtumeisi kartu su Teodorika ar kuria kita sesute.

– Suprantu.

– O... O gal jis norėtų pasikrikštyti?

Frančeskai labai knietėjo atsakyti teigiamai, tačiau ji nusprendė kalbėti tik tiesą.

– Jis sakė, kad pagalvos.

– O taip... Tikiuosi, gavęs tokią mokytoją, jis apsispręs krikštytis, – motinėlė švelniai nusišypsojo. – Aš tuo neabejoju. Tu gerai pasielgei ir gali eiti. Garbė Jėzui Kristui.

Abatė išlydėjo Frančeską akimis, ir ją apėmęs geras ūpas išsilaikė, kol mergina uždarė duris. Paskui vyresnioji atsiduso, suraukė antakius, ir jos pavargęs žvilgsnis nuslydo prieš ją gulinčiu pergamentu. Tai buvo kasmetinė pavasarinė ataskaita Rygos vyskupui. Pavasaris šįmet vėlavo, tačiau ataskaitą reikėjo išsiųsti laiku. O gerų naujienų nebuvo. Šios sunkios žiemos metu mirė dvi vienuolės, o iš kaimiečių surinktų aukų vos užteko vienuolyno išlaikymui. Antra vertus, koplyčioje apkrikštyta šešiolika žmonių. Daugiausia vaikų. Be to, gretimame kaime jos mokė dar vieną dvylikos paauglių grupę. Šie turėtų būti pasirengę krikštui sniegui vos ištirpus. Vyresnioji turėjo sau pripažinti, jog tai kuklūs pasiekimai. Bet šiandien ji išgirdo naujieną. Gal parašyti, kad yra ne dvylika, o trylika jaunuolių? Kiek padvejojusi, abatė pamirkė plunksną į rašalinę ir dailia rašysena išvedžiojo, kad krikštui rengiamas ir jaunas žemaitis, atklydęs į vienuolyną su grupele klajojančių artistų.

3

VYSKUPAS

susitikimą su vyskupu Henkė ėjo itin nerimaudamas. Toks staigus ir netikėtas iškvietimas nieko gera nežadėjo. Tiesa, kvietė ne jį vieną – pasiuntinys sakė, jog prieš Jo Ekscelenciją turės stoti ir meistras Kercė bei Heinrichas iš Liubeko, tačiau Kercė buvo kažkur išvykęs, tad eiti teko jam vienam. Henkė atmintyje perkratė pastarųjų mėnesių įvykius. Ką čia slėpti – buvo dėl ko nerimauti. Tik prieš dvi savaites jis įsivėlė į muštynes su Rygos ginklininkų gildijos vyrukais ir stiprokai sužeidė vieną iš geriausių šarvų kalėjų. Netrūko ir kitų nuodėmių, tačiau negalėjai numanyti, kuri šiuo metu vyskupui taip parūpo. Kaip tik dėl to Henkė jautėsi kaip ant adatų. Arba atsiliepė kas iš praeities, arba kas nors jį bus rimtai įskundęs. Ir kuo čia dėtas senasis Kercė, su kuriuo jis jau keleri metai vengė susitikti? Nejaugi tai galėjo būti susiję su tais trim denarais, kuriuos jis buvo Kercei pralošęs? Ne... Matyt, čia kažkas tikrai rimta.

Tų minčių ir baimės iškamuotas, Henkė visiškai sutriko, kai Ekscelencija be jokių užuolankų, jam dar bebučiuojant vyskupo žiedą, paklausė:

– Kur jūs užklupote tuos du belaisvius, kuriuos sugavot per Mežuotnės pilies apgultį?

Henkė pakėlė galvą, pažvelgė į pusiau primerktas vyskupo akis ir bejėgiškai žioptelėjo.

– Belaisvius?.. – sumurmėjo jis. – Per Mežuotnės...

– Taip! Per Mežuotnės pilies apgultį. Juk tada ir akį pra-

radai. Nejaugi dar turiu tau priminti?

– O ne, Jūsų Ekscelencija. O ne! – Henkė nejučiomis ranka prisidengė išmuštos kairiosios akies duobę. – Taip, taip! Žinoma, prisimenu!

– Tai kalbėk! Kur juos sugavot?

– Kur?.. – Henkės galvoje vis dar siautėjo sumaištis. – Taip, Ekscelencija. Du belaisvius. Ir vienas, toks sužvėrėjęs žiemgalis, tada man išdūrė akį. Aš paaukojau akį dėl Dievo garbės...

– Ne dėl Dievo garbės, o per savo žioplumą, Heinrichai! Dėl Dievo tu niekada pernelyg nesistengei. Bet ne to dabar tavęs klausiu. Kartoju: kur juos pagavote?

Henkė bejėgiškai skėstelėjo rankom, o jo rauplėtame, reta barzda apžėlusiame veide atsispindėjo vidinė sumaištis.

– Tada mums vadovavo meistras Kercė...

– Žinau. Bet Kercės dabar nėra, todėl klausiu tavęs. Kur? Ar tik kartais nebuvot nuklydę į Žemaitiją?

– Į Žemaitiją? O ne, Jūsų Ekscelencija! Tikrai ne. Juk tada kariavome su žiemgaliais. Su žemaičiais tikrai neieškojom bėdos. Žemaitija juk už upės.

– Tai jūs nepersikėlėt per upę?

– Oi ne! Jokiu būdu! Meistras Kercė paliudys.

Vyskupas atsiduso ir vėl nugrimzdo į savo krėslą.

– Paliudys... – nekantriai sumurmėjo jis. – Kartoju, dabar aš klausiu tavęs, o ne jo. Papasakok viską, ir kuo tiksliau. Ir be pagražinimų. Supranti?

Jis žvilgtelėjo į šalia sėdintį vienuolį ir, matyt, davė jam ženklą, nes vienuolis padažė žąsies plunksną į rašalinę ir pasirengęs laukė. Tai dar labiau išgąsdino Henkę. Užsikirsdamas, bet nuoširdžiai stengdamasis kalbėti kuo tiksliau, jis išklojo viską, ką tik prisiminė. Vyskupas kartkartėmis įsiterpdavo, klausinėdamas ir apie aprangą, ir apie ginklus, ir net apie balnus.

– Ar jis grąžino balnus? – paklausė vyskupas vienuolio.

Šis žvilgtelėjo į šalia padėtą pergamentą.

– Nepridavė, Jūsų Ekscelencija. Tik du arklius.

– Tai Bardo! Tai Bardo kaltė, ne mano, Jūsų Ekscelencija. Aš nieko nežinau apie balnus!

Vyskupas nekantriai mostelėjo ranka:

– Kiek verti tie arkliai?

– Vienas įkainuotas dvidešimt denarų, antrasis – dvylika.

– Atrodo, tai buvo neprasti arkliai... Ir balnai, be abejo, neprasti... – pusbalsiu tarė sau. – Klausyk, Heinrichai, tu sakai, kad tas, kuris išdūrė tau akį, buvo žiemgalis. Ar tai jis pats tau taip sakė?

– Ne, Jūsų Ekscelencija... Tie prakeikti pagoniški šunys krikščionių kalbos juk nemoka. Nieko man nesakė.

– Tai kodėl tvirtini, kad jis žiemgalis?

Henkė visiškai sutriko. Jis stengėsi surasti svarią priežastį, bet į galvą atėjo tik pusėtinas pasiaiškinimas.

– Kad Žiemgaloj pagavom, Jūsų Ekscelencija.

– Sugavote du medžiojančius vaikus.

– Taip, medžiojančius. Bet vienas iš jų buvo jau tikrai ne vaikas.

– Jaunuolis. Prisimenu, meistras Kercė man vienąkart pasakojo... – vyskupo atmintis buvo puiki. Jis pažvelgė į vienuolį. – O kada, broli Jokūbai, mus pasiekė žinia apie Žemaitijos rikio sūnaus pagrobimą? Ar tik ne po Mežuotnės apgulties?

– Tais pačiais metais, Jūsų Ekscelencija, – atsakė raštininkas, kuris neabejojo, kad vyskupas pats viską tiksliai prisimena.

– Tad štai... Labai įdomiai klostosi, – vyskupas nutilo ir susimąstė. Mąstė ir Henkė, kol pagaliau tie du dalykai jo galvoje pradėjo sietis. Vyskupas tikriausiai įtarė, kad jie savavališkai brovėsi į Žemaitiją. Už neteisėtą sienos

peržengimą, ir dar karo metu, galėjo grėsti net mirties bausmė.

– Patikėkite, Jūsų Ekscelencija, mes juos tikrai Žiemgaloje sugavom! Tikrai Žiemgaloje...

Henkės balsas iš baimės drebėjo, tad vyskupas nekantriai pamojo ranka, kad šis nutiltų.

– Tebūnie Žiemgaloje. Meisteris Kercė atsargus ir kraštą pažįsta. O dabar liaukis kalenęs dantim ir klausykis!

Vyskupas įdėmiai pažvelgė į priešais stovintį galvą nukorusį Henkę. Atrodė, jog kažką įtemptai svarsto ir kad nelabai patenkintas pasiektomis išvadomis. Jis atsiduso ir suraukė kaktą.

– Kadangi Kercės nėra, turiu tau užduotį. Žinai, kur Kristfeldo vienuolynas?

Henkė krestelėjo galvą.

– Dvi dienos kelio.

– Galima nukakti ir greičiau. Bet, sakykime, dvi. Šiaip naudos iš to vienuolyno nedaug. Tik nesusipratimai ir apkalbos visokios. Bet štai, pasirodo, kad ten kartu su akrobatais atsirado ir tas vaikinas, kurį kadaise sugavot. Man pranešė, kad jis mokosi maldų ir norės apsikrikštyti. Kad žiemgaliai krikštijasi, – nedidelė naujiena. Bet vienuolyno vyresnioji rašo, jog jis būtent žemaitis.

Abu, ir rašyti ką tik baigęs vienuolis, ir Henkė, kilstelėjo galvas.

– Pats pasisakė, – pridūrė vyskupas. – Kai pagalvoji, viskas tarsi atitinka. Matyt, bemedžiodami buvo nuklydę už Lielupės. O ten jūs juos užklupot. Tad štai kaip. Pravartu dabar būtų turėti kilmingą įkaitą iš Žemaitijos.

Pagaliau Henkė lengviau atsiduso. Ką vyskupas turi galvoje, nesunkiai suprato net jis. Jau kurį laiką buvo rengiamasi užpulti Žemaitiją, tačiau vis nesisekė suburti pakankamai jėgų. Įkaitas, ir dar rikio sūnus, tokioje padėtyje būtų milžiniška paspirtis.

– Tad štai kaip yra... – tarsi pats sau kalbėdamas, tęsė vyskupas. – Ir Dievui bus garbė, ir mums nauda. Parveši jį čia, į mūsų pilį, Heinrichai. Kiek dabar kelionei tinkamų vyrų tavo būryje?

– Keturiolika, Jūsų Ekscelencija. Mat vienas mirė ir du sužeisti, – atsakė Henkė, nedrįsdamas meluoti. Pagal taisykles, vyrų turėjo būti dvidešimt ir tiek buvo skirta pinigų. Kol vyrų buvo mažiau, dalį algoms ir maistui skirtų lėšų pasiglemždavo pats Henkė. – Bet mes ieškome, Ekscelencija! Tikrai ieškome...

Vyskupas nepatenkintas susiraukė.

– Parvežti vienam jaunuoliui pakaks. Tad klausyk, Heinrichai, ir gerai įsidėmėk. Pristatyk man jį sveiką ir gyvą į Rygą. Sveiką! Supratai?

– O taip, Jūsų Ekscelencija!

Vyskupas nekantriai mostelėjo ranka, rodydamas, kad pokalbis baigtas. Henkė žemai nusilenkė ir jau ėjo durų link.

– Bet, Heinrichai... – išgirdo jis už nugaros balsą. Henkė sustojo ir atsigręžė į vyskupą. – Tikiuosi, pinigus už tuos šešis vyrus, kurių trūksta tavo būryje, jau grąžinai iždininkui...

– Dar nespėjau, Jūsų Ekscelencija... – vėl akivaizdžiai sutrikęs sumurmėjo Henkė. – Deja, dar nespėjau...

Vyskupas nieko neatsakė. Tik dar kartą mostelėjo ranka, rodydamas, jog dabar jau tikrai pats metas pasišalinti.

4

VILKĖ

ekančią dieną, kai Francėska išėjo į pamiškę pasimelsti, tarp beržų kamienų Uvis vėl pamatė vilkę. Diena buvo apniukusi ir kiek vėjuota, tačiau pietinėje vienuolyno pusėje, tarp aukštos stačių rąstų sienos ir už keliasdešimties žingsnių prasidedančio miško, buvo visai ramu. Vėjas siūbavo medžių viršūnes, bet žemės nesiekė. Oras dvelkė pavasariu, vienuolyno gynybinės sienos papėdėje po truputį tirpo sniegas. Prie pat tvoros žaliavo pirmosios baltais varpelių žiedais pasipuošusios snieguolės. Storų pajuodusių rąstų fone baltas Francėskos apsiaustas tarsi skleidė iš vidaus besiskverbiančią blankią šviesą. Praeidama pro atitirpusį žemės plotelį, ji pasilenkė ir paglostė pražydusias snieguoles, bet jų neskynė.

Uvis stovėjo atsirėmęs alkūne į sakingos eglės kamieną ir laukė. Kai jis atėjo, vilkės, atrodo, dar nebuvo, bent jau nesimatė šalimais augančiame beržų gojelyje. Tačiau, kai Francėska pritūpusi trupino duoną prie jos kojų besibūriuojantiems paukšteliams, Uvis vėl dirstelėjo į pamiškę ir kaipmat įžvelgė tamsų vilkės siluetą. Žvėris tupėjo tik už kokių penkiasdešimties žingsnių nuo jo ir nenuleido akių nuo Francėskos. Bet buvo aišku, kad vilkė žino, jog jis stovi šalia storosios eglės, ir kad ji stebi kiekvieną jo judesį. Vilkai sugeba valdyti savo ausis, ir dešinioji buvo nukreipta jo pusėn. Uvis giliau įkvėpė ir to pakako, kad vilkė dirstelėtų į jį. Jos tamsios protingos akys blizgėjo. Akimirką jiedu žvelgė vienas į kitą, bet tuo metu Francėska atsistojo ir paėjėjo to-

liau į atviro plotelio vidurį. Kažką tyliai kalbėdama ją sekantiems paukščiams, atsiklaupė, visai nekreipdama dėmesio, kad klaupiasi į sniegą, ir pradėjo melstis.

Buvo tylu prieš jai atsiklaupiant. Vos girdimai šiureno tik pačios pušų viršūnės. Jai pradėjus maldą, tyla tarsi pagilėjo ir apgaubė šį tarp miškų ir pelkių plytintį lopinėlį. Laukymę persmelkusi maldos dvasia grąžino Uvį į vaikystę, kai jis stebėdavo dievams aukojančią savo motiną Medeiną ir klausydavosi kartu su šventosios ugnies dūmais kylančių, senų ąžuolų vainikuose ištirpstančių maldų. Ką giedodavo motina šventojoje ąžuolų giraitėje gyvenusiems dievams? Uvis įtempė atmintį, bet žodžių neprisiminė. Tačiau ne žodžiuose buvo esmė – berods, ir tada jis jų nesuprato. Bet jautė nuotaiką, labai panašią į tą, kuri dabar tvyrojo tarp pajuodusios tvoros ir miško. Frančeska meldėsi gal ketvirtį, gal pusę valandos. Laikas tarsi sustojo. Uvis stebėjo jos šiek tiek palenktą galvą, sudėtas rankas ir ant papilkėjusio pavasarinio sniego nusidriekusį baltą apsiaustą. Pagaliau ji baigė melstis, grakščiai atsistojo, bet net nepasuko galvos į jo pusę. Uvis buvo tikras, kad Frančeska taip elgiasi sąmoningai. Melsdamasi mergina turėjo jausti, kad Uvis stovi netoliese, taip pat kaip ji jautė, jog ją stebi vilkė. Ir to jausmo pakako. Jai buvo patarta su juo nebendrauti, kai jie vieni du, ir ji to laikėsi. Teks susitikti su ja ir Teodorika pavakary koplyčios zakristijoje. Tada vėl norom nenorom iškils klausimas apie jo krikštą. Uvis kol kas nieko neatsakys, nes pats dar neturėjo atsakymo. Šiuo metu to ir nereikėjo. Pakako, kad jis matė ir jautė, jog Frančeska meldžiasi, ir buvo tikras, kad meldžiasi ir už jį.

Tik tada, kai Frančeska pasiekė vienuolyno sieną ir pasuko į kairę vartų link, Uvis pažvelgė į beržyną. Vilkės ten nebebuvo. Ji išnyko be garso. Tačiau to jis ir tikėjosi. Dabar norėjo patikrinti, ar jo išvada teisinga ir ar tai buvo tas pats vilkas, kurio pėdsakus sekė prie pelkės. Jau prieš tai

buvo išsiaiškinęs, kad iš čia vilkė apsuka krūmais apžėlusią pakriaušę, apibėga nedidelį karklyną ir pasiekia brydę, kuri veda tiesiai į audros išguldytų eglių sąvartą. Brydėje ji stato kojas į jau išmintas pėdas taip, kad atrodytų, jog šiuo taku prabėgta tik vieną kartą.

Medžių sąvartą buvo galima pasiekti ir tiesesniu keliu – per mišku apaugusias kalvas. Už nepilnos valandos Uvis priėjo miško plotą, kuriame vaizdas pradėjo keistis. Vienoje kalvos pusėje žaliavo nesunkiai praeinamas eglynas, vietomis paįvairintas uosių gojeliais. Kopiant į kalvos viršūnę, parvirtusių medžių daugėjo ir eiti darėsi vis sunkiau. Reginys iš esmės pasikeitė tik prasibrovus iki pačios keteros. Kitoje kalvos pusėje miško nebeliko visai. Riogsojo tik vientisa išguldytų medžių sąvarta. Prieš du ar tris metus čia praūžęs viesulas šluote nušlavė visą šlaitą. Matyt, šio šlaito podirvis nebuvo gilus, nes daugelis eglių buvo raute išrautos. Vietomis apnuogintos pajuodusios šaknys styrojo tarsi savotiški susiraizgę krūmynai, kai kur jų žievė luposi, bolavo saulės išblukinta mediena. Iš toliau žvelgiant atrodė, jog kamienai suversti taip arti vienas kito, kad sąvartos plotą gali pereiti nebent šokinėdamas nuo vienos eglės ant kitos. Tik kai kur, matyt, itin atsparios ar giliau į podirvį įleidusios šaknis eglės nepasidavė ir buvo tiesiog nulaužtos. Jų apnuoginti kamienai kyšojo iš bendros medžių, šaknų ir šakų raizgalynės tarsi kokie kelrodžiai.

Kalvos viršūnėje Uvis stabtelėjo ir apžvelgė apačioje plytintį suverstų medžių šlaitą. Truko, kol jis prie storiausios iš nulaužtų eglių vėl pastebėjo vilkę. Tą medį buvo įsidėmėjęs jau anksčiau. Vilkė tupėjo per kokius du žingsnius nuo eglės kamieno ir žiūrėjo tiesiai į Uvio pusę. Ji tupėjo nejudėdama, kol Uvis, apeidamas išrautas šaknis ar lipdamas per kamienus, pamažu brovėsi jos link, tačiau, jam tik keliom akimirkom nuleidus akis nuo žvėries tam, kad perliptų dviejų į vieną suvirtusių medžių krūvą, vilkė dingo.

Nusigavęs iki nulaužtosios pušies Uvis suprato, jog šis medis buvo ne tik kelrodis, bet ir savita takoskyra. Iš čia vedė keletas brydžių. Viena grįžo atgal per keterą į mišką, kita pietiniu pakraščiu lenkė medžių sąvartyną, o dvi vinguriavo gilyn į sugulusių kamienų tankmę.

Kuria bryde dabar nubėgo vilkė, nebuvo lengva spręsti, nes sniegas buvo kietas, o ji mynė į senuosius pėdsakus. Uvis pritūpė ir atidžiai patikrino pėdas. Priešpiet pakilęs vėjas buvo nubarstęs sniego paviršių negyvų medžių spygliais. Vienoje brydėje, vedančioje į tankmę, spygliai gulėjo nepajudinti. Kitoje jie buvo įspausti į sniegą. Taip Uvis rado teisingą taką, bet sekti žvėrį nebuvo lengva. Teko vingiuoti tarp susikryžiavusių kamienų, vietomis brautis per styrančias sudžiūvusių eglių šakas. Atrodė, jog nusigauta ganėtinai toli, tačiau pasilypėjęs ant kokio aukštesnio stuobrio, pamatydavo, kad nueita tik per kokį šimtą žingsnių nuo nulaužtosios kelrodės eglės kamieno. Uvis jau buvo beprarandąs viltį, kai perėjęs nedidelį atvirą vėjo apnuogintą plotelį ir eilinį kartą užsilipęs ant dviejų šalia vienas kito sukritusių kamienų, netikėtai pastebėjo vilkės olą.

Pasirodė, ji buvo tiesiai po jo kojomis ir įrengta itin apdairiai. Vienas išverstų storų medžių turėjo ypač plačiai išsikerojusį šaknyną, kurį viesulas buvo išplėšęs kartu su visa miško velėna ir šalia augančiais krūmais. Pusė šio apnuoginto šaknų ir velėnos raizgyno styrojo per keturis sieksnius į viršų. Antrosios eglės kamienas rėmėsi į šaknyno šoną taip, kad kamienų bei šaknų raizginio sandūroje susidarė saugi storų rąstų įrėminta erdvė. Patekti į ją galėjai tik pro vilkės po eglės kamienu praplatintą landą. Uvis pritūpė prie prakastos žemės. Žievė apatinėje kamieno dalyje buvo nuzulinta, jos grubiuose tarpuose kyšojo keli juodų gaurų kuokštai. Tereikėjo atsiremti alkūnėmis, pasilenkti arti prie landos, kad net nenuleidus galvos užuostum stiprų vilko kvapą.

Uvį apėmė pagunda įlįsti giliau. Suaugusiam vyrui anga būtų per siaura, bet jis buvo dar pakankamai lieknas, kad gebėtų įsibrauti. Pasislinko ir įkišo galvą beveik iki kamieno apačios. Toliau buvo tamsu, ir būtų turėjęs brautis gilyn, idant ką nors pamatytų. Uvis sudvejojo ir tą pačią akimirką išgirdo perspėjantį urzgimą. Žaibiškai atšoko atgal, apsisuko, ranka savaime siekė prie juosmens kabančio peilio. Suspaudė peilio rankeną, tačiau iš makšties netraukė. Vos už dešimties žingsnių į jį žvelgė tamsios vilkės akys. Tačiau jos neatrodė grėsmingos. Vilkė tupėjo prie nedidelės eglaitės, galvą šiek tiek atkišusi į priekį, pastačiusi ausis. Tarsi klaustų Uvio, kaip jam patinka ši tarp medžių įsitaisyta slėptuvė.

Uvis tvirčiau įgrūdo peilį į makštį ir, pakėlęs rankas, parodė jai savo tuščius delnus.

– Sveikinu tave... – tarė jis vilkei žiemgališkai, nes čia, vis dėlto, buvo žiemgalių žemė. – Gera slėpynė. Tikrai gera.

Vilkės ausys truputį suvirpėjo, tačiau ji nepajudėjo ir nemirksėdama tebestebeilijo į vaikiną. Uvis pasitraukė keletą žingsnių atgal.

– Sunkiai surandama... Be abejo, sausa ir saugi... – toliau ramiu balsu gyrė jis žvėries urvą.

Jis nutilo, nes vilkė staiga išsižiojo. Vėl buvo besiekiąs peilio, bet suvokė, kad be reikalo. Vilkė pakėlė galvą, iššiepė iltis ir tingiai nusižiovavo. Jis aiškiai matė jos drėgną rausvą liežuvį ir baltus, prie šaknų pajuodavusius dantis. Tada ji nuleido galvą, tarsi susigėdusi tokio nemandagaus elgesio. Nulinko ir ausys. Dabar vilkė žvelgė į Uvį pusiau prisimerkusi. Viskas rodė, jog jo buvimą čia ji priima kaip visai suprantamą dalyką.

Taip kurį laiką žvelgė vienas į kitą. Vilkės šnervės vos pastebimai virpėjo, tarsi ji tikrintų ir įsidėmėtų šio žmogaus kvapą.

– Lik sveika, – tarė Uvis ir pamažu žengė atatupstas. –

Dar apsilankysiu. Kai tavo mažyliai kiek paaugs.

Vilkė nenuleido nuo jo akių. Tai buvo tas pats žvilgsnis, kurį Uvis buvo sutikęs, stovėdamas prie besimeldžiančios Francheskos. Šiuo metu jam atrodė, jog jie abu vienas kitą supranta. Sprendžiant iš jos elgesio, vilkė suprato, kad šis žmogus, kurio kvapą ji pirmą kartą užuodė prie blyškiaveidės, švelniu balsu kalbančios merginos, nenuskriaus jos vilkiukų, o Uvis, pajutęs žvėries ramybę, neabejojo, kad gali saugiai apsigręžti. Jis ėjo namų link neskubėdamas ir jautė, kad vilkė jį stebi. Teko vėl kopti per nuvirtusius medžių kamienus ir brautis pro šaknų raizgalynes.

Atsigręžė tik tuomet, kai priėjo miško pakraštį.

Vilkė tupėjo toje pačioje vietoje. Tik dabar savo galvą buvo taikiai padėjusi ant priekinių letenų ir sekė jį tik viena pusiau primerkta akimi.

Uvis atsisveikindamas kilstelėjo ranką ir įsibrovė į tankų eglyną.

5

PERSEKIOTOJAI

ristfeldo vienuolyno abatė buvo siaubingai nusivylusi. Nedaug tetrūko, kad ji būtų pasidavusi pykčio nuodėmei. Ji visiškai ir teisėtai tikėjosi, kad Jo Ekscelencija Rygos vyskupas įvertins jų pastangas skleisti Dievo žodį ir nekreips dėmesio į tas piktas paskalas, kurias skleidžia puikybę pamilę turtingų vienuolynų abatai bei pavydūs Rygos katedros prelatai. Puoselėjo dar ir kuklią viltį, jog, sužinojęs apie krikštui rengiamus jaunuolius, kurių tarpe yra net žemaitis, Jo Ekscelencija atsiųs į vienuolyną iškalbų pamokslininką arba pamaldumu pasižymintį, šventimus turintį vienuolį.

Deja, susiklostė visiškai kitaip.

Atvyko ne Kristaus taiką nešantis dvasininkas, o būrys storžievių ginkluotų raitelių, kuriems vadovavo tarsi nuo kartuvių pasprukęs vienaakis viršila. Jis ne tik buvo neišauklėtas, bet ir pats to nesuvokė. Jo rauplėtame, reta barzda apžėlusiame veide atsispindėjo tik bukas pasitenkinimas savimi. Jis išdidžiai sukinėjo galvą, idant savo likusia sveika akimi galėtų apžvelgti visą kuklią vienuolyno priėmimo menę. Pašaipiai suspaustos lūpos aiškiai rodė, kad čia stovintys paprasti mediniai baldai ir plikos rąstų sienos, ant kurių kabojo tik vienas didelis kryžius, jam kelia panieką.

– Tad štai, mano ponia... Belaisvį turite atiduoti man. Man įsakyta nugabenti jį į Rygą, į vyskupo pilį.

– Mes čia nelaikom jokių belaisvių, – šaltai atkirto

vyresnioji.

– Manau, suprantate... Aš kalbu apie tą pagonį, – nė nesistengdamas būti mandagus mygė viršila. – Tai paties Jo Ekscelencijos vyskupo įsakymas. Asmeniškai man pavesta užduotis. Kur galima jį rasti?

Vyskupo herbu pažymėtas pergamentas, kurį viršila buvo tiesiog svieste nusviedęs ant vyresniosios stalo, deja, nors gal kiek mandagiau, bet teigė beveik tą patį. Tiesa, pirmasis sakinys išreiškė padėką Visagaliui ir vienuolynui, kad Kristaus keliu pasuko vienas iš tų kietakakčių žemaičių. Tačiau jau antrajame buvo aiškiai pasakyta, jog būsimasis krikščionis dėl jo paties saugumo privalo būti atgabentas į Rygos pilį. Trečiasis sakinys pridėjo, kad ši misija patikėta viršilai Heinrichui iš Liubeko ir jo vyrams. Trumpas laiškas baigėsi ganytojišku palaiminimu. Abatė gerai žinojo sparnuotus žodžius, kuriais reiškiami palaiminimai. Šis buvo pats trumpiausias, formaliausias ir šalčiausias.

– Tad laukiu. Kur tas belaisvis, ponia? – įžūliai pakartojo vienaakis.

– Jūs esate Heinrichas iš Liubeko? – nurydama kartėlį dėl netikėtai susiklosčiusių aplinkybių ir stengdamasi kalbėti kuo švelniau, paklausė vyresnioji.

– Tai aš. Turiu visus Ekscelencijos įgaliojimus. Taip, kaip parašyta laiške.

– Jūs taip manote? Nejaugi skaitėte Jo Ekscelencijos laišką? – abatė gerai žinojo, jog tokio pavojaus nebuvo, nes šis Heinrichas iš Liubeko ne tik neskaitė lotyniškai, bet, be abejonės, nemokėjo skaityti nė savo gimtąja vokiečių kalba. Jos švelnus balsas nuskambėjo gana griežtai.

– Ne, gink Dieve!

– Tai galite paskaityti dabar! – abatė apsuko pergamentą ir pakėlė jį taip, kad kaligrafiškoji vyskupo raštvedžio rašysena sumirguliavo tiesiai prieš Henkės akis. Viršila spoksojo į žąsies plunksna išvedžiotą vingrų juodą raštą ir jautė, kaip

jį apsemia bejėgiškumas. Jis nejučia nudelbė akis ir įbedė žvilgsnį į savo purvinus batus.

– Kur čia parašyta, kad jis belaisvis? – ramiu, bet tvirtu balsu paklausė abatė. – Prašau man parodyti. Kur?

Henkė skėstelėjo rankom ir pakratė galvą. Jis žiobtelėjo ir vėl užsičiaupė. Prisipažinti, kad nemoka skaityti, nepajėgė.

– Jis yra pagonis... – pagaliau išlemeno viršila.

– Visi gimėme nekrikštyti, Heinrichai.

– Jie kovoja prieš Kristų!

– Prieš Kristų kovojo ir pats šventas Paulius. Kol dar Jo nepažino.

– O šitą matote! – viršila pasilenkė į priekį ir atkišo savo kairiąją veido pusę. Tuščioji akiduobė buvo aptraukta paraudusia, keistai susiraukšlėjusia oda. – Tai jų darbas! Tų velnio išperų, pagonių!

Vyresnioji pati buvo pergyvenusi dvi apgultis, kurių metu dirbo lauko ligoninėse, tad žaizdos jos nestebino.

– Tačiau Dievas jums paliko kitą akį, Heinrichai. Bet, atrodo, kad nieko nematote ir su sveikąja. Iš tiesų nesuprantu, kodėl Jo Ekscelencija atsiuntė būtent jus... Juk šitam darbui akivaizdžiai netinkate.

Henkė atatupstas žengė atgal. Visas jo ankstesnis įžūlumas išblėso.

– Bet Jo Ekscelencija pavedė man!.. – sumurmėjo jis. – Man, asmeniškai... Turiu tuojau pat jį pristatyti į Rygą.

– Palydėti į Rygą, Heinrichai. Taip parašyta. Ir apsaugoti jį. Supratote?

– Taip, ponia...

Abatė atsiduso. Tiesa, šį mažą susirėmimą ji laimėjo, tačiau pergalė prieš tokį asmenį, kaip Heinrichas iš Liubeko, buvo menka paguoda. Susidariusios padėties tai anaiptol nekeitė. Akivaizdžią aplinkybę – naujo žmogaus laimėjimą Kristaus tikėjimui – nustelbė kažkoks vyskupo politinis

išskaičiavimas. Kitaip juk nereikėtų ginkluotos palydos.

– Jį saugiai palydėti... – pakartoji ji ir dešinės rankos pirštais perbraukė pergamentą. – Mes... Mes turime tam pasirengti.

– Kada? Man įsakyta veikti kuo greičiau! – įgudusi Henkės ausis kaipmat pagavo nevilties gaidelę abatės balse.

– Kai pasirengsim, bus pasakyta! – nekantriai atšovė abatė. – Gal poryt.

– Man liepė kuo greičiau... – neatlyžo Henkė. – O kol kas neleisim jam pradingti iš akių ir saugosim. Juk taip parašyta laiške.

– Eikite! Greičiau! – kaip kirviu nukirto abatė. Visas šis reikalas, o ypač šitas akiplėša, jai pasidarė toks koktus, kad jai reikėjo pasimelsti idant sugebėtų apsiraminti.

❖

Francheskos akys buvo paraudusios nuo verkimo, o ašaros dar vis sruveno įdubusiais merginos skruostais, iki pat pasmakrės. Ji net nemėgino jų šluostytis. Teodorika neverkė, bet, ramindama Francheską, taipogi šniurkščiojo nosimi.

– Tai pakaks, Francheska... Pakaks. Jį gi ten pakrikštys...

– Niekas manęs nekrikštys! – iškošė pro dantis Uvis. Jis stovėjo atsirėmęs į arklidės sieną, prie pat užstumiamo langelio. Labai pasistengęs, jis gal ir būtų galėjęs išlįsti, tačiau tik už kelių žingsnių stovėjo ietį nusitvėręs sargybinis. Abi arklidės durys taipogi buvo saugomos – tos, kurios vedė į jų gyvenamą pastato dalį, ir žemesnės, avidės gale. Su sargybiniu prie pagrindinio įėjimo budėjo panašaus bjaurumo šuo, kaip tas, kurį Uvis atsiminė iš pirmojo susitikimo su Henke.

– Jį pakrikštys, ir jis vėl grįš... – bandydama toliau ra-

minti savo draugę aiškino Teodorika. Nors šiaip ji buvo dalykiška, tikrųjų vokiečių užmačių neįstengė pramatyti.

Frančeska lėtai, bet užtikrintai papurtė galvą. Ašaros vis riťosi jos skruostais ir varvėjo nuo smakro. Šiaip ar taip, ji buvo užaugusi Rygoje ir tuščių vilčių nepuoselėjo.

– Ne, – kūkčiodama sušnibždėjo mergina. – Jie nepáleis Uvio.

– Bet kodėl? – neatlyžo Teodorika.

– Užtai, kad jis žemaitis. Viešpatie, aš pati tai išdaviau...

– O, Frančeska!.. Tai ne tavo kaltė.

Teodorika apsidairė, akimis maldaute maldaudama pritarimo. Uvis ryžtingai papurtė galvą.

– Tikrai ne jos kaltė. Ji juk negalėjo meluoti. Taip jau lemta. Pats likimas atsiuntė būtent Henkę. Juk jis vos nenužudė mano brolio.

– Tas gyvatė Henkė!.. – su neapykanta iškošė Bardo. Jis dirstelėjo į duris, pro kurias šmėžavo sargybinio nugara, ir tyliau sušnibždėjo. – Jei šitą atsiuntė, tai jau nieko gero nesitikėk.

Uvis nervingai kramtė apatinę lūpą. Frančeskos ašaros jį dabar graužė labiau už jo paties nepramatomą likimą.

– Tik neverk! Aš pabėgsiu... – užtikrino jis.

Frančeska nebyliai purtė galvą. Bardo nusispjovė durų pusėn ir susiraukė.

– Nebūk kvailas... – tarė jis. – Sargai prie durų ir prie vartų. Ką? Peršoksi sieną?

– Tai ką jūs siūlote, ponas Bartoldai? – paklausė Teodorika.

Bardo atsiduso. Jis patrynė savo šeriais apžėlusį smakrą.

– Ką siūlau? Vyskupas taip liepė, tai kas mums mirtingiesiems beliko? Tik klausyt ir stipt iš bado, štai kas! Galas mūsų pasirodymams.

– Nekalbėkit taip! Mes juk dar nė vieno nematėme! – dabar atrodė, jog pravirks ir Teodorika. – Aš nemačiau dar jokio pasirodymo. Niekada savo gyvenime...

– Mus tai tiek ir tepamatysite... – tarė Bardo ir niūriai palingavo galvą. Teodorika sušniurkštė nosimi ir nusisuko, kad nusišluostytų ašaras. Bardo panūdo paliesti jos petį, nuraminti, bet susivaldė. Juk jos vienuolės! Jis sunkiai atsiduso ir susimąstė. Staiga jo veidas įgavo mįslingą išraišką.

– Nors... Gal dar ir nevėlu. Abatė sakė, kad jie iškeliaus poryt. Tai lieka rytojaus diena.

– O, ponas Bartoldai! Ką jūs turite omeny?

– Na, gal ir galėtumėm surengti kokį pasirodymą.

– O, šlovė Viešpačiui! Nejaugi tai tikrai įmanoma? – Teodorikos veidas bematant nušvito. – Tai būtų taip nuostabu. Nuostabu!

– Jei tik sutiks šviesiausioji abatė...

– Ji sutiks. Tikrai sutiks... Ji irgi norės pamatyti, ką jūs mokat. Ypač jūs, Uvi.

– Aš nieko nedarysiu! – tvirtai pareiškė Uvis. – Nieko!

Teodorika nusivylusi pažvelgė į Bardo. Tačiau šis anaiptol nenusiminė. Tiesą sakant, jo šypsenėlė dabar atrodė dar gudresnė.

– Jūs nesirūpinkit. Aš pakalbėsiu su jaunuoliu, – pažadėjo jis.

– Aš nieko nedarysiu! – atkakliai kartojo Uvis.

– Neskubėk apsiskelbti prieš šventas vienuoles. Niekad nežinai, ką atneš rytojus. – Bardo balsas staiga nuskambėjo taip tvirtai, kad prislėgta Francėska viltingai pakėlė į jį savo ašarotas akis.

– Eikit ir išprašykit leidimą iš vyresniosios, – paliepė Bardo. Paskui pažvelgė į Uvį ir pamerkė kaire akimi. – O tu... Neskubėk prieštarauti. Palauk, kol pasakysiu, ką mes žadame parodyti.

– Oi, neabejoju, kad bus nuostabu! Ar kas vaikščios

lynu?

– Būtinai! – užtikrino Bardo. – Koks pasirodymas be lyno?!

❖

Įkalbėti abatę pasirodė ne taip jau paprasta. Ji jautėsi giliai nuvilta ir buvo praradusi savo įprastą giedrą nuotaiką. Teodorikos prašymų nepakako, tad teko ateiti pačiam Bardo. Matyt, jo įtikinėjimai buvo svarūs, nes abatė ne tik leido surengti pasirodymą, bet sutiko, kad jis pats išsirinktų tinkamą vietą. Bardo nusprendė, kad geriausiai tiks plotelis tarp koplyčios ir pietinės vienuolyno sienos. Vyresnioji neprieštaravo net pasiūlymui panaudoti koplyčios bokštą, kaip vieną iš atramos taškų lynui įtempti.

Deja, tuo derybos dar nesibaigė. Bardo teko tartis ir su Heinrichu iš Liubeko, kurį vadino Vienaakiu Henke. Jo vyrai saugojo visus išėjimus iš tvarto ir neleido Uviui niekur pajudėti. Bardo apvaldė savo jau seniai jaučiamą neapykantą ir prisivertė nueiti pas Henkę. Henkė tai priėmė taip, kaip ir buvo galima tikėtis – išdidžiai ir su panieka. Iš pradžių jis net vaizdavo, kad nepastebi atėjusio Bardo, ir patempęs lūpą rakinėjo savo purvinas panages. Reikėjo rimtai stengtis sutramdyti pyktį, tačiau Bardo neveltui visą gyvenimą vaidino.

– Atėjau patį ir vyrus pakviesti į pramogą, – dėstė jis, tarsi kalbėtų apie vakar dienos orą. – Iš tiesų, ir abatė kviečia...

– Mat kaip! Ta ragana? – Henkei vaidinti sekėsi sunkiau. Balse atsispindėjo jo patirta nuoskauda. – Kokia čia dar pramoga?

– Mes vaidinsim. Rytoj, tuoj po pietų.

– Aa! Dar ko. Pajacų mums betrūko. Kuo čia dėta abatė?

– Ji leidžia nuo koplyčios bokšto nutiesti lyną. Bus aukštai ir todėl įdomu. Tai galime tikėtis, kad dalyvausite?

Henkė truktelėjo pečiais.

– Jūsų reikalas. Gal ir ateisiu. Pažiūrėsiu...

Bardo suvaldė pašaipų šypsnį ir pasistengė draugiškai linktelėti.

– Suteiksi mums malonumą. Tad aš pranešiu Uvį saugantiems vyrams. Nors geriau pats pasakyk. Juk esi jų viršininkas.

– Ką praneši? Prie sargų tai neįsk!

– Gink Dieve! Pats pasakyk, kad leistų vaikinui pasiruošti.

– Ką?! Tai ir jis?.. – Henkė pagaliau suvokė, kurlink krypsta kalba.

– Savaime suprantama. Abatė nori pamatyti būtent jį. Tai jis lips ant lyno. Bet tavo vyrai galės saugoti. Vienas vienam lyno gale, kitas – kitam. Tik nesakyk, kad bijai!

– Ko čia bijot? – suurzgė Henkė. – Bijot tai tikrai nebijom! Vaidinsit čia, vienuolyne?

– Aišku, vienuolyne. Niekur kitur.

Jie stovėjo netoli šiaurinės gynybinės sienos, ir Henkė, pasukęs galvą, apžvelgė ją savo vienintele akimi. Nuo senumo pajuodę rąstai kilo apie penkis sieksnius į viršų ir vietomis balkšvai blizgėjo. Per žiemos šalčius jie buvo stipriai apledėję ir atlydys tik vietomis juos aptirpdė. Tad atrodė tuo labiau neperkopiami.

Henkė nekantriai numojo ranka.

– Staipykitės, jei norit! Vis tiek turėsim lindėti šioj skylėj dar visą dieną. Bet žinok – seksim jį per du žingsnius! Supratai?!..

Bardo gūžtelėjo pečiais.

– Kad ir per pusę. Jei jau taip nori, tavo vyrai gali ir ant lyno su juo lipti. Bus įdomiau.

Henkė nesiteikė atsakyti. Tik giliai atsikrenkštė ir nusispjovė sienos pusėn.

6

PASIRODYMAS

asirodymo diena išaušo visai pakenčiama. Pro debesis švysčiojo saulė, ir, atsišliejęs į pietinę pastato sieną, kur nesiekė vėjas, galėjai jausti, jog pavasaris ne taip jau toli.

Kaip ir reikėjo tikėtis, žiūrovai pasidalijo į dvi grupes. Prie koplyčios sienos susibūrė vienuolės ir novicijos. Ten buvo išnešta ir keletas suolų, o pačiai abatei – patogi kėdė su atrama. Vienuolės stengėsi stebėti veiksmą išlaikydamos orumą, tačiau novicijos tokių suvaržymų nejautė ir dar prieš vaidinimo pradžią nebandė slėpti savo susižavėjimo.

Kitoje pusėje, prie aukštos apsauginės vienuolyno sienos, susispietė Henkės vyrai. Išskyrus vyriausiąjį, Fridrichą, kuris net prisidėjo prie paruošiamųjų darbų, jie iš pradžių stengėsi atrodyti abejingi. Garsiai kalbėjosi tarpusavyje, šūkčiojo bei kvatojosi ne vietoje ir ne laiku. Pačiam Henkei buvo atnešta medžio kaladė, ir jis sėdėjo, atsirėmęs į rąstų sieną ir ištiesęs kojas.

Tačiau prie tokių žiūrovų senasis Kroicvaldas buvo pripratęs ir žinojo, kaip su jais elgtis. Tiesa, kai kuriuos juokelius, atsižvelgiant į vienuoles, jam teko švelninti ir teko į pagalbą pakviesti Uli su abiem beždžioniukėm. Oras buvo vėsus, bet ne šaltas, ir gyvūnai jautėsi puikiai. Netrukus jų pokštai prajuokino ne tik iš visko juoktis pasirengusias novicijas, bet ir daugelį Henkės vyrų.

Pralaužus ledus, vaidinimas ėjosi maždaug įprasta tvarka. Kristina greitai visus nustebino savo žongliravimo suge-

bėjimais. Vienuolės užgniaužė kvapą, kai ji, pradėjusi su trim, sugebėjo ore išlaikyti keturias, penkias, o po to net šešias lėkštes. Jos vikrumas dar labiau kėlė nuostabą dėl to, kad dabar jau aiškiai matėsi, jog ji laukiasi kūdikio.

Pirmasis Uvio pasirodymas per daug nenustebino. Iš esmės, tai buvo tik priedas prie Bardo jėgos demonstravimo. Ant plačios, virš galvos iškeltos lentos Bardo nešiojo Uli, Margaretą ir senąjį Kroicvaldą, o šie tuo metu vienas kitam mėtė nedidelius sviedinius. Po to atėjo Uvio eilė. Jis parodė, kaip sugeba suktis aplink Bardo laikomą tvirtą riešo storumo lazdą ir kaip moka eiti rankomis ant Bardo aukštai iškelto storoko rąsto. To užteko įtikinti publiką jo ypatingais sugebėjimais, ir vienuolės, kartu su Teodorikos skatinamomis novicijomis, karštai plojo. Neliko abejinga net pati abatė. Po šio pasirodymo Bardo nusilenkė pirmasis, nes iš tiesų jo vaidmuo buvo sunkiausias.

Užtat kur kas didesnio susidomėjimo susilaukė į vaidinimo pabaigą nukeltas antrasis Uvio pasirodymas, per kurį jis turėjo eiti nuo koplyčios bokšto iki vienuolyno sienos nutiesta virve. Aukštai virš galvų ištempta virvė jau ir prieš tai traukė akį. Linksmuolės novicijos, kartkartėmis dirstelėjusios aukštyn, kaipmat surimtėdavo ir baugščiai pakraipydavo galvas.

Pirmoji dalis buvo komiškoji. Į koplyčios bokšto sieną stovėjo atremtos ilgos kopėčios, kurios vedė iki pat bokšto briaunos, kur buvo pritvirtintas vienas virvės galas. Lynas driekėsi iki pat gynybinės sienos, kur jis buvo apvyniotas apie išsikišusį storą rąstą, o čia pat šalia švytėjo į plyšį įsprausta raudona popierinė gėlė. Vaidinimas prasidėjo pantomima. Bardo iškalbiais mimikos gestais aiškiai parodė, jog tos gėlės jam žūtbūt reikia ir būtent Kroicvaldas privalo lipti į viršų ir ją nukabinti. Senis Kroicvaldas šiam numeriui buvo apsivilkęs ilgą nutriušusį apsiaustą, apsivožęs nukleipusią skrybėlę. Jis, pabrėžtinai virpindamas kinkas, pradėjo lipti

kopėčiomis, slydo nuo jų, pametė savo skrybėlę ir vaikėsi ją po sutryptą aikštę. Bardo itin nerangiai sekiojo jį, kriokiančiu balsu įsakinėjo kopti pagaliau ant virvės ir virš senio galvos garsiai pliaukšėjo botagu. Numeris buvo nesudėtingas, bet, Kroicvaldo lankstumo dėka, juokingas, ir visus gerokai pralinksmino.

Pagaliau, kai Bardo, nutvėręs Kroicvaldą už apsiausto apykaklės, jį tempė kopėčių link, pasirodė Uvis. Jis buvo apsirengęs savo kasdienine odine striuke, prisirišęs prie juosmens maišelį ir atrodė kaip paprastas lieknas jaunas vaikinukas. Skirtumas tik toks, kad nešėsi ilgoką lazdą. Uvis mostais parodė, kad būtent jis, ne Kroicvaldas, lips ant virvės ir atneš tą gėlę. Bardo paniekinančiai numojo ranka, o Kroicvaldas, pabrėžtinai patenkintas tokiu pasiūlymu, linkčiojo, kad tik liptų, ir net paslaugiai nosinaite nuvalė pirmuosius kopėčių skersinius.

Uvis padavė lazdą Bardo ir pradėjo lipti. Kai pasiekė bokšto briauną, kur buvo pritvirtinta virvė, jis prisišliejo prie tamsios bokšto sienos ir, iš apačios žvelgiant, atrodė dar jaunesnis bei trapesnis, negu iš tikrųjų buvo. Apačioje susibūrusiems žiūrovams aukštoji vienuolyno siena sudarė užuovėją, o virš jos pakilusiam Uviui vėjas šiaušė šviesius plaukus taip, kad jie sklaidėsi apie galvą nelyginant kokia aureolė. Jis išsitraukė iš už anties sulankstytą kepurę ir ją užsimovęs suvaldė plaukus, kad tie nesidriektų prieš jo akis. Bardo mestelėjo jam lazdą, kurią vaikinas mikliai pagavo. Jis nusilenkė iš pačios žvelgiantiems žiūrovams ir rankose pasukiojo ilgąją lazdą taip, kad ji padėtų išlaikyti lygsvarą.

Kai pasiruošė, žengė pirmą žingsnį ant ištempto lyno.

❖

Apačioje susitelkę žiūrovai užgniaužė kvapą, ir stojusioje tyloje pasigirdo lėtai mušamų būgnų ritmas. Pirmieji

keli žingsniai buvo tvirti ir sėkmingi. Toliau žengiant, virvė vis labiau išsilenkė ir pradėjo kiek siūbuoti. Uvis stabtelėjo, pats truputį susverdėjo, rankose laikoma kartis virpėdama kryptelėjo aukštyn ir žemyn, kol jis atgavo lygsvarą. Būgnai tratėjo garsiau ir garsiau. Uvis vikriau paėjėjo keletą žingsnių į priekį, stabtelėjo ir žengęs toliau vėl sustojo. Dabar jis atsidūrė beveik pačiame ištempto lyno vidury, ir svorio spaudžiama virvė gerokai įlinko. Iš šio taško, kad ir į bet kurią pusę jis eitų – pirmyn ar atgal – teko kopti virve į viršų.

Žiūrovai įdėmiai stebėjo virš galvų vykstantį veiksmą, taigi Kroicvaldas ir Bardo galėjo nepastebėti nuslinkti į šalį. Būgnams sudundėjus dar garsiau Uvis pamažu pritūpė, prispaudė ilgąją kartį prie lyno ir vikriu judesiu per ją peršoko. Virvė pavojingai susiūbavo, ir visos novicijos kaip viena aiktelėjo. Uvis palaukė, kol lynas aprims, tada vėl pakartojo manevrą. Būgnų tratėjimas nutilo, kad publika turėtų progos paploti. Nuoširdžiai plojo ne tik novicijos bei vienuolės, bet ir keli Henkės vyrai.

Uvis santūriai nusilenkė, palaukė, kol vėl ėmė dundėti būgnai, ir pradėjo antrąją kelionės dalį link sienos, kur virvė buvo apvyta aplink storą, viršuje nusmailintą rąstą. Kiek žemiau prie rąsto buvo prikalta lenta, ant kurios būtų galima atsistoti, beveik prie pat jo smaigalio švietė raudonoji gėlė. Kelionė į tą pusę buvo sunkesnė, nes reikėjo kopti į viršų. Kristina su Margareta tai pabrėžė, smarkiau daužydamos būgnus. Du kartus, kai virvė itin įsisiūbavo, Uviui teko atsitraukti keletą žingsnių atgal, palaukti ir vėl judėti į priekį. Pagaliau jį nuo sienos skyrė tik kokie trys žingsniai, ir vaikinas, kiek pasviręs į priekį, vikriai perbėgo likusį atstumą. Dešine ranka čiupo storojo rąsto nusmailintą viršūnę ir vieną koją pastatė ant prikaltos lentos. Itin įsismarkavęs būgnų tratėjimas dabar staigiai nutilo. Uvis paėmė čia pritvirtintą popierinę gėlę ir, ja pamojavęs, numetė ją

žemyn. Ją pagavo Margareta. Šį kartą jau visi suprato, kad yra už ką ploti. Plojo ir daugelis Henkės vyrų. Tik pats Henkė, nors ir žvilgtelėjo į viršų savo vienintele akimi, patogiau atsilošė į sieną ir vaizdavo, kad jam tai visai neįdomu.

Kadangi jis tyčia nežiūrėjo į Uvį, tai vienintelis nepastebėjo kito itin netikėto vaikino veiksmo. Kairiąja ranka laikydamas kartį, Uvis dešiniąja pakėlė kepurę ir nusilenkė. Visi įsišėlo ploti dar stipriau. Vos tik pratrūko ši nauja katučių banga, Uvis užsidėjo kepurę, permetė kartį į kitą sienos pusę, o pats, abiem rankom nusitvėręs už nusmailinto rąsto galo, vikriai persliuogė į kitą pusę ir pradingo.

Plojimai nesiliovė. Visi, išskyrus Bardo, laukė, kad jis štai vėl pasirodys ir nusilenks. Tačiau jis nesirodė. Plojimas po truputį rimo, kol stojo visiška tyla. Vienas iš Henkės vyrų kažką šūktelėjo. Tada pakėlė galvą ir pats Henkė.

Virš jo tingiai vėjuje suposi vėl tiesiai įtempta virvė. O paties Uvio nebuvo nė ženklo. Reikia pripažinti, kad Henkė susivokė beveik akimirksniu.

– Šunsnukiai jūs! – subliovė jis. – Greičiau, greičiau! Paskui jį! Visiems nudirsiu kailius, jei nesugausit! Išmalsiu visus snukius! Nagi, judinkitės!

Jis spyrė vienam iš arčiausiai stovėjusių vyrų, pastūmė kitą ir paknopstom nubėgo vartų link, kur stovėjo pririšti arkliai.

7

PABĖGIMAS

ei ne tie du Henkės atsivesti šunys, Uvis būtų pasprukęs be vargo. Pabėgimo pradžia buvo pakankamai paprasta. Ištiesus virvę tarp koplyčios ir sienos, jos pakako, kad atlikęs galas siektų žemę kitoje sienos pusėje. Šį likusį galą Bardo buvo susukęs ir įspraudęs tarp dviejų rąstų. Uviui tereikėjo stumtelėti ją į kitą sienos pusę ir ja saugiai nusliuogti žemyn.

Iki miško šioje vienuolyno pusėje tebuvo ne daugiau kaip šimtas žingsnių, ir Uvis jį pasiekė dar Henkei bebėgant prie arklių. Sniege paliktos pėdos šiuo metų laiku nesudarė ypatingų sunkumų. Tai nebebuvo naujas ir purus sniegas, kuris paliudytų kiekvieną prisilietimą, o pavasarinis – aptirpęs, iškorijęs, vietomis aptrauktas kieta ledo pluta, žmonių ir gyvūnų pėdsakų išvagotas. Tokiom sąlygom suklaidinti seklius nebuvo taip jau sunku, o Uvis pakankamai pažinojo artimas pamiškes, kad sugebėtų tai padaryti.

Tačiau medžiokliniai, gerą uoslę turintys šunys gerokai apsunkino padėtį, ir į tai reikėjo atsižvelgti. Uvis vylėsi, kad pakaks laiko suklaidinti šunis. Deja, įtarumo skatinamas, Henkė buvo jau anksčiau davęs šunims pauostyti Uvio drabužius. Taigi dabar nereikėjo gaišti. Teliko šunis atrišti ir juos privesti prie išorinės vienuolyno sienos. Nuleista dar tabaluojanti virvė aiškiai ženklino vietą, kur reikia pradėti, ir šunys, bematant pagavę kvapą, kimiai skalydami, pasileido miško link. Paskui juos ant gerai pailsėjusių ir pašertų arklių šuoliavo Henkės vyrai su pačiu Henke priešakyje.

Tokio greito persekiotojų susimėtymo nei Uvis, nei Bardo nesitikėjo. Jie vylėsi, jog pakaks laiko suklaidinti skalikus, ir Uvis suspės pasiekti didžiųjų pelkių pakraštį. Pelkės prasidėjo už kokių keturių varstų į pietus ir į vakarus nuo vienuolyno, kiek giliau įsibrovus jos darėsi beveik neįžengiamos. Uvis jau buvo apėjęs pelkių pakraštį ir radęs keletą vietų, kur po plona užšalusia pluta kliuksėjo nesustingusi juodų akivarų maklynė. Kur ne kur nebuvo net ledo – vikšriais apžėlusią pelkę tedengė klastingas sniego sluoksnis. Su arkliais ten niekas nebūtų galėjęs įjoti, tad Henkės gaujai tektų jį persekioti pėsčiomis. Ir šunys nenoriai į tokias pelkes brausis. Užtat Uvis buvo įsitikinęs, kad sugebės pabėgti. Jis buvo lengvesnis ir vikresnis, geriau už savo persekiotojus pažinojo vietovę, o kas gal svarbiausia – jam nebuvo kitos išeities. Reikėjo žūtbūtinai pasiekti pelkes.

Tiesiu keliu tai būtų trukę apie dvi valandas, tačiau iš pradžių reikėjo suklaidinti šunis, o kad juos suklaidintum, reikėjo palikti dvigubą pėdsakų brydę. Pirma gilesniu miško sniegu nuvesti persekiotojus viena kryptimi tol, kol pėdsakai susilietų su jo anksčiau perbristu taku, po to atbulam, taikant pėdą į pėdą, grįžti iki aptirpusio akmeningo šlaito. Čia, šokinėjant nuo akmens ant akmens, buvo galima be žymės pasiekti kalvos keterą ir pasukti tiesiai į pietus.

Sumanyta buvo gerai, tačiau pasirodė, jog sumanymui įvykdyti neužteko laiko. Uvis buvo tik ką pradėjęs grįžti atgal išminta bryde, kai jį pasiekė miškingomis kalvomis ataidintis skalikų ambrijimas. Vaikinas stabtelėjo ir užgniaužęs kvapą įsiklausė. Girdėjosi ne tik šunų lojimas, bet ir šakų traškėjimas – jas laužė per mišką šuoliuojantys raiteliai.

Gal dar ir tuo metu būtų buvę galima suspėti pasiekti akmeningąjį šlaitą, tačiau tam reikėjo ypatingo šaltakraujiškumo. Šioje vietoje augo palyginti retas miškas, garsas skardėjo toli, ir Uviui pasirodė, kad tie raiteliai jau beveik

čia pat. Jis tebuvo tik keturiolikos, pabėgimo įtampa jį laikė sukausčiusi, o dabar prisidėjo baimė. Apimtas siaubo, jis pasileido bėgti. Bėgo net nebandydamas slėpti pėdsakų, neieškodamas tankmių, per kurias raiteliams būtų buvę sunkiau jį vytis. Svarbu buvo bėgti kiek galint tolyn, tad kiek įkabindamas jis dūmė atviromis miško laukymėmis. Bent iš pradžių jėgų pakako, ir atrodė, kad atstumas tarp jo ir iš toli ataidinčių garsų didėja. Tačiau jį persekiojusieji jojo gerai pailsėjusiais arkliais, ir netrukus Uvis pradėjo vis sunkiau šnopšti. Be atodairos jis brovėsi tolyn, nepaisydamas nulinkusių eglių šakų, kurios čaižė veidą, nebodamas išsikišusių šaknų, už kurių užkliuvęs keliskart išsitiesė, nekreipdamas dėmesio į vis labiau senkančias jėgas. Jį vijo siaubingas išgąstis ir vienintelė mintis: nesustoti, kad vėl neišgirstų persekiojančių šunų lojimo ir arklių kanopų laužomų šakų traškesio.

❖

Kaupdamas pastangų likučius Uvis dar sugebėjo įveikti palyginti retą miško plotą, tada jo jėgos visiškai išseko. Kojų raumenys mėšlungiškai virpėjo, kraujas tvinkčiojo smilkiniuose, o kiekvienas atsikvėpimas tarsi peiliu raižė gerklę bei krūtinę. Prieš akis mirguliavo, atrodė, nepakaks jėgų net galvos pasukti. Išsekus jėgom, išblėso ir jį kausčiusi baimė. Viską pradėjo semti stingdantis abejingumas. Uvis suklupo, prisiglaudė prie medžio, kad nenugriūtų, ir pabandė įsiklausyti. Atrodė, kad širdis daužosi čia pat, gerklėje, galvoje ūžia jos stumiamas kraujas, ir ką nors išgirsti buvo sunku. Gal ir atsklido tolimas šunų skalijimas, gal ir ne. Ausyse nenumaldomai spengė. Ką tik perkopta kalvos ketera užstojo persekiotojų garsus, ir jie atrodė toliau, negu iš tikrųjų buvo. Šitiek Uvis gerai suprato net ir savo pervargusiu protu. Tačiau dabar neturėjo reikšmės netgi tas ats-

tumas. Brydė, kurią jis paliko bėgdamas per beveik atvirą mišką, buvo itin aiški. Jie turi ir šunis, ir arklius, tad jį neišvengiamai pasivys. Jiems net nėra reikalo ypatingai skubėti.

– Pavys... – pakartojo jis sau pusbalsiu. Iki pelkės dar bent valanda laiko, o jėgų neliko nei keliom akimirkom. Neišvengiama lemtis jį šiek tiek prablaivė. Reikėjo jai pasirengti. Pirmiausia jį pasieks šunys ir, žinoma, puls. Teks pasistengti apsiginti – bent jau nuo gyvulių, jei ne nuo žmonių. Uvis prisivertė atidžiau apsidairyti. Buvo pasiekęs platų miškingą slėnį, kuriuo tekėjo keli upeliai. Toliau į pietus slėnis plėtėsi ir pamažu susiliejo su didžiosiomis pelkėmis. Viena šlaito pusė buvo apžėlusi tankiu eglynu, kurio dalį šiek tiek toliau į kairę buvo išvarčiusi audra. Kažin ar toli iki tos vietos? Gal pusė varsto, gal ir arčiau. Su šaknimis išrautų medžių ir išvartytų kamienų plote jis galėtų stengtis apsiginti. Uvis giliai, skausmingai atsikvėpė ir stipriai papurtė galvą, stengdamasis bent kiek išsivaduoti iš jį sukausčiusio silpnumo.

– Meldžiu, padėk man, Medeina... – sušnibždėjo jis ir prisivertė pajudėti saugios tankmės link. Medeina – miškų deivė, tai jos valdos, ir ten ji galės parodyti kelią. O, kad ji išgirstų jo maldą, kad sužinotų, kaip jam sunku, – tikrai padėtų. Uvis daugybę kartų matė, kaip šiai deivei aukojo jo motina, pasišventusi Medeinai ir pavadinta jos vardu. Motina kalbėdavosi su ja skambiu balsu, kuris aidėdavo šventojoje ąžuolų giraitėje. Bet kokie gi tie maldos žodžiai?

– Prašau, padėk man, broli Medi... Tu toks stiprus ir tiesus... – sumurmėjo Uvis, ir jo aptemusiame prote tai nuskambėjo kaip kadaise kalbėta motinos malda. – Meldžiu, padėk man, Medeina...

Iš pradžių jis buvo pernelyg išsekęs, kad išlaikytų pusiausvyrą. Atsistumdamas rankomis nuo vieno medžio kamieno iki kito, kad į juos neatsitrenktų, trumpai atsi-

kvėpdamas, Uvis vargais negalais brovėsi į priekį. Kiekvieną kartą prisiglaudęs veidu prie šiurkščios eglės žievės, jis tarsi pasisemdavo naujų jėgų, ir kvėpuoti pasidarydavo truputį lengviau. Nusigavo gal tik šimtą žingsnių, kai priekyje pro medžius atsivėrė pilkšvo dangaus lopinėlis ir sušmėžavo nulaužytų šakų brūzgynas su keliais nykiai kyšančiais nulaužtų medžių kamienais. Išverstųjų medžių laukymė buvo arčiau, negu jis manė. Išvydus šį vaizdą, Uvį apėmė keistas palengvėjimas, bet kaip tik tuo metu jis išgirdo atsivejančių šunų lojimą. Dabar jis aidėjo jau daug arčiau.

Pakilęs ūpas akimirksniu išblėso, ir trumpą akimirką jį užvaldė vos įveikiama pagunda pasiduoti. Atrodė, kad tereikia užsimerkti ir kristi į juodą, šiltą nežinią... Uvis atsišliejo į pirmąjį iš nulaužtų kamienų. Į išdžiūvusį medį vėl atsimušė skalijimo aidas, ir tarsi būtų pastūmėtas, Uvis metėsi į priekį.

Audros išverstą miško plotą jis pasiekė netrukus. Toliau eiti tapo kur kas sunkiau, bet jis to nebojo. Brovėsi pro sudžiūvusias, apšalusiu sniegu sulipusias eglių šakas, slydo nuo apledėjusių, kryžmai suguldytų kamienų. Belipant per vieną ypač šakotą, visu ilgiu kelią užstojančią išverstą eglę, susipynė kojos ir jis krito visu svoriu ant sušalusios žemės. Virsdama eglė buvo pakirtusi ir nulaužusi savo kaimynę, jos šakų atplaišos styrojo išsikišusios per sniego plutą. Uvis kaire koja pataikė į tarsi ietis smailą šakos nuolaužą. Skausmas nudiegė visą kūną. Supleišėjusio medžio atbraila perrėžė apsauginius kelnių antblauzdžius ir įsmigo į koją. Stingstančiais pirštais Uvis nubraukė apledėjusį sniegą ir ištraukė iš blauzdos kruviną medžio pleištą. Koja buvo aptirpusi nuo smūgio, tačiau jį perskrodęs skausmas jam pačiam tarsi suteikė papildomų jėgų. Nebodamas skausmo jis atsistojo ir įsitikino, kad judėti dar sugebės. Greitomis apsižvalgė, kad suvoktų, kurlink bėgti, ir pamatė visai netoli

styrantį storosios eglės kamieną, prie kurio kryžiavosi vilkės įminti pėdsakai. Tereikėjo perkopti per keletą sugulusių eglių ir jis pasieks brydę, vedančią į vilkės landą. Lipdamas per paskutinį apledėjusį rastą, jis atsigręžė. Šunų lojimas ir šakų traškėjimas sekė Uvį visą šį laiką, bet dabar miško gilumoje, už suverstojo ploto, aidėjo ir vyrų balsai. Jis tiesiog jautė, kaip virpa arklių kanopų daužoma sušalusi žemė. Netrukus jie pasieks pamiškę ir jį pamatys.

– Neapleisk manęs, Medeina! Prašau, prašau neapleisk... – sušnibždėjo Uvis, jis susigūžė, kad jo nugaros nesimatytų virš parvirtusių kamienų. Reikėjo išrinkti vieną iš čia besikryžiuojančių brydžių. Jis nedvejodamas parinko tą, kuri vedė į vilkės slėptuvę.

❖

Labiausiai Henkę siutino tai, kad pasivijęs tą prakeiktą vaikiščią negalės jo kaip šuns nudėti. Kad pasivys, jis nė kiek neabejojo. Jų arkliai buvo pailsėję, abu šunys buvo ne kartą įrodę savo uoslės jautrumą, o, be to, keli jo vyrai, ypač Fridrichas, buvo geri medžiotojai, nuo seno įgudę sekti pėdsakais. Ir kur tu pėsčias pabėgsi, kai sniego vietomis iki kelių, o miškas dar visai be lapų? Net jei būtų ir prieš dieną pabėgęs, su tokiais arkliais ir šunimis jį sugautų, o šiuo atveju bandyt bėgti buvo ne tik beviltiška, bet ir paika.

Terlionė tokios gaudynės, nieko daugiau!

Šitai ir siutino. Padėtis buvo aiškiai beviltiška, taigi reikštų, kad šis pagoniškas driskius, kuris taip įžūliai staipėsi prieš juos ant virvės, tiesiog užsimanė iš jo pasityčioti. Privertė klampoti po šitą prakeiktą mišką, alinti arklius, susičaižyti veidą eglių šakomis ar dar, ko gero, nusilaužti koją arba ranką. O tuo tarpu tie kiti pusgalviai, įskaitant ir tas veikiausiai nelabajam parsidavusias eretikes vienuoles, ramiausiai sau kikena į saujas. Kikena, nes gerai žino, kad

sugavęs tą prakeiktą vaikiščią, vis tiek negalės jam nieko padaryti. Na, nebent perlieti keletą kartų bizūnu arba leisti Puziui patąsyti jį už kojos. Bet ir tai ne per daug. "Pristatyk jį sveiką ir gyvą!" – net kelis kartus pasakė vyskupas ir įžūliai priminė ta suvytusio veido abatė!

Pamanykit, grąžink jam sveiką! Kad bent dantis galėtum išmalti... Arba akis išlupti... Ne vieną, po velnių, o abi!

Henkė sugriežė dantimis, nes, kai jo mintys grįždavo prie tos nelemtos nakties per Mežuotnės pilies apgultį, jam pradėdavo tvinkčioti išdurtoji akis ir galvą perskrosdavo diegiantys skausmai. Dėl to joti buvo sunku, ypač kai padaugėjo jaunų medžių ir reikėjo atidžiai žiūrėti. Prakeiktas benkartas! Miško pradžioje jis dar bandė mėtyti pėdas ir vaizduoti, kad nueita į dvi puses išsyk. Žinoma, tai vis tiek jo neišgelbės, nors galėtų sugaišinti jų laiką. Bet tik ne šį kartą! Henkei pakako vyrų, ir buvo du šunys, tai jis perskyrė būrį. Pasiėmęs penkis bendrus jis pasirinko brydę, vedančią į pietus, ir neapsiriko. Vos pajojus tapo akivaizdu, jog tas šnarglius jau nebando mėtyti pėdų, bet bėga, kiek tik įkerta. Tai rodė ištiškęs sniegas ir nulaužtos krūmų šakos. Jis čia movė jau visai netausodamas jėgų ir apimtas siaubo – vadinasi, buvo išgirdęs savo persekiotojus. Jei taip – ilgai netrauks, ir jau buvo galima tikėtis šių nelemtų gaudynių pabaigos.

Bet va, miškas vėl tankėjo, ir tie prakeikti galvos skausmai trukdė tinkamai valdyti arklį. Šuo ir trys vyrai buvo jį aplenkę ir, ko gero, pirmi pasieks tą vaikigalį.

– Į kairę! – šaukė Henkė priekyje jojantiems vyrams. – Sukit lauku į kairę!

Priekyje jojęs Fridrichas pristabdė arklį ir leido Henkei pasivyti.

– Ar nematot, asilai? Priekyje plotas suvirtusių medžių. Arkliai kojas nusilauš. Jei jis ten įlindo, tai reikia pirma apsupti!

Fridrichas klusniai linktelėjo galvą. Su šiuo viršininku

ginčytis neverta. Tiek tai jis suvokė. Jis jau ir pats buvo nusprendęs, jog bėglys, be abejo, tūno šiuose audros suverstuose brūzgynuose. Pėdos rodė, kad prabėgta visai neseniai. Fridrichas apžvelgė medžių laužus, stengdamasis įžiūrėti Uvį.

– Sakiau, apsupt!.. – kriokė iš paskos Henkė.

Fridrichas gūžtelėjo pečiais ir pamojo dviem jį sekusiems vyrams išsiskirti ir joti aplink sąvartą. Netrukus turėjo prie jų prisijungti ir kitos grupės vyrai.

Henkė nusliuogė nuo arklio ir jį palikęs brovėsi pro krūmus storos nulaužtos eglės link. Ten pašėlusiai, beveik springdamas, jau skalijo šuo. Veikiausiai įvarė į kampą tą driskių. Tačiau, priėjęs prie nulaužto kamieno, Henkė pamatė ką kita. Puzis savo buku snukiu baksnojo sniegą ir susijaudinęs, kimiai ambrydamas, lakstė tai į kairę, tai į dešinę. Jo išsprogusios akys atrodė pasruvusios krauju.

Henkė apžiūrėjo kamieną iš abiejų pusių. Pliki krūmų stagarai čia nieko negalėjo slėpti, ir tesimatė sumaltas, šuns sutryptas sniegas.

– Ieškok, bestija!.. – sušvokštė Henkė ir paspyrė šunį į šoną. Puzis suinkštė. Apuostė sniegą ir netrukus apsisukęs grįžo atgal prie eglės stuobrio.

– Prakeikimas!.. Ieškok, sakiau!

Šuo uoliai šniukštinėjo sniegą medžio papėdėje. Henkei net dingtelėjo, kad bėglys pasislėpė pačiame eglės kamiene. Tačiau tai buvo neįmanoma. Jokios drevės medyje nesimatė, o nulaužtoji viršūnė styrojo plika ir supleišėjusi.

– Visai pakvaišai, bestija... – suniurzgė Henkė. – Ko čia siunti?

– Vilką užuodė. Tai vilko pėdos, – ramiai tarė prisiartinęs Fridrichas. – Jau iš tolo pastebėjau, kad čia vilko kelissyk bėgta.

– Kuo čia dėtas vilkas?

– Užuodęs vilką, šuo visada siunta. Bet nežino, kur ieš-

koti, nes pėdos eina į kelias puses.

Henkė vos susivaldė dar kartą nespyręs Puziui į šoną. Prieš Fridrichą jis visada varžydavosi.

– Sakysi, kad tas vilkas ratu lakstė apie šitą stuobrį?

– Ne ratu... – Fridrichas tiriančia akim apžvelgė šabakštyną. – Bet jis čia, matyt, landynę turi. O tas vaikiščias kažkur netoliese. Tik reikia truputį kantrybės. Surasime.

❖

Pasiekęs vilkės slėptuvę, Uvis nedvejojo nė akimirkos. Pasilenkęs praspraudė pečius pro siaurąją angos dalį, stipriai atsispyrė į sušalusią žemę ir brūžindamas nugara į storą eglės kamieną stūmėsi gilyn. Staiga slėptuvės erdvė išsiplėtė ir vedė į viršų. Uvis pasisuko šonu, kad galėtų įsiremti kojomis į urvo sieną. Šnibždėti maldos nebuvo laiko, tačiau mintyse jis vis tiek paprašė Medeinos pagalbos. Jei deivė lydėjo jį lig šiol, juk neapleis ir dabar. Su ta mintim galvoje, jis atsispyrė kojomis, ir pečiai bei rankos išlindo kitoje kamieno pusėje. Dabar Uvis galėjo stumtis ir rankomis, tad dar kiek pasimuistęs atsidūrė urvo tamsoje. Jį pasitiko aštrus vilko tvaikas ir kimus urzgimas. Uvis susigūžė ir kairiąja ranka dengdamas veidą prisišliejo prie olos sienos, kurią sudarė iš žemės išplėštas didžiulės eglės šaknynas. Dešiniajame delne spaudė peilio rankeną.

Urzgimas nesiliovė, bet niekas jo nepuolė. Uvis stengėsi bent trumpam užgniaužti kvapą. Šiltos olos tyloje jis girdėjo savo širdies dunksėjimą, šniokščiantį alsavimą ir kimų netoli esančio žvėries urzgimą. Skausmingai tvinkčiojo šakos perdurta blauzda. Uvis nuo akių nubraukė prakaitu permirkusius plaukus. Prakaitas ėdė akis, ir jis jas stipriai patrynė. Perštėjo, tačiau dabar olos tamsa nebebuvo vienalytė. Šviesa sunkėsi į vidų ne tik pro pagrindinę po storuoju kamienu iškastą landą, bet ir pro siaurą plyšį olos šone. Šviesos atšvai-

tas įsigėrė į tamsią rantuotą eglių kamienų žievę. Priešingos sienos tamsumoj, ten, kur privalėjo būti su šaknimis išrauta žemė, jis įžvelgė vilkės siluetą. Ji tupėjo tik per kokius keturis žingsnius nuo jo. Ištiesęs ranką ir truputį pasislinkęs į priekį būtų galėjęs ją paliesti. Vilkė tupėjo nejudėdama, atsukusi galvą į jo pusę. Tupėjo ramiai. Neįtraukusi kaklo į pečius, nepakėlusi grėsmingai snukio. Panašiai kaip tada, kai Uvis pirmą kartą ją pamatė baltakamienio beržyno fone. Pro šoninį plyšį įsisunkianti šviesa blausiai atsispindėjo vilkės akyse.

– Sveika... – gaudydamas kvapą sušnibždėjo Uvis ir atleido sugniaužtą peilio rankeną. – Sveikinu tave, sese Vilke, ir atsiprašau. Aš negalėjau pasielgti kitaip. O Medeina mane atvedė...

Susivokęs, kad vos neapkaltino deivės Medeinos, jis prikando liežuvį. Šiaip ar taip, tai buvo jos valdos, ir ji laimino kiekvieną jo žingsnį. Reiškia, jis privalėjo čia atsidurti, todėl nereikia atsiprašinėti. Atrodė, jog vilkė manė taip pat. Ji nustojo urzgusi, ir, akims apsipratus tamsoje, Uvis įžvelgė, kaip ji rūpestingai ėmė laižytis kairiosios priekinės letenos kailį. Dabar jis tegirdėjo savo mėšlungiškai trūkčiojantį alsavimą.

Staiga vilkės ausys virptelėjo, ir ji atsisuko į angos pusę. Uvis stengėsi užgniaužti kvapą ir įsiklausyti. Kurį laiką jam atrodė, kad nieko nesigirdi, bet vilkė atsistojo ir, žengusi du žingsnius į priekį, įsitempė. Dabar ir Uvį pasiekė ataidintys garsai. Kažkas siaubingai keikėsi, pokšėjo lūžinėjančios šakos. Vilkė trumpam pasisuko į Uvį, tarsi klaustų, ką reiškia šie garsai ir ar jis dėl jų kaltas. Uvio akys jau buvo visiškai apsipratusios landynės prieblandoje, ir dabar, vilkei pakilus, jis pastebėjo, jog už jos, platokame samanų ir eglės spyglių guolyje, tupi vilkiukas. Vilkiukas atsistojo ir pakėlęs snukutį, uostinėdamas jam nepažįstamą kvapą, siūbuodamas ant netvirtų kojyčių, paėjo keletą žingsnių Uvio pusėn. Vilkė

kimiai kostelėjo. Tai buvo perspėjamas garsas, ir mažiukas tuoj sustojo, klusniai apsisuko, nutipeno atgal į guolį ir susigūžė į kamuoliuką.

Praėjo nemažai laiko, per kurį nė vienas nepajudėjo, ir Uvis bent kiek apvaldė savo šniokščiantį kvėpavimą. Nuplėšęs marškinių skverną, jis apsivyniojo pradurtą blauzdą. Žaizda jau nebekraujavo, o palei kraštus kraujas buvo pradėjęs džiūti. Vilkė žvilgčiojo į jį, šnervėmis gaudydama jai nepažįstamą žmogaus kraujo kvapą, bet visą dėmesį buvo sutelkusi į garsus, kurie sklido iš lauko.

Laimei, jie neartėjo.

❖

Henkė įsistebeilijo į raudoną tarsi sutrinta bruknės uoga kraujo lašą, ir jo veide įsižiebė savimi patenkinta šypsena. Ant sutrypto sniego išsiplėtusio kraujo lašo paviršius dar blizgėjo. Jis buvo visai šviežias.

– Ei, jūs mulkiai! Šen! Aš suradau! – atsitiesęs šūktelėjo jis. – Čia kraujas! Jis tikriausiai sužeistas.

Henkė pasukiojo galvą, savo vienintele akimi atidžiai apžvelgdamas vietovę. Veikiausiai jis šios Dievo prakeiktos, pačių velnių suverstos medžių sangriuvos viduryje. Čia lengvai neprasikapstysi, tad turėtų būti nesunku išsiaiškinti, kuriuo taku tas vaikiščias nulindo. Ko gero, štai tuo siauruoju tarpu? Henkės nuovoką patvirtino dar vienas kraujo lašas. Atidžiai žvalgydamasis, rado dar vieną. Tiesiai prieš milžinišką su visom šaknim išvirtusią eglę. Po jos kamienu žiojėjo anga. Nedidelė, tačiau toks liesas berniūkštis įlįstų.

– Nagi, pajudinkit užpakalius, jūs kelmai! – plyšojo Henkė. – Čia net urvas yra. Suradau jį!

Giliau medžių sąvartoje piktai lojo šuo, o tarp kamienų šmėžavo laipiojančių žmonių galvos.

– Zuja po visą mišką, tarsi galvas pametę, o surasti

tenka man! – sumurmėjo jis ir atsirėmė į gretimą eglės kamieną. Henkė buvo pavargęs, tačiau dabar jau daug geriau nusiteikęs. Juk ne kas nors kitas, o būtent jis atsekė tą kraujo žymę iki pat šios urvo angos. Nereikėjo net nosies prikišti prie ištrypto sniego, kad įžiūrėtum, jog būtent pro čia ką tik pralįsta. Henkė pasisuko ir išdidžiai apžvelgė du besiartinančius vyrus. Rudagalvį Fridrichą, kuris buvo jų geriausias medžiotojas, ir neseniai priimtą vaikiną, kurio vardą vis pamiršdavo.

– O jūs ten vėjus gaudot! Kur tie du šunys, po velnių?

Priekaištas buvo nepagrįstas, nes pats Henkė įsakė vyrams išsisklaidyti, tačiau Fridrichas nieko nesakė. Jis atidžiai apžiūrėjo brydę ir olos angą.

– Bet kad čia vilko ola... – tarė jis.

– Tegu būna ir paties Belzebubo! Jis ten įlindęs.

Fridrichas priklaupė ir patikrino apatinę kamieno žievę. Prilipę prie tamsios žievės plaikstėsi keli šviesūs ilgoki plaukai.

– Taip, įlindo... – sutiko jis. – Bet, matyt, vilko jau nėra. Nors...

Fridrichas papurtė galvą. Jis buvo patyręs medžiotojas, ir jam šitai uždavė sunkų galvosūkį.

– Ei, nestovėk kaip mietas! – Henkė atsisuko į jaunesnįjį vyrą. – Surask kitus... Ir ietis atnešk. Šunis atvesk. Bėgte!

– Kad, atrodo, čia vilkų dar naudojama landynė...

– Ar pablūdai? – Henkė pašoko ir vėl pripuolė prie urvo. Dabar jau susirūpinęs pažvelgė į angą. – Nejaugi naudojama?

– Pėdsakai taip rodo.

– Vilkai! O jei papjovė tą snarglių? Ką mes vyskupui parvešim? Ką?!

Fridrichas truktelėjo pečiais.

– Iškasti jį reikia!

– Ei tu, kvaišeli! – riktelėjo Henkė, pritūpęs prie olos. –

Pasirodyk! Mes tau nieko nedarysim. Girdi?

Garsas nuvilnijo per suvirtusius kamienus, ir stojo mirtina tyla. Henkė nusispjovė ir sodriai nusikeikė.

– Tas velnio išpera ko gero tūno ten ir juokiasi iš mūsų! Na, rupūže, mes pažiūrėsim!.. Nežiopsokit kaip stuobriai! – subliovė jis grįžusiems vyrams. – Kaskit! Tik spėriai!

Tie susižvalgė, tarsi klausdami vienas kito, kuo kasti. Jokių tam skirtų įrankių neturėjo. Henkė pakartotinai nusikeikė ir spyrė į stuobrin atšlietą ietį. Ieties gaila, neišvengiamai atšips smaigalys, tačiau, jei viršininkas taip liepia, nieko kito neliko. Vyrai priklaupė, vienas iš kairės, kitas iš dešinės, ir pradėjo kapoti kietą žemę. Sekėsi sunkiai. Saulės spinduliai nesiekė po didžiuoju eglės kamienu, ir žemė dar buvo tvirtai įšalusi. Vos prakapojus sutryptą sniegą, pasirodė storoka šaknis. Kirvio jie neturėjo, tai teko ją pjauti durklais. Darbas neišvengiamai užsitęsė, o Henkė vos tvėrė savo kailyje. Be perstojo keikėsi ir šūkčiojo į olą Uviui, kad tas išlįstų, bet atsakymo, žinoma, nesulaukė. Neliko nieko kita kaip keiktis dar sodriau.

– Užteks jau, jūs suskiai! – nenustygo jis, kai ola kokiu sprindžiu praplatėjo. – Tu, lįsk į vidų ir ištempk jį už ausų!

– Aš? Bet aš kasiau, – prieštaravo prie angos priklaupęs juodbruvas vyras. – O tie čia tik vėpso. Kodėl vis man?

– Užtat, kad tu ploniausias, pusgalvi!

Iš tikrųjų liekniausias buvo pats Henkė – kaip tik tai ir sumurmėjo vienas iš vyrų. Henkė atsigręžė į jį tarsi įgeltas. Beįsiplieskiančią naują šūkaliojimų bangą nutraukė piktas lojimas. Iš miško grįžo senais vilko pėdsakais kažkur nuklydę šunys, o Puzis, suuodęs stiprų vilko kvapą, pratisai kaukdamas puolė prie olos.

– Va!.. Yra kas drįsta! – apsidžiaugė Henkė. – Nagi, pasitrauk, baily, ir leisk jam. Pui, Puzi! Lįsk! Bet nesudraskyk man to benkarto! Tik pakramtyk...

Abu vyrai pasitraukė nuo angos. Kai prieš tai užtvertas

kelias staigiai atsivėrė, Puzio narsa pastebimai išblėso. Jis suinkštė ir, užuot šokęs į priekį, kiek atsitraukė.

– Pui! Sakau tau, bjaurybe! – Henkė spyrė šuniui į užpakalį, ir, stipriai pastūmėtas, tas įslydo į aplink angą iškapstytą duobę. Piktai suurzgė ir jau pats ėmė raustis gilyn į tamsą.

8

VILKUTĖ

ai jis suvokė, kad jo slėptuvė surasta, o vienintelis išėjimas užtvertas, Uvį trumpam vėl grėsė apsemti neviltis. Lauke skardėjo pikti balsai, pasilenkęs prie pat angos keikėsi tas bjaurusis Henkė. Atrodė, kad neliko nieko kito kaip pasiduoti. Tačiau ne jis vienas buvo oloje. Maždaug per du žingsnius nuo angos tarsi sustingusi dabar stovėjo vilkė. Jos išvaizda buvo visiškai pasikeitusi. Kaklo ir nugaros šeriai styrojo pasišiaušę, galva nuleista, ausys priglaustos. Buvo aišku, jog ji pasirengusi pulti bet ką, kas pasirodys angoje.

Medeina saugojo jį lig šiol; pasirodė, jog saugoja jį dar vis. Pasiduoti nebuvo galima. Motina sakydavo, kad dievai padeda tiems, kurie patys stengiasi išnaudoti likimo suteiktas galimybes. Tad, kad ir kokia beviltiška atrodytų padėtis, išeitis privalėjo būti. Uvis karštligiškai apsidairė jos ieškodamas. Vyrų keiksmai ir kapojamos sušalusios žemės garsai juos pasiekė tik iš vienos pusės. Milžiniški suvirtę medžiai su savo styrančiomis šakomis sudarė aukštą užtvarą. Vienas jų buvo audros išrautas su didžiuliu sušalusios žemės luitu, kuris sudarė vieną landos sienų. Ten, kur susipynusios šaknys rėmėsi į kitos eglės kamieną, matėsi siauras šviesos ruožas. Jei pavyktų nupjauti kelias didesniąsias šaknis, o kitas praskleisti, susidarytų anga, pro kurią būtų galima išlįsti kitoje suvirtusių eglių pusėje.

Padėties beviltiškumas suteikė jėgų, ir Uvis įnirtęs darbavosi peiliu. Vieną iš storesnių šaknų pagaliau nupjovė, ir

pro praplatėjusį plyšį galėjo iškišti ranką bei petį. Reikėjo nupjauti dar vieną riešo storumo išsišakojusią šaknį, tada gal pavyks prasisprausti. Uvis tašė ją skiedra po skiedros. Dirbo karštligiškai, stengdamasis nekreipti dėmesio į čia pat už angos sklindančius žmonių keiksmus ir kasimo garsus. Girdėjosi, kaip šnopuoja vyrai ir dunksi į kietą žemę daužomi iečių smaigaliai. Uvis iki kraujo prikandęs lūpą dirbo. Nuo pastovaus spaudimo paraudo delnas, iššoko pūslės ant nykščio, tačiau nekreipė į tai dėmesio. Visai netoli nuo jo kojų, savo guolyje sutrikęs dairėsi vilkutis. Jis sukinėjo galvelę tai į Uvį, tai į prie angos sustingusią savo motiną. Nesusivokė, kaip galėjo atsirasti šis triukšmas, bet vien iš motinos laikysenos suprato, jog gresia pavojus.

Staiga dunksėjimas nutilo. Pasiuto pašėlusiai loti šuo. Vilkė vos girdimai suurzgė ir dar žemiau panarino galvą.

– Pui! Sakiau tau, bjaurybe! – sušuko balsas, ir anga patamsėjo. Kažkas brovėsi į vidų. Vilkė pritūpė ir, vos šmėkštelėjus tamsiam kūnui, šovė į priekį. Tačiau Puzis buvo stiprus, prie kautynių pripratęs šuo. Jis suspėjo pasisukti taip, kad vilkė suleido dantis į raumeningą jo sprandą, bet ne į pačią gerklę. Puzis švokštė ir stengėsi užpakalinėm kojom perrėžti vilkės papilvę. Jis maskatavo galvą, bandydamas savo iltimis griebti vilkės koją, neduodamas jai progos atleisti dantis ir kąsti taikliau. Abu susikibę, vienas per kitą persipynę kūnai ritosi į olos vidurį. Uvis jau laukė, atstatęs peilio ašmenis. Jis šovė į priekį ir taikliu smūgiu perkirto šuns kaklo gyslą, kurios nesiekė vilkės dantys. Kraujo čiurkšlė ištryško iki pat eglės rąstų. Puzio piktas urzgimas virto beviltišku gargaliavimu. Jis springo savo paties krauju ir suglebo. Vilkė papurtė dar spurdantį kūną ir paniekinamai nubloškė į šalį.

❖

– Tas rupūžė papjovė mano šunį! – spiegė Henkė. Puziui įlindus į olą, iš angos pasigirdo įnirtęs urzgimas, kuris netrukus baigėsi springstančiu gargaliavimu. Vyrai nejaukiai susižvalgė.

– Na, velnias! Tas rupūžė! Tas prakeiktasis! – Henkei iš aklo siuto dar smarkiau suskaudo galvą. Jis apžvelgė aplink stovinčius vyrus. – Tu! Tu lįsk ir ištrauk tą išperą!

Henkei raibuliavo vienintelėje akyje, ir per klaidą jis dūrė pirštu į Fridrichą.

– Nėra kvailių! – tarė tas pusbalsiu, bet visi išgirdo. Fridrichas buvo iš tų, kurių prieštaravimą paremtų ir kiti vyrai.

– Bijai? Bijai to snargliaus?

– Kad jis man akis išdurtų? Ačiū! Taip nori – lįsk pats.

Akių šiuo atveju minėti nederėjo. Skausmas dabar nudiegė Henkės likusią akį taip, kad jis susilenkė beveik dvilinkas ir prispaudė ją kumščiu. Jis stenėdamas keikėsi, tad vyrai nukreipė žvilgsnius į Fridrichą

– Praplatinkim olą, – pasiūlė Fridrichas. – Taip, kad galėtumėm įlįsti kartu su šunim.

Tai buvo labiau priimtina, ir vyrai vėl kibo į darbą. Likusį gyvą skaliką siutino iš olos sklindantis vilko ir kito šuns kraujo tvaikas, todėl jį pavedė į šalį ir pririšo. Kol Henkė atsigavo, darbas vyko gana sėkmingai.

– Ar jūs bobos, ar šlapios mazgotės?! – sušvokštė tas, vos atgavęs kvapą. – Krapštotės taip, kad vištos daugiau iškapstytų!

– Žemė sušalus į ragą, – teisino vyrus Fridrichas. Jis pats kurį laiką pasilenkęs peiliu džirino išsikišusią šaknį. Anga platėjo, tačiau lėtai. – O šį kartą reikia prakast atsakančiai.

– Negi visa kuopa pulsime tą susmirdusį pagonį?!

– Šalmų neturime, – ramiai paaiškino Fridrichas. – O velnias žino, ar ten iš tiesų tas pagoniukas...

– Vilkas taip greitai Puzio nebūtų papjovęs, – niurzgė

Henkė ir pažiūrėjo į dangų. Saulė buvo užlindusi už debesų, šešėlių nesimatė ir buvo sunku nuspėti valandą. – Jei taip kapstysitės, nebaigsim iki vidurnakčio.

Vyrai pasikeitė darbais ir plušėjo toliau. Anga dabar buvo bent dukart praplatėjusi. Šiaip taip būtų galėję pralįsti ir du vyrai arba, kaip buvo numatyta, vienas vyras su šunimi. Kiti lįstų iš paskos.

– Gal ir užteks, – pagaliau nusprendė Fridrichas. – Tai kas lįs pirmas? – apžvelgė sustojusius, tačiau atsakymą, matyt, buvo parengęs iš anksto. – Tiek jau to. Atriškit šunį. Lįsiu aš pats. Ei tu, duok savo apsiaustą!

Parodė į vieną iš vyrų, kuris dėvėjo apynaujį odinį apsiaustą. Tas nieko nesuprasdamas suraukė antakius.

– Galvai apsivynioti, – paaiškino Fridrichas. – Kad akių man neiškabintų.

Jis žvilgtelėjo į šalia stovintį, niūriai angą stebintį Henkę. Tas šį kartą nesakė nieko.

❖

Anga platėjo, ir landynėje palaipsniui darėsi vis šviesiau. Dabar jau Uvis girdėjo ne tik nuolatinius iečių smūgius bei keiksmus, bet ir sunkų vyrų šnopavimą. Pro didėjančią angą ir Uvio pastangom platėjantį plyšį besiskverbianti šviesa apsėmė visą landynę. Apšvietė masyvius eglių kamienus virš galvos, į šoną nublokštą šuns lavoną ir šalia jo stovinčią vilkę. Vilkė, kaip ir prieš tai, stovėjo nuleidusi galvą, suskliaudusi ausis; jos įsitempęs kūnas rodė, jog ji nesitrauks.

Visą tą laiką įnirtingai spaudęs peilį, Uvis beveik nebejautė nutirpusios dešiniosios rankos. Šaknis pasidavė itin nenoriai. Pagaliau liko tik koks piršto platumo pleištas. Sukaupęs jėgas, Uvis jį pasuko, ir pagaliau šaknis traškėdama lūžo. Išgąsdintas to garso, vilkiukas krūptelėjo, bet, užuot

atsitraukęs, pasislinko dar arčiau Uvio. Kai pro landą į olą įsibrovė tas dabar paslikai tysantis šuo, vilkiukas pirmą kartą savo gyvenime patyrė tikrą baimę. Jam labai reikėjo, kad jį kas padrąsintų ar paguostų, o motina stovėjo tarsi sustingusi kaip tik prie angos, iš kurios sklido jį bauginantys garsai. Užtat mažylis pasislinko į Uvio pusę ir dabar tupėjo taip arti, kad siekė vieną jo ištiestų kojų.

Uvis pasuko išpjautą šaknį taip, kad galėtų ištraukti ją iš plyšio. Atidėjo į šalį. Angą dar gožė daug smulkesnių šakelių, tačiau jas buvo galima praskleisti, o už jų jau bolavo sniego pluta. Jis įgrūdo ranką iki pat peties. Pirštai prasistūmė pro sniego plutą, ir Uvis pajuto vėsų oro dvelksmą. Dabar reikėjo plyšį skubiai praplatinti, ir geriausia tai padaryti buvo spiriantis kojomis. Uvis pasivertė ant nugaros, sulenkė kelius ir pasirengė kojomis spirti į lauką. Dabar jo veidas buvo visai arti vilkiuko. Tik truputį pasukęs galvą, skruostais jautė jo švelnų aksominį kailį.

Darbas prie angos staiga aprimo. Nustojo dunksėję iečių smaigaliai. Girdėjosi vyrų keiksmai ir šūkavimai. Kurį laiką tylėjęs, vėl visai arti piktai sulojo šuo.

Vilkė grėsmingai suurzgė, truputį atsitraukė ir įsitempė. Uvis iš visų jėgų spardė šaknų prilaikomą sušalusią žemę. Sulig kiekvienu spyriu koja prasiskverbė giliau. Jis pasislinko taip, kad galėtų smūgiuoti abiem kojom.

Vyrų keiksmai ir šuns inkštimas artėjo.

– Laikykit jį. Dar ne! Kartu! Kartu! – šaukė balsai. Anga aptemo. Kažkas vėl bandė įsibrauti.

Pirmas pasirodė šuo. Panašus į tą, kurį Uvis pribaigė, tačiau ne toks patyręs. Jis buvo per aukštai iškėlęs galvą, ir vilkei to pakako. Ji žaibiškai šovė į priekį, ir jos iltys tiksliai susmigo į šuns gerklę. Tas kimiai suurzgė, bejėgiškai sumalė ore kojomis, bet jau buvo per vėlu.

Už mėšlungiškai trūkčiojančio šuns pasirodė rankos, kurios nustūmė besiblaškančio gyvūno kūną į šoną. Paskui

išniro didžiulė apmuturiuota galva, o dar vėliau – pečiai. Vilkė paleido šunį ir šoko prie įsibrovusio žmogaus. Tamsa ir netikėtas užpuolimas vyrą sutrikdė. Jis abiem rankom užsidengė galvą. Jo dešinėje žybtelėjo peilio ašmenys.

Uvis abiem kojom, ta skaudančiąja taipogis, iš paskutiniųjų įsirėžė, spyrė, ir pagaliau sušalusi žemė pasidavė. Kojos prasimušė pro šaknų raizginį ir pro sniego plutą. Jis pašoko ir pasisuko taip, kad galėtų atbulas brautis pro plyšį. Tuo metu prie angos vyko žūtbūtinė kova. Kūnai buvo taip susipynę, kad prieblandoje negalėjai atskirti žmogaus nuo žvėries. Jie užgožė angą, Uvis dengė naujai praplėstą plyšį, tad oloje vėl pasidarė tamsu.

Pagaliau Uviui pasisekė prasiskverbti. Tereikėjo dar pasistūmėti, pečiais prasibrauti pro plyšį spaudžiančias šaknis ir išsitiesti, tačiau tą akimirką čia pat suinkštė tamsus kamuoliukas. Išgąsdintas kautynių maišaties vilkiukas glaudėsi Uviui prie veido. Uvis dar kiek pasistūmė, abiem keliais spaudė sušalusį sniegą, kaire alkūne atsirėmė į susisukusias šaknis, o dešiniąja ranka sugriebė vilkiuką. Užsimerkė, kad ant galvos byranti žemė nekliūtų į akis ir brovėsi atbulas, kol pagaliau išlindo. Kai atsistojo, prie šaknyno supustytas sniegas jam siekė juosmenį. Uvis įsikišo virpantį vilkiuką į užantį.

Prieš juos riogsojo didžiuliai apsnigę išrautų eglių kamienai, už kurių skardėjo šūkaliojimai. Išsibrovus laukan, vyrų keiksmų nebeslopino olos sienos. Dabar juos teskyrė dviejų didžiulių medžių kamienai, aukštai iškilusios išrautos šaknys bei milžiniškos sniego pusnys. Uvis kojomis sustūmė sniegą į plyšį, pasiyrė iki šaknų paliktos duobės krašto ir iškopė į viršų. Suvirtę medžiai ir styrančios šakos jį užstojo nuo persekiotojų. Jis prispaudė prie krūtinės mažą šiltą kamuoliuką ir susigūžęs pasileido pietų link.

Ten, kur plytėjo didžioji pelkė.

Pelkė, kaip ir miškas, buvo Medeinos valdos, ir dabar

Uvis labiau negu bet kada tikėjo, kad deivė jo neapleis.

❖

Persekiotojai neteko abiejų šunų, geriausias jų seklys Fridrichas buvo sužeistas, o, be to, artėjo vakaras. Prireikė trijų vyrų, kol landynės tamsoje pavyko nudobti nepasiduodančią vilkę. Po to dar prireikė laiko, kol suprato, jog nei jų persekiojamo pagonio, nei jo kūno oloje nėra. Tik tada susekė sniegu užverstą plyšį. Teko grįžti prie medžių sąvartos krašto, prie pirištų arklių ir padėti Fridrichui, kurio ranka ir petys buvo stipriai apkandžioti. Kol kapstėsi per suverstų medžių plotą, patys sutrypė ir pametė Uvio pėdsakus. Juos pagaliau užtiko tik po valandos, tačiau tada jau buvo per vėlu. Temo.

Uvis pasiekė pelkės pakraštį dar gerokai prieš temstant. Jo persekiotojai buvo atsilikę tiek, kad jų net nesigirdėjo. Tamsoje jų jau nebetykojo pavojus, tačiau, antra vertus, nebuvo galima spręsti kurlink bandyti eiti. Naktį jis pratūnojo didelėje švendrynų lomoje, kur rado pernykštį gulbių lizdą. Uviui pasisekė pakelti viršutinį sušalusį švendrių sluoksnį ir susidaryti šiokią tokią užuovėją. Apatinis švendrių sluoksnis buvo sausas, kiek aptrūnijęs, ir į jį galėjo įsikasti. Taip ir išmiegojo jie abu. Išgelbėtasis vilkiukas pasirodė esanti vilkutė. Ji glaudėsi prie šilto Uvio kūno ir naktį retkarčiais inkštė.

Kitą dieną jie regėjo tik pelkę. Visą dieną Uvis tarp vietomis užšalusių, vietomis tik plonu ledu padengtų akivarų ir siūruojančių švendrių laukų ieškojo kelio į vakarus. Be abejo, kažkur toli, pelkės pakraščiais zujo ir Henkės būrys. Dabar jau nebebuvo ko jų bijoti. Šliaužte peršliaužęs keletą plonu ledu apsitraukusių pelkės akivarų, Uvis liovėsi nuolat žvalgęsis atgal. Suaugę vyrai, jau nekalbant apie arklius, čia jo negalės pasiekti. Jis pats buvo du kartus įlūžęs ir išsi-

kapanojo iš juodos ledinės purvynės tik pasiremdamas lazda, kokią buvo gerai įvaldęs vaikščiodamas lynu. Diena nebuvo labai šalta, tad sušlapusius drabužius buvo galima pakęsti. Kairei kojai, kurios blauzda buvo perdurta ir kiek sutinus, tam tikra prasme tai net padėjo. Kai ji sušalo, ne taip tvinkčiojo skausmas.

Vakarop papūtė pietys vėjas, atšilo ir pradėjo lynoti. Laimė, tada švendrynus jau pakeitė tarsi salos iškilę medžių gojeliai. Vienoje iš tokių salų jie aptiko didžiulę, seną išverstą liepą. Išvertė ją tikriausiai tas pats viesulas, kuris kitoje pelkės pusėje išklojo visą eglių mišką. Uvis tikėjosi rasti priedangą po storu liepos kamienu, bet pasisekė dar geriau. Liepoje buvo drevė, ir nemaža. Nulupęs atšokusią medžio žievę, jis praplatino angą ir pažvelgė vidun. Vietos nebuvo daug, bet buvo sausa, prikritę trūnėsių ir net dvelkė malonus, salsvas vaško kvapas. Tikriausiai kažkada čia spietėsi bitės.

Uvis pastūmė vilkutę į siaurėjantį drevės galą ir įsirangė pats. Pačiu laiku. Kaip reikiant įsismagino pavasarinis lietus. Jis tirpino ne tik sniegą, bet ir visas jame žiemą įmintas pėdas.

Uvis dar spėjo trumpai padėkoti Medeinai, kad padėjo įveikti pelkę, ir juodu abu giliai įmigo.

9

ALKAVIETĖ

ijo. Šaltas, merkiantis, visa persunkiantis, kūną virpinantis lietus jau kelinta diena drengė ir drengė iš apniukusio dangaus. Vilkutė tik nenoriai iškišdavo snukutį iš apvirtusios liepos drevės ir tuoj pat sprukdavo atgal. Tačiau Uviui pasirinkimo nebuvo. Ir jis būtų daug mieliau tūnojęs pernykščių lapų guolyje sausame drevės kampe, bet alkis tokios prabangos neleido. Ne tik jo paties alkis, tą dar būtų galėjęs ištverti, tačiau klausytis vilkutės gailaus inkštimo buvo kur kas sunkiau. Nors ir kaleno iš šalčio dantys, o visa sudrėkusi oda atrodė tarsi būtų žvynais padengta, reikėjo traukti į pažliugusį, šaltų vėjų perpučiamą nejaukiai tuščią mišką.

Visų pirma teko paieškoti tinkamo medžio, iš kurio būtų galima pasidaryti šiokį tokį lanką. Pagaminti tikrą medžioklinį lanką, kokį padirbdavo Ventės pilies žygūnai, jis net nesvajojo. Tam reikėjo ypatingai išmirkyto kadagio bei uosio medžio, tampriai susuktų sausgyslių templei, ir ypač reikėjo gerai žinoti, ką darai. Nors savo metu Uvis stebėjo, kaip tai daroma, tačiau tada jam dar trūko atidumo ir kantrybės viską išmokti iki galo. Užtat dabar teko pasitenkinti maždaug tokiu lanku, kokį Daubaras jam buvo padaręs, kai jis buvo vos šešerių metų. Tam pakako liauno, tankumyne ištįsusio lazdyno stiebo. Žinoma, dabar jis buvo daug stipresnis, tad galėjo pasirinkti atitinkamai storesnį ir sunkiau palenkiamą lazdyną. Laimė, klampodamas per užšalusią pelkę jis nepametė prie diržo pririšto odinio kapšo,

kuris pirmiausia buvo skirtas Medeinos titnagui. Tačiau jame nešiojosi ir keletą kitų šiuo metu gyvybiškai svarbių daiktų. Pavyzdžiui, du per ankstesnes medžiokles nulaužtus strėlių antgalius ir kelis sieksnius stipriai suvytos virvės. Pelkės pakraščiuose augo pakankamai lazdynų ir švendrių, tad netrukus jis turėjo pasirinktinai medžiagos ir lankui, ir strėlėms. Sunkiau sekėsi sužvarbusiais pirštais suveržti templę, ir ypač praskelti liaunos pernykštės švendrės kotą taip, kad prie jo galėtų pritvirtinti strėlės antgalį. Bet kitos išeities nebuvo. Reikėjo stengtis. Taip, apniukusiai pirmai dienai slenkant vakarop, Uvis turėjo visai pakenčiamą, net gana sunkiai įtempiamą lanką ir dvi pakankamai tiesias strėles.

Teliko sunkiausioji dalis – pati medžioklė pažliugusiame, šaltame, tarsi išmirusiame miške. Skaudžiausia buvo tai, kad jis iš tikrųjų nebuvo visiškai tuščias, Uvio skvarbi akis pastebėjo praėjusios stirnos brydę, baloje įmintą lapės pėdą bei upelės pakrantėje pernakvojusių žąsų paliktas plunksnas. Tačiau atrodė, kad šio miško gyvūnija savo pėdsakus ir žymes paliko tik tam, kad tyčiotųsi iš jo pastangų. Kad ir kiek jis braidžiojo po mišką, kad ir kaip tyliai stengėsi slinkti, nesutiko nė vienos gyvos būtybės. Tegirdėjo vienišos zylės cypsėjimą, vėjo lenkiamų medžių girgždėjimą ir stambių lietaus lašų papsėjimą nuo perdrėkusių jų šakų į dar labiau perdrėkusią žemę.

Kitos dienos vakare jam teko pripažinti, jog Medeina jį apleido.

Neliko jokių abejonių. Deivė jį gelbėdama atvedė į vilkės landą, apsaugojo ir suteikė drąsos, kai padėtis atrodė beviltiška, galop parodė kelią per akivarais nusėtą pelkę. Tačiau dabar ji nebegirdėjo jo maldų.

Turbūt jis padarė kažką ne taip, o dar labiau tikėtina, jog kažko nepadarė. Deivės jautrios ir lengvai įsižeidžiančios. Reikia žinoti, kaip joms įtikti – taip tvirtino kalvis Ker-

nius, o motina prieš aukodama labai uoliai pasiruošdavo. Užsivilkdavo tik tam skirtą apsiaustą, ypatingu būdu susipindavo plaukus, o šventajai ugniai įžiebti parinkdavo tam tikslui skirtas beržo ir kadagių pliauskas. Viską darydama ji laikėsi griežtų taisyklių. Tada jis nekreipė pakankamai dėmesio, o jei ką ir pastebėjo, dabar jau seniai buvo užmiršęs. Reikėjo būtinai kažko imtis, kad atgautų Medeinos palankumą. Vien to, kad jis išgelbėjo vieną iš jai priklausančių sutvėrimų, neužteko.

Jį supantis miškas liko tuščias ir nykus.

Dvi dienas Uvis atkakliai košė aplinkinius miškus, tačiau visos jo pastangos liko bergždžios. Kai trečią dieną, vos saulei brėkštant, jis paliko drevę, jam pasirodė, jog vilkutės inkštimas buvo tylesnis ir kimesnis. Tarsi jai būtų nebeužtekę jėgų net ir šitam gailiam garsui išspausti. Jis paglostė juodą žvėrelio kailį ir pajuto, kaip vos pastebimai virpa kaulėtas kūnelis. Plonų, vien oda pridengtų kaulų aštrumas ženklino, kad silpnai rusenanti gyvybė blėsta. Šį kartą jis pasiryžo nueiti toliau ir bijojo pagalvoti, ką teks daryti, jei jam ir šiandien nepasiseks. Jis buvo gerai įsidėmėjęs dviejų per šį kemsyną tekančių upelių vagas ir, jas pasiekęs, kelią atgal galėjo rasti. Upeliai juosė pelkėtą mišką ir tekėjo į didžiąją pelkę, kurią prieš kelias dienas jie buvo taip sunkiai įveikę. Pasikliaudamas šiais įsidėmėtais kelrodžiais, pasuko toliau į vakarus, kur žemė buvo tvirtesnė ir kur pradėjo kilti nedidelės kalvelės.

Po geros valandos kelio medžiai ėmė retėti, pasirodė ir viena kita miško aikštelė. Nebodamas varvančių krūmų, Uvis prisėlindavo prie kiekvienos laukymės, prigludęs prie pažliugusios žemės, tramdydamas nuo šalčio kalenančius dantis ir rankoje spausdamas slidų lanką. Deja, pirmosios dvi aikštelės, kaip ir visas jau pereitas miškas, buvo nykiai tuščios. Tik vėjas šuoravo pageltusius pernykščių piktžolių kuokštus ir pajuodusius aviečių stagarus. Ne kitaip buvo ir

trečiojoje aikštelėje, kuri, slenkant artyn pro krūmus, atrodė daug žadanti. Vieną jos pusę juosė vešlus eglių jaunuolynas, kitoje augo ąžuolai. Ąžuolų šiuose miškuose daug nepasitaikydavo – tik vienas, kitas. O čia vešėjo ištisas ąžuolynas. Toks tankus, kad išbujojusios medžių šakos beveik lietė viena kitą. Didžiuma buvo seni ąžuolai, čia augę ne vieną šimtmetį. Jų stori, pilkai samanoti kamienai atrodė savotiškai pažįstami. Uvio nugara perbėgo staigus šiurpas.

Taip! Be abejo, taip!

Tokie patys ąžuolai augo Ventės aukakalnyje!

Pamiršęs atsargumą, Uvis atsitiesė. Įdėmiau apsižvalgius, abejonių neliko. Taip, čia buvo šventasis ąžuolų gojus. Labai panašus kaip ir jo gimtojoje Ventėje. O ką tik pasiekta aikštelė – ne paprasta laukymė, bet aukakalnio susibūrimo vieta. Tai liudijo dideliu puslankiu išdėstyti akmenys. Tiesa, dabar puslankis nebuvo taisyklingas, nes dalis akmenų buvo išvartyti, kai kurių trūko, o vieną pusračio pusę jau gožė į aikštę besibraunančios eglaitės. Tačiau, be jokios abejonės, kadaise čia buvo aukojama dievams. Todėl puslankio viduryje privalėjo būti ir didesnis akmuo su aukojimui skirtu įdubimu. Nebodamas jį čaižančių šlapių eglių šakų, Uvis prasibrovė į pačią aikštelę.

Akmenį jis rado beveik toje vietoje, kur šis ir privalėjo būti. Tiesa, iš toliau jo nesimatė, nes jis buvo nuverstas, o vienas jo kampas nuskeltas. Nuskilimo vietą ženklino kūjo ar kokio kito sunkaus įrankio smūgiai. Kažkas smogė šventajam akmeniui, tačiau, kai tas nepasidavė ir pavyko nuskelti tik jo kampą, akmenį apvertė ir paliko. Eglaičių pusėn atgręžtoje dalyje juodavo dūmais apneštas įdubimas – jis ženklino, jog čia aukota dažnai.

Uvis pritūpė ir pagarbiai pirštais apvedė nugludintus įdubos kraštus. Panašus įdubimas buvo Ventės ąžuolyno akmeny. Švelnus vėjelis sujudino plikas senųjų ąžuolų šakas, ir Uvį užplūdo prisiminimai. Jau ir anksčiau jis daugelį kartų

stengėsi atgaivinti tuos atminimus, bet jie užsispyrę skendėjo migloje. Jautė jų buvimą, tačiau nesugebėjo jų atkurti. Dabar iš užmarštiės juos staiga sugrąžino šios alkos kvapai, ąžuolų ošimas ir apeiginio akmens vėsa. Tiesa, Ventėje akmuo kiek didesnis. Tačiau tai nebuvo svarbu. Jausmas, nuotaika, persunkusi Ventės alką, buvo ta pati kaip čia. Jį apsupo ta pati šventumo dvasia, kurią jausdavo, kai motina ruošdavosi aukoti savo bendravardei deivei Medeinai. Motina ypač rūpestingai rinkdavo pakurą šventajai ugniai. Sausas kadagių šakas kruopščiai dėdavo į vieną krūvą, alksnio vyteles – į kitą, o džiovintas žoleles, kurios suteikdavo dūmams tokį malonų kvapą, surūšiuodavo į mažesnes krūveles. Šį pasirengimą ji leisdavo stebėti ne tik jam – savo blizgiom akutėm jos ruošą stebėdavo ir du žalčiai. Jie gyveno po rūkyklos pamatais, kur motina laikė žoleles. Vienas jų buvo juodas, kitas – baltas it pienas.

Paskui jie patraukdavo šventosios giraitės link. Motina eidavo priekyje, rimta ir tiesi. Laukymėje jie sustodavo. Jis pats stovėdavo atokiau. Šalia tėvo, Daubaro ir sesers Jundos. Už jų puslankiu susispiesdavo Ventės pilies laisvieji gyventojai, ir pagarbioje tyloje visi akylai sekė, kaip Medeina ant atneštų, įdubon įdėtų žarijų beria pačios surinktas ir išdžiovintas žoleles. Staiga įvykdavo stebuklas – motina pakeldavo rankas nuo aukuro, ir viršun šoktelėdavo liepsna. Visi stebėdavo pro jos rankas vinguriuojančius dūmų kaspinus ir klausydavo jos lygaus balso. Šnerves kuteno malonus, truputį salstelėjęs smilkstančių žolių kvapas. Supratę, kad deivė Medeina išklausė maldą ir palankiai priėmė auką, visi pasijusdavo saugūs.

Uvis ryžtingai atsitiesė. Nors dar vis buvo šalta ir krapnojo lietus, bet dabar labai aiškiai žinojo, ką privalo daryti. Būtina, kad šioje išniekintoje ir apleistoje šventoje vietoje vėl sužėrėtų ugnis. Kad tarp senų ąžuolų vėl plaikstytųsi iš čia išguitiems dievams skirti dūmai. Būtina pagerbti kita-

dos čia garbintą Medeiną, dabar apleidusią šį šaltą ir nykų mišką.

❖

Praslinko gerokai daugiau nei valanda, kol pavyko uždegti ugnį. Viskas buvo permirkę, tad Uviui teko grįžti gilyn į mišką, kur buvo praėjęs beržyną. Reikėjo rasti plonos beržų tošies, tokios, kuri augo storų šakų apačioje ir nebuvo permirkusi. Reikėjo ieškoti drevės, iš kurios būtų galima prigramdyti sausų skiedrų. Kai jis atnešė visa tai prie vienišo, apleisto aukuro, nustojo lynoti ir net šiek tiek praskaidrėjo dangus. Laimė, kempinė, kurią jis nešiojosi susuktą odos skiautėje, nebuvo peršlapus, o dar kadaise motinos Daubarui įduotas titnagas skėlė stiprias, karštas kibirkštis. Po trečio bandymo kempinėje įsiruseno žiežirba. Beržo tošies Uvis buvo atnešęs pakankamai, ir netrukus suplazdėjo vos matoma liepsnelė. Sausos iš drevių iškrapštytos medžių skiedros ją kaipmat pagavo, o joms įsidegus, liepsna apėmė ir drėgnas eglių šakas.

Į šią apleistą Žiemgalos ąžuolyno šventą aikštelę sugrįžo ugnis.

Tiesa, uždegti ją pačiame įdubime negalėjai, nes šventasis akmuo dabar gulėjo ant šono, o jam atstatyti būtų prireikę kelių stiprių vyrų. Uvis priglaudė nuskeltąjį akmens kampą prie apversto aukuro taip, kad ant jo sukurtos ugnies liepsna lietė ir įdubimą. Ugnis įsismarkavo, pleškėjo ir padrėkusios šakos. Šiluma maloniai kaitino sustingusius pirštus ir smelkėsi į prie kūno prilipusį drabužį. Dūmų tai jau tikrai buvo pakankamai. Šiek tiek grauždami akis, jie sūkuriavo aplinkui ir kildami braukė šventojo įdubimo šonus.

Dabar jis privalėjo pasimelsti. Kaip ir motina, kuri pirmiausia kalbėjo žodžius Medeinai, o paskui žemesnėms

miško dvasioms.

Bet kokios gi buvo tos maldos?

Šito Uvis negalėjo atsiminti, nes iš tiesų to niekad ir nežinojo. Medeinos kuždėti žodžiai būdavo skirti ne jam, o miško dievams, ir jis atsiminė tik balso skambesį, o ne žodžius.

Susikaupęs žvelgė į besisklaidančius dūmus ir įtemptai galvojo. Be abejo, reikėjo medžioklės deivės Medeinos paprašyti... Tačiau ne paprastais žodžiais, ne taip, kaip prašytum, pavyzdžiui, tėvo ar tuo labiau – Daubaro. Reikėjo ypatingų burtų žodžių, reikėjo ir ypatingos balso gaidos.

Liepsna grūmėsi su drėgnu medžiu, dūmai sūkuriavo, rangėsi aplink sukrautus medgalius. Ugnis aiškiai ėmė viršų. Ji šoktelėjo aukštyn, laižė apatines šakas, paskui glemžė viršutines ir išsilaisvinusi vis kilo, pasiekė šventojo akmens įdubą, apgaubė ją dūmų karūna.

– Būk pašlovinta, sese Ugnie, – pradėjo Uvis, ir žodžių ritmas jam pasirodė teisingas. – Tu apšvieti naktį. Tu stipri, laisva ir galinga...

– Šlovė broliui Vėjui, tokiam debesuotam ir ramiam dangui. Šlovė broliui Vandeniui, kuris toks nuolankus, skaistus ir tyras.

Jis nutilo. Žodžių prasmė visiškai atitiko šventos giraitės nuotaiką, jų ritmas atrodė tinkamas, bet dar liko nepasakyta kažkas svarbaus.

– Šlovė sesei Saulei, kuri duoda mums dieną ir apšviečia mus. Ji nuostabi savo didybės spinduliuose.

Uvis vėl nutilo, o po kurio laiko jau tvirčiau tęsė:

– O labiausiai šlovinu tave, Medeina. Šlovė miškams ir eikliakojams žvėrims juose. Šlovė pelkėms ir jose lizdus sukantiems paukščiams. Būk pašlovinta, Visagale Motina ir, meldžiu, grįžk į šio miško ąžuolyną. Tavo garbei augantys ąžuolai ilgisi tavęs... Ir prašo grįžti...

Uvis užsimerkė ir atsidavė užplūdusiems prisiminimams.

Ugnies skleidžiama šiluma sunkėsi į jo kūną, dūmų kvapas kuteno šnerves, o jį supantis miškas tarsi nuščiuvo. Nei vėjas nebešiureno šakų, nei lietus nepapsėjo, nei jokia zylutė nesucypė. Atrodė, kad patys šventieji ąžuolai, prabudę iš ilgo snaudulio, apstulbę stebi kylančius dūmus ir stengiasi pagauti atmintyje tūnančių žodžių atgarsį.

Bet ne! Kažkur kairėje pasigirdo garsas, ir tai pakankamai aiškiai. Šnirpščiantis garsas, koks būna, kai per šnerves staigiai išpučiamas oras, kad jį galėtum vėlei įtraukti. Mat laukymėje tvyrojo neįprastas kvapas, ir kažkoks didelis žvėris bandė aptikti jo šaltinį. Štai ir vėl! Ir ne tik vienas šnirpštimas. Bent du, o gal ir trys...

Uvis stovėjo lyg sustingęs ir lėtai pasuko galvą į kairę. Kitoje aikštės pusėje suvilnijo pajuodę pernykščių piktžolių stagarai, ir išniro šerno galva. Pakėlęs snukį, jis dairėsi šeriais užkritusiomis mažomis akutėmis ir plačiai išpūstomis šnervėmis gaudė orą. Dūmų kvapas šiam miško gyventojui buvo aiškiai netikėtas. Šernas vėl sušnirpštė, garsą atkartojo kitas, ir į aikštelę visai nesivaržydamas įžengė metinis šerniokas. Už jo dar vienas. Uvis gerai žinojo, kad šernai prastai mato, bet turi puikią klausą ir ypatingai gerą uoslę. Uoslė juos šiuo atveju ir apgavo. Neįprastas dūmų kvapas užgožė kitus kvapus, įskaitant ir žmogaus. Dabar jiems atrodė, jog reikia tą neįprastą tvaiką ištirti. Senoji šernienė stovėjo aikštelės pakraštyje ir sukiodama galvą tai į vieną, tai į kitą pusę, smalsiai gaudė orą. Abu jaunikliai buvo dar žingeidesni. Ypač vienas, kuris, pašniukštinėjęs po sudrėkusius aviečių stagarus, pradėjo artintis prie apvirtusio aukuro.

Lankas gulėjo visai arti akmens. Tereikėjo lėtai pritūpti. Uvis judėjo tik tada, kai šerniokas nuleisdavo snukį pašniukštinėti žolę, ir sustingdavo, kai tas galvą pakeldavo. Uvis jau buvo nutvėręs lanką, ir lėtai kėlė vieną iš savo dviejų strėlių, kai šerniokas jį pastebėjo. Nuotolio tebuvo likę gal kokių

dvidešimt žingsnių ir Uvis aiškiai matė jo blizgančias juodas akutes. Šerniokas staigiai kilstelėjo galvą ir sukrenkštė. Tą garsą kitoje aikštės pusėje bematant atkartojo šernienė. Tai buvo visus įspėjantis pavojaus signalas. Dar akimirka, ir jis jau būtų apsisukęs ir pabėgęs, tad Uvis staigiai atsistojo ir dar šernui besigręžiant suspėjo iššauti. Nuotolis buvo toks, kad ir paskubomis iššauta strėlė giliai įsmigo į strėnas ir sutrikdė šernioko šuolį. Žvėris sukniubo, kėlėsi vėl, bet per tą laiką Uvis suspėjo pridėti kitą strėlę ir iššokti iš jį supusių eglaičių. Dabar galėjo šauti netrukdomas. Jis ištempė lanką iki galo, ir antroji strėlė giliai perskrodė krūtinę.

Kitoje aikštės pusėje šlamėjo krūmai ir girdėjosi tolstančių žvėrių bėgimas. Tačiau žingeidusis šerniokas tenubėgo kelis šuolius ton pusėn ir sukniubo drėgnoje žolėje. Kai Uvis prišoko prie jo, jis jau buvo negyvas. Antroji strėlė kliudė pačią širdį.

Prieš pritūpdamas ištraukti strėlės, Uvis apžvelgė plikas supančių ąžuolų šakas. Pro debesis įspindo saulė, švelnus vėjelis siūravo medžių viršūnes. Čiulbėjo paukščiai. Miškas, kuris ką tik atrodė nykiai tuščias, toks jau nebebuvo.

Prie šventojo akmens dar kilo plona dūmų juosta.

Gyvybė ir mirtis kartais betarpiškai susipina. Mirtis vienam reiškia gyvybę kitam. Taip buvo ir šį kartą. Gal Uvis būtų ir be šito šerno likęs gyvas. Jis dar nebuvo priartėjęs prie galutinės savo jėgų ribos. Tačiau prie šios ribos buvo priartėjusi vilkutė. Priartėjusi ir, atrodė, beveik ją peržengusi.

Kai Uvis, nešinas didele savo laimikio dalimi, pasiekė pasvirusią liepą ir įkišęs galvą į drevę tyliai švilptelėjo, vilkutė net nekrūptelėjo. Jis atsargiai ištraukė jos gailiai suglebusį tarsi vien pašiurusio kailio ir kaulų gniužulas,

kūnelį. Pusiau pramerktom akutėm vilkutė blausiai žiūrėjo į jį, jos šiaip juodai blizgančios šnervės buvo sausos.

– Tu turi gyventi! Turi! Mums padėjo Medeina, supranti? Padėjo mums! – šnabždėjo jai Uvis, tačiau vilkutė galvos nepakėlė. Nepajudėjo ji net tada, kai Uvis prieš ją padėjo nuluptą priekinę šernioko koją. Nors ir prikišo jos snukutį visai arti mėsos, ji liko abejinga. Nebuvo kitos išeities, kaip praverti jos nasrus ir įkišti smulkiai sukapotų kepenų gumulą. Mėsą reikėjo nugrūsti beveik iki gerklės galo, kol sunykęs žvėrelis pagaliau jį nurijo. Nurijo ir dar keletą panašiai įgrūstų kepenų gumuliukų, o po ketvirto tokio kąsnio visai suglebo. Jei Uvis nebūtų pirštais jautęs po plonais šonkauliais plakančios širdelės, būtų pamanęs, kad ji nebegyva. Jis glostė pašiurusį kailį ir mėgino ją šildyti, priglaudęs prie savo krūtinės. Kelis kartus ji tarsi bandė kelti galvutę, tačiau tuoj vėl ją nuleisdavo. Jau temo, tad Uvis ją paguldė pačiame drevės kampe, ant sugrūstų sutrūnijusių lapų, o pats atsigulė šalia.

Ir ši naktis buvo šalta, tačiau maistas darė savo. Iki soties privalgęs šernienos, Uvis netrukus nugrimzdo į miegą. Miegojo kietai. Pažadino jį inkštimas. Vilkutė, kaip ir anksčiau, padėjusi tarp letenų snukutį, inkštė. Ji ne tik buvo gyva, bet atrodė net šiek tiek sustiprėjusi. Lauke lietus bent laikinai buvo apstojęs, ir jautėsi šiltesnis pavasario dvelkimas. Uvis išsiropštė iš drevės ir ištraukė žvėrelį. Ji mirkčiojo, žiūrėdama traiškanotom akutėm į šviesą, bet, kas svarbiausia, kai jis padėjo prieš ją plonas šernioko blužnies riekeles, pati ėmė ėsti. Nors saulė dar nebuvo prasiskverbusi pro apniukusį dangų, visa gamta Uviui pasirodė šviesesnė ir linksmesnė. Tą dieną nebuvo ko eiti į mišką, tad Uvis netoliese užkūrė ugnį ir šalia jos pataisė vilkutei guolį. Dienai įpusėjus, ant netvirtų kojų atsistojo ir vilkutė. Dabar ji pati ieškojo ėsti, nes kepamos mėsos kvapas ją masino. Uvis apimtas staigaus, vos suvaldomo džiaugsmo ją pakėlė ir

priglaudė prie krūtinės. Nors jos kūnelis dar vis buvo trapus ir pažeidžiamas, dabar jautė stipriau plakančią širdį.

– Tu gyvensi! – sukuždėjo jai Uvis. – Supratai? Gyvensi! Medeina taip lėmė.

Tamsios akutės žvelgė į jį, ir atrodė, jog jų gelmėse iš tiesų spingsėjo ryžtas gyventi. Pasigirdo švelnus, katės murkimą primenantis urzgimas. Abiem rankom apglėbęs gležną kūnelį, Uvis pakėlė ją į viršų. Žinojo, ko dabar reikia. Būtinai reikės padėkoti Medeinai, bet šitai teks atlikti, kai vėl nueis į alką. O dabar reikėjo vardo. Visi, kam lemta gyventi, privalo turėti vardus. Uvis mintyse perbėgo įvairias galimybes, tačiau nė viena netiko. Gi jokiu būdu negalėjai jai duoti šuns vardo, bet netiko ir žmonių vardai.

– Tu esi Vilkutė! – tarė jis, staiga apsisprendęs. – Būsi Vilkė, kai užaugsi, o dabar esi Vilkutė. Supratai?

Uviui atrodė, kad ji suprato. Kai nuleidęs vėl priglaudė prie krūtinės, Vilkutė, pasukus galvą, drėgnu liežuvėliu lyžtelėjo jo skruostą.

Tai jiem abiem buvo tikra puotavimo diena. Netrukus jie pabaigė kepenis, o į vakarą Vilkutė buvo tiek sustiprėjusi, kad patenkintai urgzdama graužė jai padėtą šonkaulį.

Kitą dieną, kai Uvis grįžo iš apleistos alkavietės ir partempė likusią šernieną, Vilkutė jau pasitiko jį prie drevės angos. Jos kailis nebeatrodė beviltiškai nušiuręs, o nosies galas vėl blizgėjo. Panašiai, kaip ir jos tamsios akutės.

❖

Tais metais pavasaris neskubėjo. Kovo pabaigoje šiek tiek atšilo, ir sausesnės pelkės vietos sumėlynavo žibuoklėm, išsprogo karklai, o tamsų pelkių dumblą uždengė žali purienų lapai. Tačiau balandžio pradžioje vėl pasnigo, ir beveik savaitę Uvis vengė išeiti toli į mišką, nes bijojo palikti pėdsakus. Buvo rytų, kai ledas aptraukdavo balų

paviršių ir šaltis stingdydavo pirštus. Tačiau visa tai jau buvo pakenčiama. Šerniena atgaivino Uvio jėgas, o Vilkutę paskatino sparčiai augti. Jos kojos ištįso ir sutvirtėjo, kailis ėmė blizgėti, kaulai apaugo raumenim. Dabar ji net pabusdavo pirmoji ir savo drėgno, vėsaus snukučio baksnojimu pažadindavo Uvį. Jau spėjo keleto dešimties žingsnių rate aplink parvirtusią liepą iššniukštinėti visą aplinką. Bet toliau ji dar neidavo. Kai Uvis, paglostęs jos galvą, liepdavo pasilikti, Vilkutė užsilipdavo ant liepos kamieno, lydėdavo jį smalsiom akutėm, o jam dingus, ten pat prigulus, laukdavo grįžtančio. Jos klausa ir uoslė sparčiai vystėsi, ir netrukus Uvis pastebėjo, jog Vilkutė pagauna garsus ir ypač kvapus, kurių jis pats nepastebi. Ne kartą vakare, kai jie prieš lįsdami į drevę sėdėdavo prie ugnies, Vilkutė pastatydavo ausis ir kraipydavo jas tai į vieną, tai į kitą pusę. Suinkšdavo ir pažvelgdavo į Uvį, tarsi klausdama: "O ten kas? Ką aš dabar girdžiu?" Dažniausiai Uvis nieko taip ir neišgirsdavo, nors kartais, Vilkutei atkreipus jo dėmesį, ir jo ausis pagaudavo išdžiūvusių nendrių šiurenimą arba vos girdimą sausos šakos trakštelėjimą.

Viena pasidarė aišku. Jei Vilkutė budi, niekas prie jų nesugebės prislinkti nepastebėtas. Net jei žingsniai būtų tokie atsargūs ir švelnūs, kaip prie zuikio sėlinančios lapės.

– Gal ten kokia stirna... Aa?.. – glostydamas Vilkutės kailį, Uvis taip pat žvelgė į prieblandą, iš kurios atsklido ausimis vos pagaunamas garsas. – Šernas tai ne. Tą aiškiau girdėtumėm. Bet pamatysi, pagausim mes ir stirną!

Deja, su stirnom nesisekė. Miškuose į vakarus ir į pietus nuo pelkės Uvis aptiko net kelių stirnų šeimynų pėdsakus. Pastangų įdėjo nemažai, tačiau pelnė tik tiek, jog keliskart jam pavyko pamatyti, kaip sumirga rudas kailis ir švysteli balkšva uodega. O medžioti jis medžiojo atkakliai ir kai jau pažinojo juos supantį mišką, bei suvokė kur ir prie ko galima prisėlinti, medžiojo sėkmingai. Kartais pasitaikydavo

ir tikra laimė. Vieną dieną pasisekė sumedžioti riebią šiaurėn skrendančią žąsį, o kitą – net du zuikius. Zuikiai buvo sulysę ir nusišėrę, kaip paprastai būna pavasarį, bet užtat žąsis pasitaikė nuostabi. Atsidėkodamas už ją, kitą kartą apsilankęs alkavietėje Uvis Medeinos garbei sukūrė ypač dūmingą ugnį. Vakare, kai abu vėl sulįsdavo į drevę ir Vilkutė per sapną tyliai suurgzdavo, Uviui atrodė, kad ji veikiausiai sapnuoja tą riebią žąsį. Šiaip jie turėdavo tenkintis tuo, kas pakliūdavo. Vienas, kitas ežys, per toli nuo savo pušies nuliuoksėjusi voverė, kelios nedidelės kurapkos. Svarbiausią jų maisto dalį sudarė pelkės pakraštyje gyvenantys kiškiai ir pačioje pelkėje šmirinėjančios vandeninės žiurkės. Tos sukosi lizdus gretimose švendrėse, ir Uvis įsigudrino jų takuose statyti spąstus. Jų mėsa buvo visai nebloga; tiesą sakant, minkštesnė ir skanesnė už kiškių. Netrukus Vilkutė jau taip sustiprėjo, kad sugrauždavo vandeninės žiurkės kailį ir visus kaulus.

Taip ėjo savaitės, jos subėgo į mėnesį, po to ir į antrą. Balandžio pradžioje iškritęs sniegas ir šalnos pasirodė esąs paskutinis žiemos atsisveikinimas. Pro apniukusių debesų dangą vis dažniau prasiskverbdavo saulė, ir visa gamta pradėjo galvotrūkčiais vytis prarastą laiką. Atrodė, jog viskas žėlė ir skleidėsi ne dienom, o valandom. Miškai pasidengė gėlių kilimais, balose sausas švendres į šalį stūmė nauji, sultingi stiebai, pelkių akivarai apsitraukė žalsvais dumbliais. Ir ramybės buvo mažiau. Pradėjo savo pavasarinį kurkimą varlės, parskrido visokiausių paukščių būriai, įskaitant ilgakakles gerves ir bent keletą ančių rūšių. Visa tai paįvairino jų mitybą. Ne itin skanūs, bet iš bėdos valgomi buvo jaunų švendrių stiebai, abiejuose upeliuose buvo galima sugauti vėžių ir nedidelių raudžių, bet kurį laiką dosniausiai jų aplinkos siūlomas patiekalas buvo varlės.

Varlių naudą Uviui parodė pati Vilkutė. Ji dabar būdavo beveik nuolat alkana, nesvarbu kaip gerai Uviui sekėsi

medžioklėje. Kartą, kai medžioklės laimikis tebuvo viena vandeninė žiurkė, Uvis Vilkutei atidavė beveik visą grobį, išskyrus užpakalines kojas. Ši viską, kas jai buvo duota, sužiaumojo bematant su oda ir visais kauliukais. Suėdė ir žvelgė gailiom akim, kaip Uvis ant ugnies kepa savo kuklią grobio dalį.

– Nieko nebus... – tarė jai Uvis. – Ir taip dvigubai gavai...

Vilkutė suinkštė, tarsi suprastų. Kartu su bujojančia pavasario gamta, ir ji kas dieną beveik pastebimai augo. Tad maisto jai reikėjo.

– Pati susimedžiok, jei jau taip nori! – tęsė Uvis. – Aš pats nevalgęs visą dieną.

Jis bandė daugiau nekreipti į ją dėmesio ir net nepastebėjo, kaip ji staigiu liuoktelėjimu sučiupo nemažą rudą varlę. Varlių čia buvo apsčiai. Vakarais jų kurkimas virpino ausis. Kai Uvis atsisuko į Vilkutę, ji jau buvo nustvėrusi varlę už galvos ir didžiuodamasi atnešė ir paguldė ją prie jo kojų.

– Na, šita tai jau tavo! – užtikrino Uvis. – Dabar abu turim ką valgyt.

Vilkutei to nereikėjo kartoti. Ir suėdė ji varlę su tokiu pasigardžiavimu, kad įsidrąsino ir Uvis. Įsitikino, kad varlės užpakalinės kojos ne ką mažesnės už jauniklės vandeninės žiurkės, o pakeptos būna net ganėtinai panašaus skonio.

❖

Antram mėnesiui einant į pabaigą, Vilkutė užsigeidė eiti medžioklėn. Ji jau buvo tiek paaugusi, kad siekė Uviui virš kelių. Tiesa, jos galva dar buvo per didelė kūnui, ir bėgo ji ne taip, kaip bėga subrendę vilkai ir šunys. Iš pradžių Uvis jai drausdavo jį sekti. Deramai subarta, Vilkutė apsisukdavo, grįždavo prie nuvirtusios liepos ir nenoriai užsiropšdavo

ant kamieno. Tačiau jos priekaištingas žvilgsnis ir pabrukta uodega aiškiai bylojo, kad ji šitai skaudžiai išgyvena. Vienas rytas pasitaikė ypatingai gražus ir pavasariškas. Uvis buvo sumanęs aplankyti alkavietę ir buvo nusiteikęs šventiškai. O čia Vilkutė trynėsi prie jo kojų ir unkštė. Pasidarė gaila ją palikti pelkės pakraštyje, kur dabar netrūko uodų, tad Uvis nusileido. Jis pamojo jai, kad sektų, ir Vilkutė trumpam pamiršo, jog ji ne koks paikas šunelis, o grynakraujis grėsmingas vilkas. Ji pradėjo siausti, lakstyti į priekį ir atgal, kol Uvis ją sudraudė.

– Na, pakaks! Medžioti einam, o ne žaisti! Supranti?

Vilkutė sustojo, pakreipusi galvą, pažiūrėjo į Uvį, ir jos protingos tamsios akys šelmiškai sublizgėjo. Tada ji pritūpė, palaukė kol Uvis paglostys galvą, ir šiurkščiu liežuviu palaižė jo ranką.

"Taip..." – tarsi sakė. – "Aš suprantu."

– Na, tai žiūrėk man! – perspėjo Uvis. – Dabar mes turėsime veikti kartu. Ne kas sau, o drauge. Supranti?

Atrodė, jog ji ir tai supranta. Tą kartą jie abu išėjo į mišką, ir tai buvo jų tikrosios bendrystės pradžia. Jau ne gailesčiu ar dėkingumu pagrįstos, bet bendrystės, kuri remiasi abipusiu pasitikėjimu ir savotišku lygiateisiškumu. Nėra geresnio būdo tai išugdyti, kaip per medžioklę. Vieno stiprybė šiuo atveju tampa abiejų stiprybe, ir vieno klaida taip pat atsiliepia abiem. O pasirodė, kad stiprybių jie turi ne eilinių. Uvis turėjo puikią klausą ir ne taip jau blogą uoslę, tačiau nė vienoje srityje negalėjo prilygti Vilkutei. Net ir įvairiausių vėjo sukeltų garsų pilname miške ji atskirdavo prispaustos šakelės trakštelėjimą nuo visų kitų garsų, o apie uoslę nėra ko ir kalbėti. Vilkutei miškas buvo tarsi užrašų knyga, kurioje liko pažymėta, kas ir kuria kryptimi čia buvo praėjęs, prabėgęs ar prašliaužęs. Tačiau, savo ruožtu, Uvio akys buvo kur kas aštresnės. Kaip ir daugelio miško žvėrių, vilkų regėjimas nėra ypatingai geras, ir Vilkutė, nors jos

akys mįslingai blizgėjo, nebuvo išimtis. Judantį žvėrį ar paukštį ji sugebėdavo sekti puikiai, bet sustingusio galėjo ir nepastebėti. Žinoma, tik tokiu atveju, jei vėjas nedvelkė iš tos pusės. Bėgime vėlgi išaiškėjo Vilkutės pranašumas. Tiesa, ne pačioje pradžioje. Tą pirmą jų bendros medžioklės mėnesį jos kojos dar nebuvo pakankamai sutvirtėjusios, ir kurį laiką Uvis lenktynes net laimėdavo. Bet tai netrukus pasibaigė. Ir greičiu ir, tuo labiau, ištverme dvikojis žmogus negali lygintis su bėgimui sutvertu vilku. Šituo netrukus įsitikino ir Uvis. Po vienų pralaimėtų lenktynių jis susmuko sunkiai alsuodamas į miško samanas. Atrodė, kad besidaužydama širdis pasiruošusi iššokti per gerklę, kai tuo tarpu Vilkutė, džiaugdamasi savo laimėjimu, lyg niekur nieko apibėgo dar vieną ratą apie jo pasliką kūną ir pritūpus šalia ėmė lekuoti.

– Na, gerai jau, gerai... Tu greitesnė... – sunkiai alsuodamas pripažino Uvis. – Užtat aš turiu lanką.

Reikėjo kuo nors atstatyti savo viršenybę, o lankas šiuo atveju puikiai tiko. Vilkutė šitai taipogi įvertino. Kai jie prisėlindavo prie dažniausiai jos surasto žvėries, ji nepuldavo, vilkų įpročiu, jo vytis. Jei vėjas ir aplinka buvo palankūs, priglusdavo prie žemės, sustingdavo ir laukdavo Uvio šūvio. Tik tada šokdavo į priekį. O jei tai buvo tankumyne arba nesisekė pakankamai prisiartinti tinkamam šūviui, tada ji apeidavo aplink ir, tarsi gerai išmokytas varovas, bandydavo ginti grobį Uvio pusėn.

Šias medžioklės gudrybes jie išmoko ne išsyk. Visko reikia mokytis, ir nors medžioklė Uviui, o ypač Vilkutei buvo prigimta, praėjo laiko, kol jie įprato veikti kartu. Laimė, pavasariui einant į pabaigą, progų atsirasdavo vis daugiau. Be pagausėjusios smulkmės, kaip ančių, zuikių, jau nekalbant apie vandenines žiurkes, atsirado daugiau ir stirnų, išsiperėjo tetervinai, pabalių alksnius graužė bebrai, ir šernai jau vedžiojosi ūgtelėjusius jauniklius. Grobio tad

buvo apsčiai ir pasikliaujant Vilkutės klausa bei uosle jį surasti tapo daug lengviau. Taigi progų tobulinti medžioklės įgūdžius jiems netrūko. Netrūko ir sėkmės. Ypač jiems pradėjo sektis, kai medžioklės laiką bent iš dalies pritaikė prie vilkų, o ne prie žmonių papročių. Vilkai medžioja naktį arba labai ankstų rytą, auštant. Mat medžioklė jiems gyvybės, ne malonumo klausimas. Būtent tada ganosi daugelis stambesnių miško žvėrių. Žinoma, naktį ar prieblandoje šauti sunkiau, ir prisėlinti reikia itin arti. Tačiau kartu veikiant ir šitai pasiekiama. Jie sumedžiojo ir keletą stirnų, kurios anksčiau, atrodė, tik tyčiojosi iš Uvio.

Taip visą šaltą pavasarį juos persekiojęs alkis buvo galutinai numalšintas. Sotus maistas darė savo. Vilkutė ne tik gerokai ūgtelėjo, bet ir jos kailis ėmė žvilgėti. Paaugo bei sutvirtėjo ir Uvis. Jis jau buvo spėjęs ištįsti per pastaruosius metus Bardo trupėje. Dabar akivaizdžiai paplatėjo pečiai, padidėjo krūtinė, sustiprėjo kojos. Mat, kai stengiesi neatsilikti nuo jauno, tolydžio stiprėjančio vilko, tenka daug bėgioti.

Išsiplėtė ir jų medžioklės plotai. Jie ištyrė didžiosios pelkės, per kurią Uvis, nešinas vilkute taip sunkiai prasibrovė, pietinius ir rytinius pakraščius. Tada pelkė buvo didžiumoje užšalusi. Dabar į ją įžengti buvo dar sunku net ir jiems. Toliau nukeliavo jie ir į vakarus, kur tekėjo kiek didesnis upelis. Pasirodė, jog miške, supančiame upelį, anksčiau būdavo ganoma. Tai ženklino apgraužti krūmai ir nutrypti upelio skardžiai. Kažkur toliau pasroviui turėjo būti gyvenvietė. Ir, ko gero, nemaža. Į tą pusę vedė pusiau užžėlę takeliai, vienas iš jų ganėtinai platus.

Kiekvieną kartą, kai jie aplankydavo alkavietę, Uvis nueidavo iki upelio pakriaušės patikrinti, ar nepamatys naujų pėdsakų. Pakriaušės šlaituose, kurių nesiekė pavasarį pakilęs upelio vanduo, dar buvo galima įžiūrėti čia pernai ganomų galvijų ir arklių kanopų žymes. Kai kurie arkliai

buvo kaustyti. Tai reiškė, kad netoliese turėjo būti ne tik gyvenvietė, bet ir pilis. Paprasti valstiečiai savo arklių nekaustė. Geležis buvo per brangi. Kaustydavo tik karo tarnybai skirtus arklius, kuriems buvo lemta risnoti toli. Vilkutė visai abejingai apšniukštinėjo tuos jau seniai gyvulio kvapą praradusius įdubimus molyje, nesuprasdama, kodėl jie taip domina Uvį.

– Va, matai... Kaustyta kanopa. Čia sunkus arklys buvo, – aiškino jai Uvis, tačiau Vilkutė nekreipė dėmesio. Ją labiau domino vos ne vos įžiūrimi, praėjusią naktį atskridusių prie upelio atsigerti tetervinų pėdsakai. Nors molis buvo padžiūvęs, juos įžvelgė ir Uvis.

– Tai tik tetervinai. Palik juos, – sakė jis Vilkutei. – Turime dar pusę stirnos. Va, šitie yra svarbūs. O gal čia vokiečiai buvo? Aa?

Kai Uvio balse atsirasdavo klausimo gaidelė, Vilkutė kaip įmanydama stengdavosi suprasti, koks reikalas. Ji įdėmiai žvelgė vaikinui į veidą.

– Vokiečiai, – lėtai pakartojo Uvis. – Sunkūs arkliai. Gal ir šarvuoti.

Vilkutė žiūrėjo į jį, ir jos tamsiose akyse jis matė mažytį savo atspindį. Upelio vanduo tykiai šnarėjo pro šalį, ant pakrantės dumblo vėl nutūpė jų išbaidyti šią vietą pamėgę gelsvasparniai drugeliai. Uvis atsiduso. Kaip jis galėjo paaiškinti gyvuliui baimės jausmą, kurio ir pats gerai nesuvokė. Jis jau kurį laiką jautė, kad atėjo metas keliauti toliau. Kažkur už šitų miškų, pelkių ir kalvų turėjo tekėti ir pati svarbiausioji upė iš visų. Jo vaikystės upė – skaidrioji Venta. Upė, kurią jis sapnuodavo, kai sapnai būdavo malonūs.

Kažkur... Bet kurlink?

Rytų pusėje plytėjo pelkės, o už jų buvo ir Kristfeldo vienuolynas. Ventė negalėjo būti šiaurėje, nes ten kažkur toli kilo Rygos miesto sienos, o dar toliau – Igaunija. Tai ten-

link kadaise keliavo jo senelis – išdidusis Žvelgotė. Vakarų pusėje, nežinia kiek toli, buvo Kuršas. Tiek Uvis apytikriai suvokė. Tad pagrindinė kryptis tarsi buvo aiški – reikėjo keliauti į pietus. Tačiau apsispręsti nebuvo lengva. Kaip ryžtis iškeliauti į nežinią, kai diena tokia šilta ir maloni, kai pusė jauno stirnino kabo eglės paunksnėje netoli jų stovyklavietės, prie parvirtusios liepos?

– Pagalvosim, gerai? – Uvis patapšnojo Vilkutei galvą. – O dabar... Jau net kelios dienos, kai beužkūrėm ugnies Medeinai...

Vilkutė jau buvo pripratusi prie ugnies, ir šaltais vakarais ypač įvertindavo laužo skleidžiamą šilumą. Atrodė, ji net suprato, jog ta nedidelė ugnelė, kurią Uvis sukurdavo, kai jie pasiekdavo ąžuolyną, buvo kažkuo ypatinga. Ji nesibraudavo artyn, bet atsitūpusi už kelių žingsnių pagarbiai viską stebėdavo. Ir prie aukuro akmens ji nelįsdavo pirma, bet sekė Uviui iš paskos. Todėl šį kartą būtent Uvis pirmas įžvelgė, jog čia kažkas buvo ne taip.

Jis sustojo ir pakėlė ranką, pristabdydamas Vilkutę. Pritūpęs įdėmiai patikrino ant plokščio akmens gulinčius pelenus. Nekilo abejonės. Jis kurdavo ugnį iš beržinių šakų, ir kai tos beveik sudegdavo, uždėdavo džiovintas kvapnias žoleles. Bet čia buvo degintos kadagio šakos. Tai ženklino keli likę apanglėję dervingi galai.

Kažkas kitas čia kūreno ugnį. Bent prieš dieną, o gal ir dvi, nes Vilkutė ramiai stovėjo šalia, akivaizdžiai neužuosdama jokio nepažįstamo kvapo. Ir kūreno pagarbiai.

Nedidelę. Matyt, aukojimui skirtą.

10

UŽPUOLIKAI

švada buvo aiški – kažkas be jų naudojo apleistą alkavietę. Iš kur atėjo tie, kurie čia kūrė ugnį, nebuvo lengva nustatyti. Prieš naktį buvo palyta, tad pėdsakų atsekti nebuvo galima. Žolė nebuvo nutrypta, prie šventojo akmens augančių krūmų šakos nenulaužtos, tad žmonių negalėjo būti daug. Gal tik keli, o gal ir vienas.

Po to Uvis kurį laiką vengė alkavietės. Tačiau tada pradėjo nesisekti medžioklė, o vieną ankstų rytą, bandydamas užbėgti už akių jaunam šernui, jis griuvo ir stiprokai susimušė kelį. Kelias dienas teko šlubčioti.

– Medeinai neaukojom. Štai kas! – paaiškino Uvis kantriai jo laukiančiai Vilkutei. – O ką mum gali padaryti? Čia mūsų miškas, ar ne? Tereikia gerai apžiūrėti, ar yra pėdsakų.

Jie atsargiai prisiartino prie saulės gražiai apšviestos alkavietės. Iš toliau ji atrodė taikiai ir itin šventiškai. Aukštai virš jų dideliame ąžuole švelniai suburkuodavo miško balandis. Buvo tylu, ramu.

Pirma jie apsuko didoką ratą. Nusileido prie pat upelio ir lanku apėjo aikštę iš vakarų pusės. Viename iš pusiau užžėlusių, neryškių miško takelių, vedusių į vakarus, Vilkutė užtiko jai nepažįstamas pėdas. Nelengva jas buvo įžiūrėti, nes praeita buvo gal prieš dieną ar dvi, ir jei ne Vilkutės jautri uoslė, Uvis nebūtų jų pastebėjęs. Jis lėtai ėjo šalia jų, kol pasiekė žemumą, kurią pavasarį paplaudavo ištvinęs upelis. Čia takas kirto nusėdusio upelio dumblo plotelį, ku-

rio dar nebuvo suskubusi apdengti augmenija. Minkštoje žemėje buvo likę giliai įmintos pėdos.

– Du žmonės, – paaiškino Uvis šalia pritūpusiai ir viską įdėmiai stebinčiai Vilkutei. – Vienas vyžotas. Kitas basas...

Ypač viena, ta vyžota, pėda buvo nedidelė. Iš tiesų, mažesnė už Uvio. Ne ką didesnė buvo ir antroji. Buvo galima atskirti ąžuolyno kryptimi vedančias ir iš jo grįžtančias pėdas.

– Tai geri žmonės, – patyrinėjęs pėdas nusprendė Uvis. – Ne vokiečiai. Jie aukoja Medeinai. Turime paaukoti ir mes.

Ir taip dar neseniai visiškai apleistoje miško pakraštyje paslėptoje alkavietėje vėl suplazdėjo ugnis. Nors Uvis nežinojo, kokias žoles geriausiai tinka deginti Medeinos garbei, bet užtai jau buvo suradęs tinkamus žodžius. Ypač jam patiko ugniai skirti žodžiai:

"Būk pašlovinta, sese Ugnie. Tu apšvieti naktį. Tu stipri, laisva ir galinga."

Patiko taipogi žodžiai, skirti broliams Vėjui ir Vandeniui. Juos kartojant, jo mintyse neišvengiamai iškildavo trapioji Francėska. Tiesa, ji sakė, jog tai ne jos žodžiai, o kažkokio švento vyro, kuris gyvena labai toli. Tačiau tai nebuvo svarbu. Malda priklauso tam, kas ją kartoja. Maldos žodžiai tad priklausė Francėskai, o dabar taipogi priklausė ir jam. Kai tuo pačiu banguojančiu ritmu pridėjo prašymus skirtus deivei Medeinai, tereikėjo prisimerkti ir jam atrodė, jog stovi Ventės pakrantės ąžuolyne šalia Daubaro, o priekyje motina kursto šventąją ugnį ir šnabžda žodžius, kurie susilieja su ąžuolų ošimu.

O kas dėl deginamos aukos... Jis buvo tikras, jog deivė Medeina nesupyks, jei jis išbandys tą plačią pasiūlą, kurią galima aptikti jos valdose. Kai medžiodamas surasdavo kokią ypatingai kvapnią žolę ar augalą, ją nusiskindavo ir padžiovindavo. Tada pabandydavo deginti. Pasirodė, jog ne visi kvapnūs augalai skleidžia malonų dūmą, tačiau po kelių

bandymų surado į čiobrelius panašų prie žemės prigludusį balzganai žalią vijoklį. Nors ypatingai nekvepėjo, tačiau padėtas ant anglių pradėdavo lėtai smilkti, ir miško aikštė prisipildydavo kvapais bei prisiminimais. Atrodė, kad malonus kvapas patiko ir Vilkutei. Žolėms smilkstant, ji, atidžiai viską sekdama, tupėjo truputį atokiau, ir jos juodos blizgančios šnervės virpėjo.

– Reikėtų pasekti tuo takeliu toliau į vakarus... Ką manai? – paklausė Uvis Vilkutės. – Sužinotumėm, iš kur tie žmonės ateina.

Bet Vilkutė tik karpė ausimis, baidydama ją varginančias musytes, ir tylėjo.

– Gal tu ir teisi... – pagalvojęs sutiko Uvis. – Mums lemta keliauti į pietus. Artėja metas, kai reikės iškeliauti. Tikrai iškeliausim.

❖

Iškeliavimo metas atėjo netrukus, tačiau kelionė prasidėjo ne taip, kaip Uvis tikėjosi.

Po kelių lietingų dienų išaušo gražus, saulėtas rytas. Uvis buvo pridžiovinęs nemažą pluoštą kvapniųjų žolių ir nutarė jas nunešti į alkavietę ir padėti ąžuolo drevėje, kad nesudrėktų. Ėjo gana drąsiai, nes buvo nusprendęs, jog čia ateinančiųjų bijoti nebuvo ko. Anaiptol. Vylėsi, kad gal pavyks juos sutikti. Jau iš toliau matė, jog aikštelė tuščia, tad nusprendė pirma nueiti prie drevėto ąžuolo. Tuo tarpu Vilkutė, kaip buvo įpratusi, nubėgo į alkavietę apuostyti pėdų. Dar nepasiekus aukuro, ji staiga tarsi įbesta sustojo ir jos juodi nugaros šeriai pasišiaušė. Taip ji elgėsi tik užtikusi ką nepažįstamo ir grėsmingo. Uvis metė žoles žemėn ir tekinas pasileido jos pusėn.

Dar bebėgdamas matė, kad žolė aplink alkavietę išbraidyta. Ne tik tai. Pats aukuro akmuo buvo paristas to-

liau į šalį, nuskeltosios dalies nesimatė. Uvis sustingo ir pritūpė. Prilaikydamas kvapą, jis apsižvalgė ir įsiklausė. Tačiau aplinkui miškas buvo tuščias. Tik vėjas šnarino ąžuolų lapus, girdėjosi įprasti paukščių garsai. Jis atsargiai atsitiesė ir lėtai priėjo prie ištrypto žolės rato. Nereikėjo net pasilenkti, norint perskaityti šias pėdas. Jų buvo visur. Tie, kurie šį kartą čia įsibrovė, visiškai nesistengė slėptis.

– Vokiečiai... – sušnibždėjo Uvis. Be jokios abejonės. Šventą aukurą galėjo išniekinti tiktai vokiečiai. – O šitas – su batais. Šitas taip pat.

Vilkutės šnervės virpėjo. Ji gaudė nepažįstamo, bet jai nemalonaus kvapo likučius. Prieš tai tokia jauki ir šventiška alkavietė dabar atrodė svetima, iš naujo išniekinta. Tie, kurie čia buvo, stengėsi griauti ir ardyti. Aukuro akmenį ženklino balkšvos aptrupėjusio granito žymės. Čia buvo trenkta kažkokiu sunkiu įrankiu, o gal kitu akmeniu. Tačiau aukuro akmens perskelti nepajėgė, užtat su dar didesniu įniršiu naikino, kas tik įmanoma. Nuo aukuro nuskeltas kampas, kurį Uvis buvo prišliejęs prie įdubos pusės ir ant kurio kūreno ugnį, buvo sutrupintas į skeveldras. Keli iš mažesniųjų šventąjį ratą ženklinusių akmenų taipogi buvo išvartyti. Šį kartą nereikėjo Vilkutės išskirtinos uoslės. Pėdos aiškiai vedė upelio link. Prie skardžio buvo ištryptas didokas plotas, žolė apskabyta ir apdrėbta arklių mėšlu. Raiteliai atkeliavo čia iš šiaurės; gal tuzinas, gal ir daugiau. Pėdos buvo per daug susimaišiusios, kad galėtum tiksliai spręsti. Čia sustojo. Nulipo nuo arklių, bet jų nenubalnojo. Sustojo neilgam.

– Šitas, va, buvo kaustytas, – Uvis pirštu apvedė aštrų kaustytos kanopos įspaudimą. – Šitas irgi. Bent penki kaustyti.

Kiek nekaustytų, nustatyti buvo sunkiau. Tikrai virš dešimties. Ne visi ėjo į alkavietę. Dalis susėdo čia, prie skardžio. Upelio dumble matėsi giliai įmintos pėdos. Ten keli sėmė vandenį. Kiti, bent kokie penki, nuėjo prie

alkavietės. Tenai dar sykį išniekino, išdaužė akmenis, vėl apvertė aukurą. Po to grįžo, sėdo ant arklių ir patraukė tolyn į vakarus. Kada tai įvyko? Arklių mėšlas buvo visai atvėsęs, o ant vienos giliai įmintos pėdos žvilgėjo voratinklio siūlai. Kadangi vorai tinklus mezga ryte, tai reiškė, jog alkavietės niekintojai čia praėjo vakar.

Nors buvo arti vidudienio ir šilta, Uvis jautė, kaip jo kūną nukrėtė šiurpas. Jis pažvelgė į alkavietę, tačiau dabar ji atrodė nebe sava. Medeina ją buvo vėl apleidusi, o kad ji sugrįžtų, reikės daugiau negu kvapnių žolelių.

Uvis sukando dantis ir stipriau suspaudė lanką. Šalia stovinti Vilkutė pajuto jo įtampą ir vėl pašiaušė plaukus. Ji jau baigė penktą mėnesį ir seniai nebebuvo tas gležnas padarėlis, kurį Uvis žiemą pernešė per pelkes. Dar nebuvo suaugęs vilkas, bet jau buvo pasiekusi bent du trečdalius suaugusio vilko ūgio ir tapusi patikima medžioklės bendrininke. Tai jos buvimas šalia užslopino bekylančią Uvio baimę. Jam nebereikėjo nuolat bijoti. Dabar jis nebebuvo vienas, silpnas ir beginklis.

Uvis patikrino, kad maišelis su motinos titnagu būtų saugiai prigludęs prie krūtinės.

– Mes seksim juos! – kimiai tarė beveik vilke tapusiai Vilkutei.

❖

Alkavietės niekintojai nesistengė slėpti savo pėdsakų, todėl sekti juos buvo lengva. Vėjas tą popietę dvelkė iš vakarų, daugmaž jiems į veidą, tad nebuvo pavojaus, kad vokiečiai galėtų tūnoti kokioje tankmėje ir netikėtai užklupti. Nuo to juos saugojo jautrioji Vilkutės uoslė. Taigi pėdsakais sekti jie galėjo ir bėgdami. Per pečius persimetęs lanką, Uvis bėgo pastovia, tolygia ristele, o jo priekyje šuoliavo Vilkutė. Veikiai jie paliko savo įprastus medžioklės

plotus ir įžengė į nepažįstamą kraštą.

Tolstant nuo didžiosios pelkės, gamta pamažu keitėsi. Miškas tapo atviresnis, laukymėse beveik neliko krūmų. Atrodė, jog čia kadaise būdavo šienaujama. Apžėlęs takas, kuriuo nujojo užpuolikai, daugmaž sekė upelio vingius. Maždaug už varsto į upelį įsiliejo intakas, ir upelis praplatėjo. Ten buvo pieva, už jos brasta, o takas tęsėsi kitoje upokšnio pusėje. Tai čia jų sekami keleiviai buvo sustoję nakčiai. Iš nutryptos žolės buvo galima spręsti, jog jų buvo gal penkiolika ir kad perėję brastą jie plačiau išsisklaidė. Taip pat buvo aišku, kad jie nemiegojo vienoje vietoje, o pasiskirstę į dvi dalis. Ir ugnį kūreno atskirai. Vienoje grupėje laikėsi tie su batais, kitoje – vyžoti. Tačiau ir pastarieji buvo ginkluoti. Tai ženklino prie gretimo klevo žemėje įspaustos iečių kotų žymės. Šito reikėjo tikėtis. Neginkluotas būrys nekeliaus per šį nuošalų Žiemgalos miškų kraštą.

Perbridus brastą, teko kopti į kalvą. Nuo jos viršūnės už kokio varsto į vakarus jie pamatė kylančius dūmus. Dabar reikėjo būti ypatingai atsargiems. Jie apleido praplatėjusį taką ir pasitraukė giliau į mišką.

❖

Labiausiai Vilkutę sujaudino šuns lavonas. Šuva buvo pervertas ietim, po to pribaigtas smūgiu į galvą. Tai buvo vidutinio dydžio rudo plauko šuo – toks, kokių daug Žiemgalos krašte ir Turaidoje. Šuo tysojo tiesiai ant tako, kuris vedė į gyvenvietę.

Į buvusią gyvenvietę.

Dabar ten tesmilko apanglėję rąstai. Šalia buvęs nedidelis daržas, kuriame dar kyšojo keli kopūstų daigai, buvo ištryptas, tvoros išvartytos. Kiek toliau stovėjo susmegęs, drėbto molio sienų tvartelis. Jo stogas buvo įgriuvęs, durys išverstos. Įgriuvęs stogas dar smilko. Šalia tvartelio, ant

krauju persunktos sutryptos žemės, drybsojo žalos karvės galva. Jos liežuvis buvo išpjautas, o akys išdurtos. Kiek toliau į daržo pusę riogsojo jos išverstas pilvas bei supliuškusių pilkų žarnų kaupas. Buvo akivaizdu, jog ją čia pat skerdė ir mėsinėjo. Dabar likučiais džiaugėsi spiečiai musių.

Prieš išdrįsdami prieiti prie smilkstančio tvarto, jie apsuko didelį ratą aplinkui suniokotą gyvenvietę. Reikėjo patikrinti, ar iš tikrųjų be įkyriai zvimbiančių musių čia nebuvo likę nė gyvos dvasios. Įsitikino, jog kadaise ši vieta turėjo atrodyti visai kitaip. Tačiau taip buvo prieš eilę metų. Tada šioje jaukioje lomoje buvo įsikūręs kokių dešimties sodybų kaimas, gal net ir daugiau. Dabar čia tedūlėjo griuvėsiai. Aplenkdami smilkstančią gaisravietę, jie perkirto kelis buvusių ūkių kiemus. Apėjo jau spėjusius erškėtrožėm apaugti apanglijusius trobų sienojus, dilgėlių užgožtus daržus, įgriuvusius rūsius ir užakusius tvenkinius. Vienoje vietoje Uvis vos neįkrito į giloką užverstą šulinį. Kur pažvelgsi, aiškiai matėsi ankstesnio naikinimo pėdsakai. Pasirodė, jog šis kaimas mirė per du kartus. Prieš daugelį metų vyko jo pirmasis sunaikinimas. Čia išliko, o gal ir sugrįžo keli jo gyventojai, kurie pradėjo varganą atstatymo darbą. O dabar tie menki atstatyti likučiai buvo pakartotinai ir galutinai sunaikinti.

Apsukę ratą įsitikino, kad išskyrus prie skerdienos atliekų besiburiančias muses čia nieko gyvo nėra, tad prisiartino prie tos likusios vienišos gyvenvietės. Tebesmilkstanti apanglėjusių rąstų krūva liudijo, jog padegtasis namas nebuvo didelis. Nedidelis ir netoliese buvęs drėbto molio sienų tvartelis. Tinkamas tik keliom karvėm ir vienai kitai kiaulei. Ir daržo plotas rodė, kad žmonių čia negalėjo būti daug. Vos keli, o gal žmogus.

Pašiaušusi nugaros šerius, nuleidusi galvą Vilkutė stovėjo kokį pusę žingsnio nuo šuns lavono ir grėsmingai urzgė. Vidurdienio saulėje blizgėjo jos baltos ir jau stebėtinai ilgos

iltys. Ji buvo didesnė už tysantį šunį, ir jo nebijojo, tačiau ją pykino iš prigimties nekenčiamas šuns tvaikas.

– Šitas negyvas, – tyliai tarė jai Uvis. – Palik jį.

Vilkutė tarsi klausdama, pakėlė galvą. Ji tikėjosi, kad Uvis paaiškins – jei ne žodžiais, tai bent raminančiu paglostymu. Čia ją taip daug kas trikdė.

– Šunį užmušė vokiečiai, – bandė aiškinti Uvis, ir rodė pietryčių link, kur pro buvusius daržus vedė išjojančių užpuolikų brydė. – Dar šį rytą.

Vilkutė apėjo šuns lavoną ir nuodugniai iššniukštinėjo aplinką. Pėdsakų buvo apsčiai, ir beveik visi ją pykino. Išskyrus šuns lavoną ir karvės likučius, kitų kūnų jie nerado. Tai reiškė, kad tuos, kurie čia gyveno, dar šį pat rytą užpuolikai arba išsivedė su savim, arba jie pabėgo.

Vakarėjo. Bet vasaros dienos ilgos ir iki sutemų buvo likę daug laiko. Jie nusekė bryde iki buvusio kelio. Nuo šios vietos kelias vingiavo kalvų keterom ir tolo nuo upelio. Prieš tęsiant sekimą, jie nusileido prie vandens ir atsigėrė. Uvis įbrido į upelį ir, pasisėmęs pilnas rieškučias šalto vandens, apsišlakstė veidą bei pečius. Tai bent dalinai apmaldė jį suėmusį šleikštulį. Įbrido į vandenį ir Vilkutė. Ji pažiūrėjo į Uvį, lyg klausdama, ką daryti toliau.

– To negalima atleisti! – tyliai, bet ryžtingai tarė Uvis. – Pavysim juos dar šį vakarą.

❖

Užpuolikus jie pavijo pradėjus temti. Kelias nuo kalvų nusileido atgal į slėnį, ir ten, kur jis vėl pasiekė praplatėjusį upelį, jie įsirengė savo stovyklą.

Stovyklautojus Uvis išgirdo iš tolo. Vakaro tyloje balsai sklido plačiai, ir užpuolikai nejautė reikalo slapstytis. Keli vyrai ginė arklius į upelio pakraščiuose plytinčias karklais apžėlusias pievas. Jie šūkaliojo nepaklusniems, be abejo,

kelionės išvargintiems arkliams, ir jau vien iš tų kelių nugirstų arklių vardų buvo galima nutuokti, jog čia joja mišri žiemgalių ir vokiečių grupė. Sprendžiant iš vardų, atrodė, jog arkliai, kaip ir šeimininkai, buvo suskirstyti pagal tautybes.

Vyrai ir arkliai artėjo. Uvis pritūpė tankiame karklyne ir uždėjo raminančią ranką Vilkutei ant nugaros. Jautė, kaip įsitempia visas jos raumeningas kūnas.

– Ramiai... Ramiai... – šnibždėjo jai Uvis, kai vienas arklys prisiartino per arti. – Čia tik arkliai...

Vilkutės šnervės virpėjo gaudydamos naujus kvapus. Be stipraus, net Uviui užuodžiamo arklių prakaito tvaiko, be abejo, ji užuodė ir atskyrė toliau jojančių žmonių kvapą.

Naktigoniams prajojus, jie pabandė prišliaužti arčiau stovyklavietės. Temo pamažu, tad pakako šviesos įvertinti padėčiai.

Jie sėkmingai prašliaužė karklų tankmę ir pro likusią krūmų dangą dabar galėjo apžvelgti atvirą plotą. Priešais juos senasis kelias suko tiesiai link upelio. Prie pat jo skardžio augo šakotų liepų gojus. Ten ir buvo įrengta stovykla. Jau iš tolo matėsi, kad ji perskirta į dvi dalis. Viena ugnis smilko dešinėje, kur pamažu kilo nedidelė aukštuma ir augo plačiausiai išsišakojusi liepa, kita – už kokio šimto žingsnių, arčiau pievų. Buvo visgi toloka, ir, nors matėsi žmonės, nebuvo galima įžiūrėti jų veidų.

– Lauk čia! – paliepė Uvis Vilkutei. – Lauk! Supratai?

Jis patapšnojo jai per nugarą. Jos kailis nebebuvo toks švelnus, kaip anksčiau. Stambesnieji šeriai, kurie pakildavo jai susijaudinus, dabar buvo prigludę. Tai reiškė, kad ji rami, ir buvo galima pasikliauti, jog kantriai lauks. Palikęs prie jos lanką ir strėlinę, Uvis nusileido ant alkūnių ir prisiglaudęs prie žemės pradėjo slinkti stovyklos link. Žolė jau siekė šienavimui tinkamą lygį, o kadangi čia seniai nebuvo šienauta, vietomis augo ir krūmokšniai, tad priedangos paka-

ko. Jis prislinko pakankamai arti, kad sugebėtų įžvelgti veidus ir aprangą. Pasirodė, jog prie ugnies, besikūrenančios arčiau pievų, buvo įsirengę žiemgaliai. Jų buvo septyni, nors veikiausiai prie jų priklausė ir du išjoję naktigoniai. Visi jauni, grubokos išvaizdos vyrai. Dauguma vyžoti, tik du iš jų avėjo vokiško kirpimo auliniais batais. Šarvų neturėjo nė vienas, nors šiaip ginkluotė buvo vokiška. Bent į žemę kotais susmeigtos ietys atrodė, lyg būtų tokios, kokias išduodavo Rygos miestiečiams.

Prie antro laužo prislinkti sekėsi sunkiau. Jį stovyklautojai buvo sukūrę netoli stebėtinai išsikerojusios storakamienės liepos. Aplink didįjį medį neaugo joks krūmas. Matyt, keliautojai šį medį dažnai pasirinkdavo kaip užuovėją, tad aplinkiniai krūmai ir žolė buvo ištrypti. Tačiau ir iš toliau Uvis sugebėjo įžvelgti, jog keturi keleiviai yra vokiečiai. Tai, kad jie priklausė kuriam nors vyskupo Alberto daliniui, tvirtino pačioje aukščiausioje vietoje įsmeigta ietis su vyskupo vėliavėle. Turėjo jie ir šarvus. Vienas šarvų skydais apkaustytas odinis švarkas buvo pakabintas ant liepos kamieno, keli plieno grandinių šarvai padėti šalia. Penktasis šios grupės vyras veikiausiai buvo vienas iš nukariautų šiaurės žiemgalių rikių. Tiesa, apranga jis nedaug kuo skyrėsi nuo vokiečių, tačiau turėjo vokiečiams nebūdingą plačią, žilti pradedančią barzdą. Tai buvo seniausias grupės narys, nes kiti, atrodė, neturį daugiau trisdešimties.

Alkos niekintojų sudėtį Uvis apžvelgė, tačiau svarbiausio, ko ieškojo, dar nepamatė. Gal jų ir nebuvo? Gal tiems keliems likusiems kaimo gyventojams pasisekė pabėgti? Prisiplojęs prie žemės Uvis tūnojo gal per šimtą žingsnių nuo rusenančio vokiečių laužo ir nežymiai pakeldamas galvą virš žolių stiebų, stengėsi įžiūrėti, kur galėtų būti pagrobtieji. Ilgainiui barzdotasis atsistojo ir paėmė vieną virš žarijų įtvirtintų iešmų su pamautais bei jau spėjusiais apkepti mėsos gabalais. Be abejo, tos karvės, kurios galvą

jie matė sugriautoje gyvenvietėje. Vienas vokiečių kažką jam pasakė, tarsi prieštaraudamas, bet barzdotasis nepritardamas mostelėjo ranka.

– *Ach, zum Teufel!*[1], – išgirdo Uvis vokiečio žodžius. Ką toliau jis kalbėjo, buvo neaišku, tačiau ir barzdočius nebekreipė dėmesio. Nešinas iešmu jis nuėjo į kitą liepos kamieno pusę. Netrukus grįžo atgal jau be iešmo ir pritūpė prie ugnies. Šalimais sėdėję vokiečiai kalbėjosi tarpusavyje. Įtempęs klausą, Uvis įstengė pagauti tik paskirus žodžius. Vie nas jų buvo *"Heide"*[2]. Tai tas pats žodis, kuriuo buvo vadinamas ir jis pats, kai panaši vyrų grupė jį varėsi šiais miškais.

Tačiau ne tai dabar domino Uvį. Be abejonės, barzdotasis mėsą nešė kažkam už storosios liepos kamieno. Atsargiai ropodamas atbulas, Uvis pasitraukė iki krūmų, tada apsuko lanką, kad galėtų apžvelgti kitą liepos pusę. Ir šioje pusėje priedangos nebuvo daug, tad arti prislinkti buvo pavojinga. Tačiau to ir nereikėjo. Jis iš šio kampo galėjo apžvelgti visą upelio skardį. Tarp upelio ir liepos tebuvo koks dešimt žingsnių, tad šakoto medžio ištįsęs šešėlis gaubė visą upelį iki pat kitoje pusėje augančio miško. Tamsioje šešėlio dalyje, prie pat kamieno, Uvis įžvelgė dvi susigūžusias būtybes. Tamsa gilėjo. Ji pasitarnavo jį slėpdama, tačiau taipogis trukdė regimumui. Prigludęs prie žemės Uvis atsargiai pasislinko artyn. Palaukęs, kol prie laužo įsismarkavo naujos kalbos, jis lėtai kilstelėjo galvą virš žolės. Prie ugnies susėdę vyrai garsiai kvatojosi iš kažkokio juokelio, tad Uviui užteko laiko atidžiai apsidairyti.

Nebeliko abejonių. Tie du, tūnantys medžio šešėlyje, buvo belaisviai.

Smulkus vyras, gal tik vaikinas, ir vyresnio amžiaus moteris. Moteris sėdėjo tarsi sustingusi ir žvelgė kažkur į

[1] Ak, po velnių! (vokiškai)

[2] Pagonis (vokiškai)

tolį. Vieną ranką laikė uždėjusi ant šalia gulinčio jaunuolio pečių. Nuo riešo driekėsi stora virvė.

Atrodė, jog per ketverius metus pagrobtųjų gabenimo būdas nebuvo pasikeitęs.

11

IŠLAISVINIMAS

Kai jis grįžo prie karklyno, kuriame paliko Vilkutę, viską jau gaubė tamsa. Vilkutė klusniai tupėjo, kaip ir buvo liepta, tačiau tai jai buvo spėję įkyrėti. Pamačius Uvį, ji nekantriai suinkštė.

– Einam... – sušnibždėjo jis. – Nesirūpink, bus tau kas veikti.

Jie buvo įgudę slinkti, net ir per tankumynus, beveik nekeldami jokio garso, tad tyliai, išnaudodami krūmų priedangą, perkirto pievą ir statoku skardžiu nusileido iki upelio. Abiejų stovyklų ugniavietės dabar liko pasroviui. Pirmoji – už kokių dviejų šimtų žingsnių ir taip arti upelio, kad jos atšvaitai atsispindėjo tamsiame vandenyje, antroji – nedaug toliau, tačiau ją užstojo storosios liepos kamienas, ir jos nesimatė. Į priešingą pusę nusitęsusiose krūmingose pievose ganėsi arkliai, ten kažkur buvo ir abu naktigoniai. Tačiau tie ugnies nekūrė, ir nebuvo aišku, kur jie tūno.

Dabar reikėjo kantrybės. Reikėjo palaukti, kol stovyklos nurims ir keliautojai sumigs. Uvis atsigulė į drėgną žolę ir priglaudė galvą prie šilto taip pat prigulusios Vilkutės šono. Gal net truputį numigo, nes pramerkęs akis pastebėjo, jog staiga dangų margino daugybė žvaigždžių, o pirmosios stovyklavietės ugnis buvo visai priblėsusi. Uvis atsistojo, patapšnojo Vilkutei nugarą ir nusileidęs nuo skardžio įbrido į vandenį.

– Eikš... Sek mane... – paragino Vilkutę.

Vilkutė vandens nemėgo, tačiau pakluso. Palyginus su

šiltu vasaros nakties oru, upelio vanduo buvo šaltokas. Pačiame viduryje, vanduo siekė Uviui iki pažastų, o Vilkutei teko plaukti. Jie išlipo kitoje pusėje. Čia miškas priartėjo beveik prie pat upelio. Dabar reikėjo daryti apylanką į šiaurę ir taip aplenkti pievas, kuriose naktigoniai ganė arklius. Laiko buvo pakankamai, tad Uvis atsargumo dėlei apylanką padidino. Po to, kai jie vėl perkirto upelį, teko dar galiuką klampoti per krūmingas pievas. Kai atrodė, jog gal eina jau per toli, Vilkutė sustojo, pakėlė galvą ir įspėjančiai suurzgė. Tai reiškė, jog kažkur priekyje ganėsi arkliai. Uvis įsiklausė ir netrukus, prieš jį ir kiek į dešinę išgirdo tylų prunkštimą.

– Ten tie arkliai... Medžiosim juos! Bet atsargiai... Atsargiai... Supranti? – sušnibždėjo Uvis Vilkutei, kuri dabar pasukusi galvą rodė jam, kad panašų sutvėrimą užuodžia ir toliau, kairėje. Jie paėjėjo dar kokius dvidešimt žingsnių į priekį. Vilkutės šnervės virpėjo. Nakties oras jai buvo perpildytas arklių tvaiko. Tada nervingai sušnarpštė vienas arklių. Jam atsiliepė antras, tada pasigirdo sunkūs, padriki kanopų smūgiai į drėgną žemę. Tai reiškė, kad arkliai pajuto vilko kvapą ir kad jie buvo supančioti. Vėjelis, vos dvelkiantis nuo upelio, nebuvo Uviui ir Vilkutei palankus.

– Palauk čia! – paliepė Uvis ir spustelėjo Vilkutės nugarą, ragindamas ją pritūpti. – Tu varysi, supranti? Bet ne dabar. Ne dabar!

Jis vienas nuslinko gilyn į pievą. Ėjo susikūprinęs ir netrukus blausaus dangaus fone pamatė pirmojo arklio siluetą. Lėtai atsistojo ir paėjo į priekį. Arklys pakėlęs galvą suprunkštė. Tačiau tai jau nebuvo pavojaus signalas, o bandymas atpažinti, kas artinasi.

– Ramiai, bėriuk... Ramiai... – dusliai sumurmėjo Uvis. Tamsoje jis negalėjo patikrinti, ar arklio plaukas išties bėras, tačiau jo raminantis balsas akivaizdžiai tiko. Arklys užuodė žmogaus kvapą ir laukė, kol Uvis prisiartins. Jis pamuistė

galvą, o kai Uvis patapšnojo jam kaklą, nusprendė, kad ėsti vis dėlto yra svarbiau, vėl nuleido galvą ir toliau skabė žolę. Uvis pritūpė šalia ir apčiuopęs arklio priekines kojas pančiojančios virvės mazgą, jį atrišo. Arklys iš patirties žinojo, kad, kai šitaip atsitinka, dažniausiai jam vėl tenka nešti raitelį. O pasiganyti neturėjo daug laiko. Tad dar įnirtingiau skabė žolę. Tačiau šį kartą žmogus tik vėl patapšnojo kaklą ir paliko jį ramybėje.

Uvis atrišo ir antrąjį arklį, ir dar vieną, kuris buvo įsibrovęs į karklyną ir ten šlamštė plonas krūmokšnių šakas. Šis buvo šviesaus plauko. Tiek buvo galima įžiūrėti ir naktį. Eiti toliau į pievą Uvis nedrįso, nes ten, kažkur jos pakraštyje, be abejo, tūnojo naktigoniai. Jiems buvo griežtai liepta nemiegoti, ir, ko gero, jie tą įsakymą vykdė. Bent jau vienas iš jų. Tad Uvis grįžo prie klusniai laukiančios Vilkutės.

– Gerai, viskas gerai... – ramino ją, nes Vilkutė užuodė nuo jo rankų sklindantį arklių kvapą. – Medžiosim juos... Juos ginsi! Supranti? Bet ne dabar. Kai bus "ū-ū"! – jis tyliai ūktelėjo, imituodamas didžiojo apuoko garsą. Jie šitaip buvo jau ne kartą sėkmingai nakčia medžioję besiganančias stirnas.

– Kai bus "ū-ū". Supranti?..

Jis patapšnojo Vilkutės nugarą ir pakasė galvą aplink ausis. Tai ji ypač mėgdavo. Vilkutės kvėpavimas sulėtėjo. Ji suprato, jog teks palaukti.

– Kai išgirsi "ū-ū"... – pakartotinai suūbavo Uvis ir tylutėliai nuslinko upelio link.

Ten jis apgraibom susirado keletą storesnių ant kranto išmestų šakų, surišo jas nuo arklių atsineštu pančiu ir uždėjo ant plaustelio savo lanką ir strėlinę. Išstūmė šakas į patį upelio vidurį, įsikibo į jas ir nuplaukė pasroviui. Tik kartkartėmis reikėjo truputį palaviruoti kojomis ar pasistūmėti, kad šakos neužkliūtų už seklumos.

Negreitai, bet užtat be jokio garso keletas srovės nešamų

šakų plaukė tamsiu upelio vandeniu.

❖

Tą naktį Fridrichas iš Travemiundės, tarnavęs vienaakio Heinricho (kitų vadinamo Henke) dalinyje, galutinai įsitikino, jog žiemgaliais pasitikėti negalima. Net ir tais, kurie buvo seniai apkrikštyti ir žegnodavosi bei giedodavo psalmes ne blogiau už kitus Tikrojo Dievo tarnus. Ne, negalėjai pasitikėti net tais, tiksliau sakant, būtent tais! Tai buvo melagių, veikiausiai ir vagių gauja. Nes kaip kitaip paaiškinsi, kad tą naktį jie vienu metu prarado abu belaisvius, priedo du arklius, ir užsimušdamas negalėjai rasti jokių pėdsakų, kur šie dingo.

Žinoma, gaila buvo prarastų arklių, tačiau labiausiai visgi buvo gaila belaisvių. Po pasikartojančių žemaičių antpuolių, darbui tinkančių žmonių vokiečiams itin stigo, o pasigrobti jų pagonių žemėse darėsi pavojinga. Tad belaisvių kainos kilo. Be to, kur dabar šiaurės Žiemgaloje rasi pagonių, kai patys žiemgaliai pasirengę bet kada žegnotis ir nešiojasi kryžius? Kad jie tai daro tikriausiai apsimesdami, nedaug tepadėjo. Vyskupas Albertas dabar kirtosi su Ordinu, ir vienas kitą kaltino, kad nepakankamai saugoja apkrikštytus pagonis. Taigi, jei jau moki žegnotis, tai esi neliečiamas. Štai kodėl, jie aptikę alkvietę, kur aiškiai matėsi, kad vis dar vykdomos tos bjaurios pagoniškos apeigos, nujautė, jog bus galima pasipelnyti. Žinoma, geriau būtų buvę, jei tų pagonių būtų pasitaikę daugiau. Ir Dievui didesnė garbė, ir patiems nauda. Bet gerai bent du, juolab, kad jie atrodė sveiki ir akivaizdžiai užsispyrę. Nė vienas nepuolė žegnotis ir nenešiojo kryžiaus.

Fridrichas apsidžiaugė, lyg radęs pinigų kapšą. Bet štai, kas išėjo... Nei belaisvių, nei arklių...

O lig tos nakties viskas klojosi kaip sviestu tepta! Ir

oras pasitaikė palankus, ir stovyklavietė puiki. Jis pats surišo belaisvius, tad žinojo, kad darbas atliktas kaip reikia. Čia jau nieko neprikiši. Ir dar atskyrė juos nuo tų samdytų žiemgalių, kad nebūtų progos susigiedoti ta savo keistai skambančia kalba. Jis net pats miegojo netoli belaisvių, kad niekam nekiltų pagundų. Naktis buvo tyli, beveik be vėjo. Šalimais maloniai čiurleno upelis. Kažkur ūbavo apuokas. Viskas ramu.

Ir staiga – triukšmas!

Vyrų šūksniai, pabaidytų arklių blaškymasis...

Jis pašoko ir, žinoma, iš pradžių pamanė, kad juos užpuolė. Tačiau jei kas ir puolė tą naktį, tai tik kokie vaiduokliai. Naktigonėn pasiųsti žiemgaliai po to bandė jį įtikinti, kad būta vilkų. Ir ne vieno, bet visos rujos! Žiemą ir pavasarį šiame laukiniame krašte arklius nuo vilkų, aišku, reikia saugoti. Bet dabar juk beveik pats vidurvasaris! Kur girdėta, kad vilkai tokiu metų laiku išeitų iš miško pjauti arklių, ir dar visai suaugusių?!

Bet visgi arkliai buvo smarkiai pabaidyti ir nuvyti tiesiai į stovyklų pusę. Jis aiškiai girdėjo jų žvengimą ir kanopų dunksėjimą. Supančioti arkliai šokinėjo kaip patrakę, o laisvieji lėkė strimgalviais, net dundėjo žemė. Jis girdėjo tai savo paties ausimis, todėl visos tos pasakos apie vilkus atrodė juokingos. Nebent dabar atsirado tokių vilkų, kurie moka arkliams pančius atmegzti! Vienas ristūnų, ko gero, jo šyvis, pralėkė visai pro šalį. Tiesa, tas barzdotas žiemgalis Kineitis dar bandė pastoti jam kelią, bet arklys vos neparbloškė jo, ir nudundėjo kažkur tolyn į mišką.

Veikiausiai ten, kokiuose nors brūzgynuose ir akis išsibadė, nes kūrė kaip paklaikęs.

Atbėgo ir vyrai. Vienas tuoj pradėjo šaukti: "Vilkai, vilkai!" Paklaustas, ar matė tuos vilkus, tik bejėgiškai skėstelėjo rankomis. Tarsi ką tamsoje regėjęs, bet, jo galva, svarbiausia tai, kad tik vilkai šitaip arklius pabaidyti tegali.

Kol sugaudė supančiotus arklius, praėjo gera valanda, o paskui pasirodė, kad trijų trūksta. Vieną paryčiui, visą susibraižiusį, permirkusį prakaitu ir vos gyvą pagaliau surado. Tada ir paaiškėjo, jog pančiai ne nutraukti, kaip bandė teisintis naktigoniai, bet paprasčiausiai nurišti. O du, įskaitant ir jo šyvį, taip ir prapuolė.

Kaip, beje, ir belaisviai. Prasmego skradžiai žemėn, ir baigta!

Tiesa, belaisviais būtų galėjęs pasirūpinti ir anksčiau... Kad jų nebėra, jis pastebėjo tik gerai valandai praėjus. O gal net ir dviem. Bet visas tas triukšmas ir laiką, ir protą buvo sumaišęs. Tiesiog neatėjo į galvą, jog reikėtų tikrinti, ar jie dar tebėra. Pirmiausiai šoko tų arklių vaikytis. Gaudė ir barzdotasis Kineitis. Tad išeitų, kad kaltas buvo vienas iš likusių vyrų. O gal ir keli. Aišku tik tiek, jog kažkas juos paleido, nes virvės buvo gražiai atrištos. Žinoma, visi žegnojosi ir prisiekinėjo, kad ne, kad jokiu būdu... Tačiau, kai reikėjo pėdas atsekti, tai per visą dieną paieškos, net geriausi iš jų pėdsekių jokios žymės taip ir nerado.

"Bjauriausia," – mąstė sau Fridrichas iš Travemiundės, – "kad visa tai, grįžus į Rygą, reikės išaiškinti tam vienakiui Henkei." Tas ir taip protą dėl tų pagonių praradęs. O išgirdęs apie pabėgimą, pasius visiškai. Reikėtų sugalvoti savo istoriją! Tik ar įstengs ją papasakoti, nesikeikdamas iki pamėlynavimo?

Gal, vis dėlto, geriau pasinaudoti ta pasaka apie vilkus. Vyrai viską patvirtins. Bet ar patikės tas trenktas žlibis?

❖

Uvis keliskart kiek įmanydamas tiksliau atkartojo didžiojo apuoko ūbavimą, ir tada leidosi nešamas pasroviui iki pat vingio, kur ant kranto augo senoji liepa. Jis įsitvėrė į upelio vagą išsikišusią šaknį ir laukė. Naktis buvo labai tyli,

drumsčiama tik ramaus vandens gurgėjimo. Įsiklausęs Uvis išgirdo, kad viršuje, per kelis žingsnius nuo jo, miegodami šnopuoja ne du, o trys žmonės. To jis ir bijojo. Prie belaisvių gultą buvo pasiklojęs ir vienas vokietis. Bet dabar nieko nebeliko daryti.

Tik laukti, ar Vilkutė pakankamai gerai jį suprato ir ar užuodę vilką arkliai deramai pasibaidys. Netrukus abejonės išsisklaidė. Iš pievos pusės atsklido arklių žvengimas ir žmonių balsai, o netrukus prie jų prisijungė žiemgalių stovykloje miegoję vyrai. Atsibudo ir sugulusieji viršuje, po liepa.

– *Was für ein verfluchtes Laerm*?![1] – irzliai bambėjo atsistodamas vyras. Jis buvo gana aukštas, o žvelgiant iš apačios, atrodė tikras milžinas. Sužvangėjo kardo makštis. Matyt, jis buvo prityręs karys ir, vos atsibudęs, tuoj graibėsi ginklo.

– *Los, los!* – šaukė jis kitiems. – *Es ist ein Angrif!*[2]

Girdėjosi keiksmai ir tolstantys žingsniai. Uvis nebelaukė. Nebodamas vandens pliuškenimo, vikriai užkopė ant skardžio ir beveik kaktomuša susidūrė su anksčiau matyta moterim. Tikriausiai ji išgirdo vandens teliuskenimą, nes buvo pritūpusi ir žiūrėjo į skardžio pusę. Vis dėlto, išvydusi Uvį, išsigando, staigia atšoko ir tylutėliai aiktelėjo. Būtų atsitraukusi dar toliau, jei ne jos riešą laikiusi stipri virvė.

– Nebijokite... Aš savas... – sušnibždėjo Uvis ir, kadangi veiksmai šiuo metu tikrai buvo svarbiau už žodžius, peiliu perrėžė riešą veržiančią virvę. Atsisėdo ir šalia jos iki tol miegojęs jaunuolis. Uvis išlaisvino ir jį.

– Sekit paskui mane... Į vandenį! – tarė jam žinoma žiemgalių tarme ir nusileido skardžiu žemyn. Abu belaisviai nusekė Uvį, ir netrukus tamsiu upelio vandeniu pasroviui vėl plaukė vandens nešamos šakos. Prie pirmo vingio, kur norint vėl patekti į srovę reikėjo atsispirti nuo seklumos, Uvis atsistojo, ir mišku vėl nuaidėjo didžiojo apuoko

[1] Koks čia, po velnių, triukšmas?! (vokiškai)

[2] Greičiau, greičiau! Tai užpuolimas! (vokiškai)

ūbavimas.

Kažkur toliau karštligiškai šūkavo žmonės ir žvengė išgąsdinti arkliai.

12

ŽEMAITIJA

o gero, Vilkutė šyvąjį arklį būtų mirtinai nuvariusi nuo kojų. Tai vienintelis dalykas, ką ji galėjo padaryti, nes buvo per jauna ir nepritrusi, kad sugebėtų jį papjauti griebdama už gerklės. Be to, šyvis buvo stiprus, šarvuotiems riteriams skirtas arklys, ir jį pribaigti būtų prireikę bent keleto vilkų. Tačiau nuvaryti nuo kojų – kitas reikalas. Gyvuliui visiškai pakako vilko kvapo, kad dumtų pametęs galvą. Taip lėkdamas galėjo nusisukti sprandą arba prasmegti kokiame akivare. Nes Vilkutė neatlyžo. Kadangi kartkartėmis iš naujo išgirsdavo Uvio ūbavimą, atkakliai ginė arklį ton pusėn, įsitikinusi, kad priekyje, už kokio medžio, lanką įtempęs tyko jos medžioklės bendras. Kai šis vis nepasirodė, vilkutė pernelyg nenusiminė. Tai tik reiškė, kad jai taip patikusios gaudynės gali tęstis.

Uviui, suprantama, ne tas buvo galvoje. Svarbiausia buvo nusigauti kiek galima toliau pasroviui ir išlipti iš vandens tokioje vietoje, kur nepaliktų pėdsakų. Laimė, abu bėgliai tai irgi suprato, ir jiems taipogi netrūko užsispyrimo. Kelionės būdas nelabai tiko pokalbiams, tačiau spėjo keliais žodžiais jie persimesti. Uvis sužinojo, kad jo išgelbėta moteris vardu Aglinda, o jos šešiolikmetis sūnus – Zervis. Kaimas, kuriame jie anksčiau gyveno, vadinosi Maigonė. Jį Ordino kariuomenės dalinys sunaikino prieš keletą metų, kai buvo užpulta ir sugriauta Mežuotnės pilis. Visus tada išvaikė, iššudė ir išniekino šventąją alką. Tada žuvo ir Aglin-

dos vyras.

Upelis dabar suko nemažą vingį, ir reikėjo spirtis į patižusį dugną, kad srovė jų neužneštų ant seklumos ir būtų galima išvengti tamsoje nematomų nugrimzdusių sąnašų. Uvis plaukė priekyje, jį sekė ilgą beržo pliauską nusitvėrusi Aglinda, pačiame gale – Zervis. Vanduo tyliai čiurleno, srovendamas per vagon įsibrovusias medžių šaknis. Čia miškas buvo tankus, ir medžiai virš upelio beveik susilietė šakomis. Šviesioje juostoje virš tėkmės dangus žėrėjo tūkstančiais žvaigždžių. Jis priminė dangų, į kurį žvelgė Uvis, kai surištas laukė brolio Daubaro.

Aplenkus vingį, vėl buvo galima plaukti šalimais. Uvis klausinėjo, ar toli nuo čia Mežuotnė. Tyliu, pavargusiu balsu, Aglinda aiškino, kad bus gal dvi dienos kelio. Priklausomai nuo to, kaip keliausi. Jei per miškus, idant išvengtum vokiečių, bus ilgiau.

– Ar toli Žemaitija? – klausinėjo toliau Uvis. Upelio srovė čia sulėtėjo, ir jie plaukė visai šalia vienas kito. Jis jautė jos kaulėtą alkūnę ir užuodė sudrėkusių plaukų kvapą. Moteris grįžtelėjo į jį, ir mėnesienoje sublizgo jos ašarotos akys.

– Aš žinojau, kad tu ne žiemgalis, – atsakė ji. – Maniau, kad gal sėlis. Bet tu žemaitis...

– Žemaitis, – prisipažino Uvis.

Moteris nutilo ir tik retkarčiais atsispyrinėjo kojomis į dugną. Prireikė kelių minučių, kol ji apsiprato su šia žinia.

– Tu išlaisvinai mus... – lyg pati sau, tarė ji.

– Mes išlaisvinome judu, nes nekenčiame vokiečių. Kiek toli iki Lielupės? O po to – iki Ventės?

– Panašiai, kaip į Mežuotnę. Tik kad į pietus.

– Ar žinote kelią? Mums būtina ten keliauti.

– Žinau tik, į kurią pusę. Atsiras, kas kelią žino. O kas tavo draugai?

– Tik viena... – tarė Uvis. – Ji vilkė.

Aglinda neatsakė. Dabar upelio vaga vėl sukosi, ir reikėjo stengtis, kad neužkliūtum už čia susigrūdusių medžių. Moteris buvo skaudžiai nusibrozdinusi kelius ir kojas į upelio akmenis ir dabar, bandydama išvengti nugrimzdusių rąstų, pagalvojo, kad tie žemaičiai, vis dėlto, turi keistus vardus. Tačiau jai dabar ne tai buvo svarbu.

❖

Kai jie pasiekė vietą, kur galėtų saugiai išlipti, jau buvo pradėję brėkšti. Upelis čia buvo prasigraužęs pro kadaise ledynų suneštą akmeningą kalvą ir tekėjo per tikrą akmenų sangrūdį. Visas dugnas ir krantai buvo nusėti akmenimis, o prie paplauto skardžio akmenų laukas tęsėsi per šimtą žingsnių, iki pat miško ribos. Čia galėjai išlipti, nepalikdamas jokio pėdsako.

Uvis liepė Aglindai ir Zerviui iškopti į kairį akmenuotąjį krantą, o pats išsiropštė dešiniajame. Dar prieš gerą valandą, kai užkopęs ant upelėje gulinčio rąsto kelis kartus paūbavo, toliau miške girdėjo šakų traškėjimą ir prislopintą kanopų bildesį. Tačiau tai buvo jau prieš kurį laiką. Šokinėdamas nuo akmens ant akmens, jis pasiekė sausesnę žemę. Dabar jie buvo jau pakankamai toli, tad persekiotojų, bent kol kas, nereikėjo bijoti. Pats metas pranešti Vilkutei, kad medžioklė užsitęsė per ilgai. Sudėjęs du pirštus į burną ir palenkęs liežuvį, Uvis šaižiai sušvilpė. Palaukęs kokias dešimt minučių, sušvilpė vėl. Miškas pamažu švito, ir paukščiai vienas per kitą skubėjo sveikinti dar nepatekėjusios saulės. Tad Uvio švilpimas tarsi įsiliejo į miško garsus. Praėjo dar gal penkios minutės, ir miške pasigirdo krūmų traškėjimas. Prasiskyrė eglaitės, ir pasirodė visiškai nusiplūkęs didelis šyvas žirgas. Jo kaklas ir pečiai buvo suraižyti, karčiai išpešioti, akys pasruvusios krauju. Iš burnos dribo putos, šonais sruveno prakaito čiurkšlės. Vos

išėjęs iš tankmės, jis sustojo kaip įbestas ir, pamatęs Uvį, gailiai sužvingo.

– Ramiai, šyvi... Ramiai... – tyliai kalbėdamas Uvis lėtai ėjo link žirgo, tačiau arklys nė nemanė bėgti. Stovėjo nuleidęs galvą, ir jo šonai virpėjo. – Ramiai... Privargino tave... Privargino...

Uvis švelniai patapšnojo jo sudrėkusį, suraižytą kaklą. Gyvulys visai nesipriešino, kai iš virvės, kuri dar šią naktį buvo jį pančiojusi, Uvis padarė paprastą apynasrį ir užmovė jam per galvą. Tik tada šyvis kilstelėjo galvą, jo šnervės išsipūtė ir atrodė, jog tuoj šoks bėgti. Uvis suprato, kad Vilkutė kažkur netoliese.

– Ramiai... – pakartojo Uvis. – Ji tau nieko nedarys. Ramiai...

Jis pririšo virvės galą prie kadagio šakos ir paėjėjo į link miško. Nors jau aušo, miške šešėliai dar buvo gilūs, ir reikėjo gerai įsižiūrėti į tankmę, kad pamatytų šalia eglės tupinčią Vilkutę. Aiškiai sutrikusi, ji priekaištingai žvelgė jo pusėn. Ją buvo galima užjausti. Tiek pastangų įdėta į šią medžioklę! Gainiojo tą baisiai didelį žvėrį ta kryptim, kur privalėjo pasislėpęs laukti Uvis. Tačiau, kai pasiekdavo tą vietą, iš kurios ką tik sklido ūbavimas, jo vis nebūdavo. Tik po kurio laiko ji vėl išgirsdavo signalą, ir reikėjo iš naujo stengtis užbėgti šiam dideliam, bet kvaišam sutvėrimui už akių ar iš šono, ir ginti jį reikiama linkme. Pagaliau, kai atrodė, jog buvo galas, ir Uviui tereikėjo šauti, kad užbaigtų šį žaidimą, jos draugas ir medžioklės bendras glostė tam keistam sutvėrimui sprandą ir kalbėjo tokiais raminančiais žodžiais, kuriais prieš tai tik su ja kalbėdavo! Visa tai buvo pernelyg keista...

– Eikš, eikš, Vilkute! Kokia tu gera! – džiaugsmingai šūktelėjo jai Uvis, tačiau ši, karpydama ausimis, sumišusi tik žiūrėjo į jį.

– Na, eikš jau... Gerai jau gerai... Nuvargai ir tu... –

Uvis lėtai priėjo prie jos, apkabino ir stipriai pabučiavo į tarpuakį. Jie abu buvo kiaurai perdrėkę. Vienas nuo vandens, kitas – nuo prakaito. Vilkutė rupiu liežuviu lyžtelėjo jam per veidą ir nusisukdama kone žmogiškai suunkštė. Uvis pabučiavo ją dar kartą. – Gerai... Žinau, kad sunku buvo...

Jis pritūpė prie jos, glostė kailį ir jautė, kaip jos įtempti raumenys atsileidžia. Tada lėtai atsistojo ir paėjo žingsnį į šyvio pusę. Žirgas dar vis stovėjo nuleidęs galvą ir garsiai šnopavo. Nuovargis jau buvo nugalėjęs baimę, ir jis pusiau prisimerkęs žvelgė Uvio bei Vilkutės pusėn. Uvis priėjęs patapšnojo prakaitu permirkusį kaklą.

– Ką darysi. Tau irgi teks apsiprasti... Jums abiem teks... – Uvis suraukė kaktą, stengdamasis sugalvoti arkliui tinkamą vardą. Po tokios įtemptos nakties galvoti sekėsi sunkiai. – Pavadinsim jį Šešėliu... – ramiu balsu tęsė jis. – Jis pilkas kaip šešėlis. Šešėlis. Gerai?

Arklys akivaizdžiai neprieštaravo, o Vilkutė tik lekavo, iškišusi liežuvį. Ji buvo pernelyg pavargusi, kad pavyduliautų.

– Judviem teks susidraugauti, – pakartojo Uvis. – Dabar, Vilkute, tau teks dar daug ko išmokti.

Tai buvo tikra tiesa. Išmokti teks dar daug. Gal ir gerai, kad tą pačią pirmą dieną ir Vilkutė, ir Šešėlis, ir visi kiti buvo taip pavargę, jog ir neįprasčiausia padėtis atrodė priimtina. Uvis pamojo Aglindai ir Zerviui, kad sektų, o pats paėmė vesti už virvės Šešėlį. Perkirtę akmenuotą lauką, jie nukeliavo dar kokį varstą, kol pasiekė aukštumą, ant kurios augo beržynas. Už jo prasidėjo tankus eglių miškas. Pagaliau Uvis sutiko, kad šioje vietoje galima pailsėti. Iš čia jie galėjo iš toli pamatyti persekiotojus ir nepastebėti pasislėpti eglyne.

– Bet jūs, žemaičiai, keisti žmonės, – pavargusiu balsu tarė Aglinda. Šalia jos Zervis jau miegojo. Vienoje beržyno

pusėje nukoręs galvą ir visai paklusęs stovėjo šyvasis, dar vakar vakare tam garsiagerkliui vokiečiui priklausęs žirgas. Kitoje pusėje, padėjusi galvą ant letenų, juos visus įdėmiai stebėjo jauna vilkė. – Man pasakodavo, kad jūs keisti. Bet šitaip... Aš maniau, kad vardas toks, o čia tikras vilkas!

– Ji dar visai jauna... – Uvis pažvelgė Vilkutės pusėn ir jai tyliai švilptelėjo. Ši sukarpė ausimis, bet nesiartino. Ir tikrai, iš toliau ji jau atrodė, kaip beveik suaugęs vilkas.

– Jauna, bet vilkė... – Aglinda atsiduso. – Atsiprašau... Išgelbėjot mus, o aš dar tinkamai nepadėkojau. Nesvarbu, kad vilkė... Tie ten, nuo kurių pabėgom, daug baisesni. Kaip galėsime pačiam atsidėkoti?..

– Parodysit kelią, – tarė Uvis. – Į Žemaitiją, prie Ventės...

Šioje Skomanto knygoje pristatoma viena iš pagrindinių, gal ir pati svarbiausia priešprieša, su kuria XIII amžiuje susidūrė baltai. Tai pasikeitusi, nebe evangelizuojanti, "Taikos karaliaus" krikščioniškoji Bažnyčia, bet Bažnyčia, kuri ateina iškėlusi kardą vietoje kryžiaus.

Trys šimtmečiai – labai ilgas laikotarpis. Tai tiek laiko praėjo nuo tada, kai baltų kaimynai – slavai pietuose bei rytuose ir germanai vakaruose – priėmė krikščionybę. Kodėl baltai tuomet atmetė taikiai atvykusius misionierius, dabar galime tik spėlioti. Įtikinamai atsakyti kažin ar įmanoma.

Tas pirmasis taikus susidūrimas įvyko devintame – dešimtame šimtmetyje. O tryliktame šimtmetyje laisvanoriško pasirinkimo jau nebebuvo. Baltai susidūrė su pasikeitusia, per kryžiaus žygius karinga tapusia krikščionybe. Nors Kristus visose evangelijose teigė, jog "mano karalystė ne iš šio pasaulio," praėjus dvylikai šimtmečių po jo gimimo didelėje dalyje Europos šie žodžiai nebeatspindėjo tikrovės. Anaiptol. Daug kur krikščionybė buvo susitapatinusi su šiuo pasauliu ir jo galingaisiais. Taip glaudžiai susitapatinusi, kad buvo sunku beatskirti vyskupo mitrą nuo žemiškojo valdovo karūnos. Daugelyje vietų vyskupo mitra tuo pat metu buvo ir valdovo karūna. Taip buvo ir Livonijoje, pirmoje Romos tikėjimo valstybėje, su kuria teko susidurti žemaičiams ir lietuviams.

Netenka stebėtis, jog kai baltai susidūrė su šia pasikeitusia krikščionybe, jie kovojo. Taip elgiasi bet kokia visuomenė, kai jai stengiamasi jėga primesti kitą santvarką ir tikėjimą. Tad visai normalu, kad jie kovojo. Labiau stebėtina, kad ir tos gentys, kurios šią kovą pralaimėjo (prūsai, jotvingiai, žiemgaliai, kuršiai) sugebėjo priešintis keletą dešimtmečių. Dar labiau stebėtina, jog lietuviai sugebėjo šią kovą ištverti net du šimtus metų, o žemaičiai sutiko krikštytis tik po to, kai "kardo krikščionybės" nešėjai buvo sutriuškinti.

Visa tai bus dar palyginti tolimoje ateityje. Tuo tarpu verta priminti, jog tryliktame šimtmetyje pasaulis buvo ne mažiau sudėtingas negu mūsų laikais. Tiesa, kad tuo metu Europoje vyravo karingoji, valdžios siekianti krikščionybė, tačiau ji toli gražu nebuvo vienalytė. Netrūko žmonių, kurie suprato, jog kardas, turtas ir valdžia neatitinka Kristaus mokslo esmės, ir stengėsi tai pakeisti. Vienas iš svarbiųjų reformatorių buvo 1182-aisiais turtingo Asyžiaus miesto (Italija) pirklio šeimoje gimęs berniukas, kuris netrukus po mirties (1226-aisiais) buvo paskelbtas šventuoju. Tai šv. Pranciškus iš Asyžiaus. Aprašomuoju metu jis dar gyvas, o jo veiklos pasėkos ir įtaka – plačiai pasklidę. Jis skelbė neturto, taikos, tarnavimo Dievui ir žmogui gyvenimo būdą. Matyt, ne jis vienas jautė to stoką, nes per savo trumpą gyvenimą susilaukė plataus atgarsio. Šv. Pranciškaus darbus įkūnijo ir tęsė jo įkurtos Pranciškonų vienuolijos.

Tuometinės krikščionybės prieštaravimus suprato ir mūsų protėviai; bent jau tie, kuriems priklausė valdžia. Tuo pat metu, kai jie atkakliai kovojo prieš "kardo krikščionybę," jie nesibaidė ir net pasinaudojo ta jos atšaka, kuri laikėsi šv. Pranciškaus idealų. Pranciškonai vienuoliai jau veikė Mindaugo, Vytenio ir Gedimino dvaruose, jiems buvo leista pastatyti bažnyčią sostinėje Vilniuje dar gerokai prieš Lietuvos krikštą.

Šios knygos pagrindinis veikėjas – keturiolikmetis žemaitis berniukas Uvis – betarpiškai susiduria su šios gilios priešpriešos pasėkomis. Natūralu, kad jis jos nesupranta. Deja, kai jėga susipriešina su artimo meile, beveik visada laimi jėga. Taip yra ir Uvio atveju. Jam tenka priešintis "kardo krikščionybei," tačiau pažintis su artimo meilės krikščionybe jį paveikia ir palieka gilų įspūdį.

Livonijoje "kardo krikščionybės" viršūnei atstovauja Rygos vyskupas Albertas. Tai kertinė tų laikų istorinė asmenybė, ir jo trumpas pasirodymas šioje knygoje neatspindi jo tikrosios svarbos. Jis Rygos miesto bei Kalavijuočių Ordino įkūrėjas, Livonijos valstybės pradininkas ir jos ilgametis valdo-

vas. Pats Uvis knygoje nesusitinka su vyskupu Albertu, tačiau yra persekiojamas jo įsakymų vykdytojų. Tų, be abejo, būta įvairių; tikėtina, jog jų tarpe pasitaikė ir tokių niekšų kaip knygoje pristatomas Henkė. Viena iš "kardo" pozicijos blogybių, už kurią galutinė atsakomybė visgi tenka tiems, kurie ja remiasi, yra tai, kad jėgos pusė neišvengiamai pritraukia oportunistus, godžiuosius ir žiauriuosius. Taip buvo per amžius, ir tryliktasis šimtmetis, be abejo, nebuvo išimtis. Teigiamų veikėjų tad lengviau rasti arba priešininkų, arba bent jau nepritariančių pusėje. Šioje knygoje šv. Pranciškaus pasekėjų pusę atstovauja Kristfeldo vienuolynas, ypač neseniai priimtoji Frančeska.

Knygoje minimi žiemgaliai. Tai ne tik mūsų buvę kaimynai, bet tam tikra prasme ir mes patys. Aprašomuoju laikotarpiu Žiemgalos užkariavimas jau tęsėsi apie dvidešimt metų, ir jam buvo lemta tęstis iki šimtmečio pabaigos. Tų kovų pasėkoje siena tarp Livonijos ir Lietuvos nusistovėjo panaši į tą, kuri skiria Latviją nuo Lietuvos. Dalis dabartinės Lietuvos teritorijos – tai buvusi Žiemgala. Būtent – Žagarė, Joniškis, Gruzdžiai, šiaurinė Šiaulių apskrities pusė. Trylikto amžiaus kovų pasėkoje tos žemės tapo įjungtos į Žemaitiją. Žiemgalos gyventojų Lietuvai atiteko net didesnė dalis negu jos teritorijos. Natūralu, kad gyventojai pasitraukia iš užimto krašto ten, kur sąlyginiai laisviau. Ši migracija buvo tokia ženkli, jog ji minima ir kronikose. Ankstesnėje Skomanto serijos knygoje – "Belaisvis" – aprašoma Mežuotnės pilies apgultis. Tai buvo vienas iš kertinių istorinių įvykių to ilgo karo eigoje. Vyskupas Albertas, pasitelkęs didelę iš Saksonijos atplaukusią kryžeivių kariuomenę, surengė antpuolį, kurio metu krito ženkli dalis Žiemgalos kilmingųjų. Šios knygos veiksmas vyksta pačiame paribyje tarp jau užkariautos ir dar tebesiginančios Žiemgalos.

TURINYS

1. Vienuolynas 5
2. Novicija 17
3. Vyskupas 33
4. Vilkė 38
5. Persekiotojai 44
6. Pasirodymas 52
7. Pabėgimas 57
8. Vilkutė 71
9. Alkavietė 79
10. Užpuolikai 98
11. Išlaisvinimas 110
12. Žemaitija 118

Istorinė aplinka 124

Užvertusiems paskutinį "Vilkės" puslapį

Jei Jums smalsu, kas vėliau nutiko Uviui ir visai rikio Žybarto šeimynai, skaitykite trečią ir ketvirtą Skomanto knygas:

Atpildo strėlė

Vyresniajai Uvio seseriai, išdidžiai ir puikiai iš kryžlankio šaudančiai merginai, pasiperša Deltuvos žemės didžiūno sūnus. Tačiau vestuvės išyra, nes, pasinaudodami jomis, kalavijuočiai su pskoviečiais ketino iššudyti žemaičių bei lietuvių didikus.

Plėšikų pilis

Uvis su savo draugu žiemgaliu Zerviu prie Nemuno užtinka nužudytų svetimšalių pirklių kūnus ir leidžiasi į nuotykingą kelionę, mėgindami rasti jų žudikus.

Skomantas
SK-42 Vilkė: Apysaka. - V.: Tvermė,
2003, -130 p.

ISBN 9986-476-38-0

Apysaka iš XIII a. pradžios. Kryžeivių pagrobtas žemaičių rikio sūnus Uvis po daugelio nuotykių pabėga nuo jį persekiojusių vyskupo Alberto kareivių. Besislapstydamas pelkėse jis priglaudžia jauną vilkutę. Kai ji paauga, jie kartu pasiekia Žemaitiją.

UDK 2-3

SKOMANTAS
Vilkė
Apysaka

Redagavo Dalia Misiūnaitė
Dailininkas Gintaras Jocys

Išleido "Tvermės" leidykla, p.d. 171, LT-2001 Vilnius

Spausdino "Petro ofsetas", Žalgirio g. 90, LT-2005 Vilnius
ISBN 9986-476-38-0

SKOMANTO KNYGOS:

BELAISVIS

VILKĖ

ATPILDO STRĖLĖ

JUNDOS LEMTIS

PLĖŠIKŲ PILIS

UŽKEIKTAS LOBIS

DIEVŲ VALIA

MĖLYNOJO VARNO PASLAPTIS

VENTĖS KALVIS

POLOCKO RANKA

ŠARVAI NAUGARDUKO KUNIGAIKŠČIUI

MINDAUGO SŪNUS

LIEPSNOJANTIS BOKŠTAS

ŠĖTONO LEGATAS

SAULĖS MŪŠIS

XIII amžiaus sakmės

Į nelaisvę patekusiam pagoniui berniukui kelias į Žemaitiją tolimas ir kupinas pavojų...

Kur jam ieškoti paguodos ir atspirties? Dievai, kuriuos pažino, apleido išniekintas ąžuolų alkas, o kryžiaus Dievas, kurį jam piršo, liko nesuprastas ir svetimas. Tik štai, iš tolybių jį pasiekė artimos sielos balso aidas. Pranciškus Asyžietis pakuždėjo žodžius, kurie suteikė prasmę kukliai berniuko aukai.

Ir atrodo, jog miškų deivė Medeina jį išklausė.

Iš vilkės olos išvedė jį per neįžengiamą pelkę ir susiejo jo likimą su jai pavaldžia būtybe. Tarp berniuko ir mažos jo globai atitekusios vilkutės užsimezga ypatingas ryšys. Žvėris auga, stiprėja, ir jiedu pradeda veikti sutartinai. Jie jau ne bejėgiai. Jie gali ištverti pavojingą kelionę į Žemaitiją.

Tai antrasis pasakojimas iš serijos apie baltų genčių pasipriešinimą į jų žemes su kardu įsibrovusiai krikščionybei. Veiksmas vyksta 1224-sais, kai vokiečiai jau užkariavo didžiąją Livonijos dalį ir rengėsi nukreipti savo jėgas į pietus prieš lietuvius bei žemaičius. Šioms tuo metu įsisiautusiom kovom buvo

9 789986 476382